

1. JOHDANTO

Lohjan kaupunki sijaitsee Etelä-Suomen suurimpiin järviin kuuluvan Lohjanjärven rannalla. Kaupungilla on Liessaari mukaanluetuna yhteensä noin neljätoista kilometriä rantaviivaa. Koska ranta-alueesta suuri osa on jo rakennettu tai muulla tavoin suljettu pois virkistyskäytöstä, paineet vielä vapaana olevien ranta-alueiden käytölle ovat suuret. Myös yhä enenevä vapaa-aika lisää käyttöpaineita. Ranta-alueiden käyttö vaatii kuitenkin huolellista suunnittelua.

Yksi suunnittelun onnistumisen edellytys on riittävät perustiedot suunnittelualueesta. Lohjan ranta-alueiden luonnon perusinventoinnin tarkoitus on antaa tietoa ranta-alueiden luonnosta, erityisesti rantojen kasvillisuudesta, kasvistosta ja uhanalaisesta lajistosta, mutta myös niiden eläimistöä sekä esihistoriallisista ja kulttuurihistoriallisista kohteista. Työn tarkoituksena on siten löytää maastoinventoinnista ja kirjallisuudesta saatujen tietojen pohjalta luonnoltaan ja ympäristöltään arvokkaimmat ja monipuolisimmat alueet. Alueita valittaessa on pyritty huomioimaan erityisesti paikallisen väestön tarpeet, jotka yleensä jäävät vähemmälle huomiolle maankäytön suunnittelussa, jossa usein huomioidaan vain valtakunnalliset ja maakunnalliset kohteet.

2. AINEISTO JA MENETELMÄT

2.1. Aluerajaus

Inventoitu ranta-alue käsittää Lohjan kaupungin koko ranta-alueen (Lahokalliolta Moisioon) vesikasveineen aina asutukseen tai muuhun rakennettuun ympäristöön asti (liite 1). Lohjalle kuuluvien saarien rantoja ei kuitenkaan ole otettu mukaan lukuunottamatta Liessaarta. Raportoinnin selkeyttämiseksi ja maankäytön suunnittelun tarpeita silmälläpitäen alue on jaettu yhteentoista osa-alueeseen: Lahokallio, Ojamo, Liessaari, Haikarinniemi, Myllylampi-Porla, Aurlahti, Pitkänniemi, Kiviniemi, Hiidensalmi, Tytyri ja Moisio (liite 1). Kukin osa-alue käsitellään raportissa erikseen.

2.2. Työn toteuttaminen

2.2.1. Tietojen keruu

Tiedot ranta-alueen luonnosta saatiin sekä maastotöistä että kirjallisuudesta. Maastotyöt suoritettiin heinä-syyskuussa 1989, ja niiden aikana selvitettiin alueiden nykyinen kasvillisuus ja kasvisto, rantatyypit sekä uhanalaisten ja harvinaisten lajien esiintyminen. Vaikeimmin määriteltävistä lajeista kerättiin näytteet, jotka määrityksen varmistamisen jälkeen tullaan lah-

joittamaan Turun yliopiston kasvimuseon kokoelmiin.

Kirjallisuuden avulla selvitettiin muun muassa alueen eläimistöä, uhanalaisten lajien esiintymistä alueella sekä esihistoriallisia ja kulttuurihistoriallisia kohteita. Kallioiden ja maaperän laadusta saatiin tietoja vastaavista teemakartoista (ks. kirjallisuusluettelo).

2.2.2. Tietojen tulostus ja niiden tulostustapa

Ranta-alue jaettiin yhteentoista osa-alueeseen, jotka kukin käsitellään ja esitetään raportissa erillisinä osina. Kustakin osa-alueesta esitetään yleiskuvaus, tietoja rantatyypeistä, kasvillisuudesta, kasvistosta, uhanalaisista lajeista sekä esihistoriallisista ja kulttuurihistoriallisista kohteista. Lisäksi esitetään yhteenveto koko osa-aluetta koskevista toimenpide-ehdotuksista.

Kaikki osa-alueet käsitellään samalla tavalla ja raportoidaan samanlaisin alaotsikoin. Seuraavassa esitetään tarkemmin kunkin alaotsikon sisältämät tiedot.

YLEISTÄ

Sisältää yleispiirteisen kuvauksen alueen kasvillisuudesta, kasvistosta ja eläimistöstä, maininnan uhanalaisista lajeista sekä esihistoriallisista ja kulttuurihistoriallisista kohteista. Myös rauhoitetut alueet ja luonnonmuistomerkit on mainittu samoin kun kohteen kuuluminen johonkin valtakunnalliseen suojeluohjelmaan.

RANTATYYPIT

Sisältää tiedot alueen rantatyypeistä, jotka on jaettu seuraaviin luokkiin: hiekkarannat, sorarannat, kivikko- ja lohkareikkorannat, metsä- ja pensasarannat, ruovikkorannat sekä pengerrannat. Lisäksi on esitetty mm. rantatyyppien edustavuus, yleisyys, luonnontilaisuus tai muita rannan arvoon vaikuttavia tekijöitä.

KASVILLISUUS JA KASVISTO

Vesikasvit

Sisältää tietoja alueen vesikasvillisuudesta ja -kasvistosta. Lajiluettelon lisäksi on mainittu mm. vesikasvillisuuden ja -kasviston edustavuus, tyypillisuus, yleisyys tai muita näiden arvoon vaikuttavia piirteitä.

Kasvillisuuskuviot

Sisältää selostuksen karttaan rajatuista kasvillisuuskuvioista. Kustakin kuviosta on selostettu kasvillisuustyyppi sekä lajistoa pääpiirteissään. Myös mahdolliset eläintieteelliset arvot sekä

alueen käyttö esimerkiksi opetuskohteena tai alueen kuuluminen johonkin valtakunnalliseen suojeluohjelmaan on mainittu.

Kuhunkin kuvioon on liitetty kohteen arvoluokka: valtakunnallinen, maakunnallinen tai paikallinen. Valtakunnallinen kohde sisältää hyvin harvinaista tai harvinaista, erityisen edustavaa tai hyvin säilynyttä kasvillisuutta taikka valtakunnallisesti uhanalaista lajistoa. Maakunnallisesti merkittävä kohde taas sisältää Uudenmaan läänissä harvinaista, hyvin säilynyttä ja edustavaa kasvillisuutta tai vähintään Uudenmaan läänissä uhanalaista lajistoa. Paikallinen kohde sisältää puolestaan Lohjan kaupungissa harvinaista kasvillisuutta tai kasvilajistoa. Muut kohteet on merkitty viivalla (-), jonka jälkeen on selitetty kohteen muut mahdolliset arvot. Muita arvoja ovat esimerkiksi alueella oleva esihistoriallinen ja kulttuurihistoriallinen kohde, soveltuminen virkistyskäyttöön tai vaikkapa yksittäinen suojeltava kasviesiintymä.

Kasvillisuuden tyypittely perustuu seuraaviin teoksiin: lehtokasvillisuus lehtojensuojelutyöryhmän mietintöön (Komiteanmietintö 1988:16), rantaluhtien kasvillisuus suotyyppioppaaseen (Eurola & Kaakinen 1978) ja metsätyypit Suomen metsätyypit -oppaaseen (Kujala 1979) sekä Uudenmaan metsäoppaaseen (Kuusela & Heikkilä 1983). Yleisohjeena on käytetty ympäristöministeriössä valmisteilla olevaa vesi- ja rantaluonnon perusinventointien laadintaopas -luonnosta (Ympäristöministeriö 1989).

Opetuskohteet on poimittu kartasta: Lohja, opetuskohteet (Tekninen virasto 1986). Eläimistöön liittyvät tiedot on saatu pääasiassa Södersvedin (1989a, 1989b), Valovirran (1967) ja Lutherin (1901) julkaisuista.

Kullekin kasvillisuuskuviolle on lisäksi esitetty toimenpide-ehdotuksia. Niitä laadittaessa on huomioitu mm. kasvillisuuden alkuperäisyys, tyypillisuus, luonnontilaisuus, harvinaisuus, monipuolisuus ja edustavuus sekä uhanalaisten ja harvinaisten lajien ja kasvillisuustyyppien esiintyminen alueella. Pyrkimyksenä on ollut luonnoltaan arvokkaimpien alueiden säilyttäminen, mahdollisimman monien erilaisten kasvillisuustyyppien tasainen edustus kaupungin alueella sekä paikallisen väestön kannalta tärkeiden virkistysalueiden suosiminen. Näiden lisäksi ovat tärkeitä tekijöitä olleet myös alueella olevat esihistorialliset ja kulttuurihistorialliset kohteet, sillä ne viestivät lohjalaisten menneisyydestä ja antavat ympäristölle ajallista kerrostuneisuutta.

UHANALAISET LAJIT

Valtakunnallisesti uhanalaiset lajit on koottu Uhanalaisten eläinten ja kasvien suojelutoimikunnan mietinnöstä (Komiteanmie-

tintö 1985a:43, 1985b:43). Mietinnössä uhanalaiset lajit on jaettu uhanalaisuusluokkiin seuraavasti:

Hävinneet (H): Lajit, joiden uudistuvat populaatiot ovat hävinneet Suomesta ja joita ei etsinnöistä huolimatta ole tavattu enää vuoden 1960 jälkeen.

Erittäin uhanalaiset (E): Lajit, joiden uudistuvat populaatiot ovat lähitulevaisuudessa vaarassa hävitä Suomesta, ellei uhkatekijöitä poisteta.

Vaarantuneet (V): Lajit, joiden uudistuvien populaatioiden säilyminen Suomessa on epävarmaa ja joista lähitulevaisuudessa tulee erittäin uhanalaisia jollei uhkatekijöitä poisteta.

Silmälläpidettävät (S): Lajit, joiden Suomen kannan kehitystä on seurattava, mutta joita ei eri syistä ole sisällytetty edellisiin luokkiin.

Silmälläpidettäviin kuuluu kolmenlaisia lajeja:

Taantuneet (St): Lajit, jotka ovat taantuneet Suomessa suuresti, mutta joiden kanta ei tällä hetkellä ole vaarantunut.

Harvinaiset (Sh): Lajit, jotka biologisten erityispiirteidensä vuoksi esiintyvät Suomessa suppealla alueella tai vain harvoissa paikoissa ja joiden kanta on tästä syystä hyvin pieni.

Puutteellisesti tunnetut (Sp): Lajit, joiden otaksutaan olevan maassamme häviämistävaarassa tai meiltä jopa hävinneitä, mutta joiden luokkaa ei tietojen puutteellisuuden vuoksi voida tarkemmin määritellä.

Uudenmaan uhanalaisia putkilokasveja on selvitetty vuodesta 1980 Helsingin yliopiston kasvimuseon johdolla (ks. Uotila 1983). Tiedot Uudellamaalla uhanalaisista lajeista on koottu Helsingin yliopiston kasvimuseosta saadusta kaksisivuisesta listauksesta. Luokittelu on sama kuin valtakunnallisesti uhanalaisilla lajeilla.

Lisäksi on käytetty lähteenä Helsingin yliopiston kasvimuseon kunnittain koottuja arkistotietoja uhanalaisista lajeista. Tiedot on koottu kansioihin, joissa on muun muassa vanhoja keruu- ja kirjallisuustietoja uhanalaisista lajeista. Tietoja on myös kerätty Ympäristöministeriön uhanalaisten kasvien tarkastuskorttirekisteristä sekä Pykälän (1987), Alangon ym. (1982), Valovirran (1967), Lutherin (1901) ja Södersvedin (1989b) julkaisuista. Muu käytetty kirjallisuus on mainittu erikseen kunkin uhanalaisen lajin kohdalla.

Raportoinnissa käytetty putkilokasvinimistö on Retkeilykasvion (Hämet-Ahti ym. 1986) mukainen. Puiden ja pensaiden nimistö on taas Suomen puu- ja pensaskasvion (Hämet-Ahti ym. 1989) mukainen.

Raportin lopussa on kirjallisuusluettelo sekä liitteenä luettelo raportissa ja kartoissa mainituista kasvilajeista suomalaisine ja tieteellisine nimineen. Aakkostus on tehty suomalaisten nimien mukaan.

KULTTUURIHISTORIAALLISESTI MERKITTÄVIÄ KOhteITA

Lohjan kaupungin kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet on koottu Lohjan kaupungin rakennetun ympäristön inventointiluettelosta (Lohjan Museo 1989). Luetteloon sisällytetyt kohteet on valittu Museoviraston luomien valtakunnallisten periaatteiden mukaan, joissa on kiinnitetty huomio rakennushistoriallisiin, historiallisiin ja maisemallisiin arvoihin. Lisäksi on huomioitu muun muassa kohteen harvinaisuus, edustavuus, alkuperäisyys, symbolisuus, yhtenäisyys, kerroksisuus ja liittyminen ympäristöön. Tässä rantainventointiraportissa oleva teksti on referoitu rakennusinventointiluettelossa olevista HuK Torsti Salosen laatimista teksteistä.

YHTEENVETO MAANKÄYTÖN SUUNNITTELUA KOSKEVISTA TOIMENPIDE - EHDOTUKSISTA

Tämä osuus sisältää suosituksia alueiden käytöstä ja sopivuudesta esimerkiksi virkistyskäyttöön, suojelualueeksi tai rakentamiseen. Tarkoituksena on antaa lyhyehkö yhteenveto koko osa-alueesta - tarkemmat toimenpide-ehdotukset löytyvät kunkin kasvillisuus-kuvion ja kulttuurihistoriallisen kohteen yhteydestä.

3. LAHOKALLIO

<u>3.1. Yleistä</u>	17
<u>3.2. Rantatyypit</u>	17
<u>3.3. Kasvillisuus ja kasvisto</u>	17
<u>3.3.1. Vesikasvit</u>	17
<u>3.3.2. Kasvillisuuskuviot</u>	17
1. Lahokallion itä- ja kaakkoisosan rinnelehto.....	17
2. Lahokallion itä- ja kaakkoisosan rantaluhta.....	18
3. Pohjoisosan tuore kangasmetsä.....	18
4. Pohjoisosan rantakalliot.....	19
5. Keskiosan kalliomaat.....	19
6. Länsiosan rantalehto.....	20
7. Länsi- ja eteläosien keskiravinteiset tuoreet lehdot.....	20
8. Keskiosien tuore kangas.....	20
9. Eteläisempi tuore kangas.....	21
10. Lahokallion puronvarsi.....	21
11. Puronvarren niitty.....	21
12. Ojamon kartanon lounaispuolinen lehtimetsikkö.....	22
13. Vanhan asumuksen pihaniityt.....	22
<u>3.4. Uhanalaiset lajit</u>	23
<u>3.5. Kulttuurihistoriallisesti merkittäviä kohteita</u> ..	23
<u>3.6. Yhteenveto maankäytön suunnittelua koskevista toimenpide-ehdotuksista</u>	23

LAHOKALLION KASVILLISUUSKUVIOT

3. LAHOKALLIO

3.1. Yleistä

Lahokallion monipuolista luontoa leimaavat toisaalta varsin rehevät rinne- ja rantalehdot, toisaalta korkeat kalliot, jotka etenkin pohjoisosistaan rajoittuvat jyrkästi veteen. Lahokallion luonnon monipuolisuudesta kertoo myös se, että osaa alueesta käytetään muun muassa biologisena opetuskohteena. Lisäksi harvinainen lehtopöllö viihtyy hyvin alueella.

3.2. Rantatyyppit (liite 2)

Paitsi Lahokallion kasvillisuus myös alueen rannat ovat monipuolisia: Lahokallion läntiset rannat ovat kivikkoisia ja soraikkaisia, pohjoisosien rannat puolestaan kallioisia, kun taas itäosien rannat ovat matalia ja ruovikkoisia savensekaisia hiekkarantoja. Itäosien rannoille on myös tyypillistä monet veteen kaartuvat lepät ja pajut. Lahokallion jyrkät, maisemallisesti edustavat kalliorannat ovat ainutlaatuisia Lohjan kaupungin alueella. Ne tulisi säilyttää sellaisenaan, rakentamattomina virkistysalueina seudun asukkaille. Myös Lahokallion länsiosien kivi- ja sorarannat ovat arvokkaita: ne ovat Lohjan kaupungin parhaiten säilyneet tyyppinsä edustajat, sillä esimerkiksi vastaavat rannat Kiviniemen alueella ovat osittain veneiden säilytyspaikkoina.

3.3. Kasvillisuus ja kasvisto

3.3.1. Vesikasvit (liite 3)

Lahokallion länsipuolisten rantavesien kasvillisuus on varsin niukkaa; siellä kasvaa vain ahvenvita ja vesitatar. Sen sijaan itäpuolen vesikasvillisuus on sangen runsasta: lajistoa edustavat mm. vesitatar, ahven- ja uistinvita, ulpukka, osmankäämi, järvikorte, rantapalpakko ja järviruoko. Aivan rannassa kasvaa runsaasti viiltosaratuppaita ja rantakukkaa. Vesitattaren ja rantakukan kukkimisen aikaan ranta on maisemallisesti hyvin kaunis.

3.3.2. Kasvillisuuskuviot (liite 3)

1. Lahokallion itä- ja kaakkoisosan rinnelehto

KUVAUS: Rinnelehto rajoittuu eteläisiltä osiltaan jyrkähkään kalliopaljastumaan, pohjoisilta osistaan taas rehevään ja kapeaan rantaluhtaan. Rinnelehto on tyypiltään hiirenporrasvaltaista saniaislehtoa. Lehdon lajisto on varsin vaateliias ja edustava. Rinteellä kasvaa nimilajin hiirenportaana lisäksi muun muassa sudenmarja, metsä- ja kivikkoalvejuuri, metsä- ja korpi-imarre,

vuohenputki, lehto- ja metsäkorte, lehtopalsami, lehtopähkämö, huopaohdake, koiranvehnä, kevätlinnunsilmä, suokeltto ja velho-lehti. Puusto on varsin lehtipuuvaltaista: harmaa- ja tervaleppä, pihlaja, tuomi ja vaahtera. Pensaista mainittakoon koiranheisi, lehtokuusama ja taikinamarja.

ARVOLUOKKA: paikallinen, opetuskohde (osittain).

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Lehto tulee säilyttää rakentamattomana, sillä se on lajistollisesti varsin edustava ja vaateliias, hyvin tyyppiänsä edustava lehto. Lehdon metsää tulee hoitaa siten, ettei alueen kasvillisuuden luonne muutu. Lehto on ranta-alueiden ainoa tyyppinsä edustaja ja sitä käytetään koulujen opetuskohteena.

2. Lahokallion itä- ja kaakkoisosan rantaluhta

KUVAUS: Ranta-alueella näkyy kasvillisuuden kehitys rantaluhdasta rantalehdoksi. Rannassa on metsäistä luhtaa, joka muuttuu leh-doksi (ks. edellä kohta 1) mentäessä kauemmas vesirajasta. Lehdon ja luhdan välivaihetta edustaa hiirenporras-mesiangervovaltainen vaihettumiskasvillisuus.

Rantaluhdan puusto ja pensasto koostuvat pääasiassa tervalepistä, mutta kohtalaisen runsaita ovat myös harmaaleppä ja kuusi sekä kiiltopaju, raita ja paatsama. Luhdassa on myös saarnen taimia, jotka lienevät levinneet Ojamon kartanosta. Ruohovartisista lajeista mainittakoon nimilajien hiirenportaan ja mesiangerwon lisäksi ranta-alpi, luhtalemmikki, isosorsimo, kurjenmiekka, rentukka, rantayrtti, punakoiso, rantamatara, peltopähkämö, kurjenjalka, raate, suo-orvokki, suoputki ja luhtatädyke.

ARVOLUOKKA: - , opetuskohde (osittain).

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Alueen itäosissa oleva Ojamon kartanoon rajoittuva alue tulee säilyttää rakentamattomana. Se on opetuk-sellisesti hyvä esimerkki alueesta, jossa näkyy kasvillisuuden kehitys kosteammasta luhdasta vähitellen vaihettumavyöhykkeiden kautta lehdoksi. Läntisten osien kapea rantavyöhyke kaipaisi siivousta: roskia on paitsi rannalla myös matalassa rantavedessä.

3. Pohjoisosan tuore kangasmetsä

KUVAUS: Alueen puusto on havupuuvaltainen; se koostuu pääasiassa isoista kuusista ja männyistä. Näiden joukossa kasvaa pihlajaa sekä toisinaan varsin kookkaaksikin kasvavaa katajaa. Alueella runsaana olevia lajeja ovat mm. mustikka, puolukka, metsäkas-tikka, nuokkuhelmikkä, kangasmaitikka, metsätähti ja oravanmarja sekä sini- ja valkovuokko. Alueen länsirannalla on aiemmin ollut asumus. Itse rakennus on purettu, mutta vanhat puutarhakasvit hopeahärkki ja tarhatyräkki muistuttavat vielä ihmisen olemassa-olosta alueella.

ARVOLUOKKA: -, maisemallinen, soveltuu virkistyskäyttöön.

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Alue on osa jylhää Lahokallion kallioranta-aluetta ja tulee maisemallisesti edustavana säilyttää yleisenä virkistysalueena. Vain kevyitä metsänhoitotoimenpiteitä, lähinnä harvennusta, saisi alueella tehdä.

4. Pohjoisosan rantakalliot

KUVAUS: Pääasiassa kvarsi-maasälpägneissiiä ja -liusketta sekä leptiittiä olevat kalliot rajoittuvat varsin jyrkästi veteen. Kalliolla kasvavat muun muassa katkera- ja isomaksaruoho, hopea-hanhikki, lampaannata, pujo, ahdekaunokki, paimenmatara, kallio-kohokki, nurmihärkki, kanerva, kissankäpälä, karvakiviyrtti, huopakeltano ja viherjäsenruoho.

ARVOLUOKKA: -, maisemallinen, soveltuu virkistyskäyttöön.

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Lahokallion pohjoisosien rantakalliot ovat ehdottomasti Lohjan kaupungin jylhimmät ja upeimmat rantakalliot: niiden jyrkkyys ja edullinen sijainti niemen kärjessä tekevät niistä maisemallisesti edustavan kokonaisuuden, joka tulee säilyttää ehyenä. Kalliot ovat suosittuja auringonotto-, nuotioilta- ja telttailupaikkoja, mikä ei ole ihme, sillä kallioilta on erittäin hyvät näkymät Lohjanjärvelle. Telttailu alueella tulisi kuitenkin kieltää - toisaalta kaikille tarkoitettu nuotiopaikka voisi alueella hyvinkin olla. Alueen maankäyttö tulee suunnitella virkistys-, luonnon- ja maisema-arvojen perusteella.

5. Keskiosan kalliomaat

KUVAUS: Kalliomaiden puusto koostuu pääasiassa isoista männyistä, joiden joukossa kasvaa kuusia, pihlajia sekä muutama pieni vaahtera. Kalliomaat ovat hyvin heinittyneitä: muun muassa nuokkuhelmikkä, metsäkastikka, koiranheinä ja nurmirölli ovat runsaita. Muista lajeista mainittakoon mustikka, sini- ja valkovuokko, ahomatar, särmäkuisma, valkoapila, sudenmarja, koiranputki, oravanmarja, metsäorvokki, kevättaskuruoho, niittynätkelmä, aitovirna, jänönsalaatti, kurjenkello ja kielo.

ARVOLUOKKA: -, opetuskohde, soveltuu virkistyskäyttöön.

TOIMENPIDE-EHDOTUKSET: Alue edustaa tyypillistä kulttuurivaikutteista, karuhkoa kallioaluetta. Alueella on hyvä polkuverkosto ja kohtalaiset näkymät Lohjanjärvelle, joskin puusto häittää näkyvyyttä melkoisesti. Puuston harvennusta virkistyskäytön kannalta tulisi suunnitella. Parhaiten alue sopii virkistysalueeksi, jossa vain kevyet metsänhoitotoimenpiteet olisi suotavia. Lisäksi metsänhoidossa olisi havupuista suosittava mäntyä, joka jo luontaisesti sopii kalliomaisemaan. Alueen kulumisen pienentä-

miseksi tulisi polkuverkostoa kehittää esimerkiksi merkitsemällä pääpolut, jolloin suurin osa kulutuksesta ohjautuu niille.

6. Länsiosan rantalehto

KUVAUS: Alue on tyypiltään ravinteista tuoretta lehtoa, lähinnä sinivuokko-käenkaalityypin (HeOT) lehtoa. Lehto on varsin lehtipuuvaltainen, harmaaleppä ja etenkin tuomi ovat runsaita. Pen-saista mainittakoon koiranheisi ja punaherukka. Lehdon ruohovartisia lajeja ovat nimilajien lisäksi muun muassa valkovuokko, lehtopähkämö, metsäorvokki, syyläjuuri, jänönsalaatti, letohorsma, mäkiminttu, hiirenporras, metsäkurjenpolvi, kylä- ja ojakel-lukka sekä korpi-imarre.

ARVOLUOKKA: -, maisemallinen, soveltuu virkistyskäyttöön.

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Lehto on tyypiltään ja lajistoltaan lohja-laisen mittapuun mukaan melko vaatimaton, mutta rantasijaintinsa vuoksi kuitenkin arvokas. Lehto muodostaa hyvän kokonaisuuden rannalla olevan pienen hiekkaisen poukaman kanssa ja sopii siten hyvin osaksi virkistysaluetta. Lehtopuusto kaipaa selvästi har-vennusta, sillä se on melko sulkeutunutta ja siten vähitellen lehtokasveja tukahduttavaa. Muutoin lehto olisi säilytettävä luonnontilaisena.

7. Länsi- ja eteläosien keskiravinteiset tuoreet lehdot

KUVAUS: Alueet ovat tyypiltään keskiravinteisiä ja tuoreita lehtoja, lähinnä käenkaali-oravanmarjatyypin (OMaT) lehtoja. Nimilajien lisäksi lehtojen lajistoon kuuluvat muun muassa metsä-alvejuuri, valkovuokko, sinivuokko, metsätähti, lillukka, vadelma, niittyhumala, sudenmarja, kevätpiippo ja metsäimarre. Alueiden puusto koostuu lähinnä isoista kuusista. Kuusten joukossa kasvaa pihlajaa, harmaaleppää ja tuomea. Lehtipuusto on selvästi runsaimmillaan itäosan lehdossa, lähellä puroa.

ARVOLUOKKA: -

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Alueiden puustoa, etenkin kuusia, voisi varovasti harventaa. Puron läheisyydessä tulisi suosia lehtipuus-toa. Alueen nykyinen kasvillisuusluonne tulee säilyttää.

8. Keskiosien tuore kangas

KUVAUS: Tuoreen kankaan puusto koostuu pääosin täysikasvuisesta männystä, jonka joukossa kasvavat muun muassa kuusi, rauduskoivu ja pihlaja. Mustikka muodostaa yhtenäisehkön peitteen alueelle. Mustikan joukossa kasvavat muun muassa oravanmarja, metsämai-tikka, vanamo, nuokkuhelmikkä, kultapiisku ja nurmitädyke.

ARVOLUOKKA: -, soveltuu virkistyskäyttöön.

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Alueen puustoa pitäisi harventaa: etenkin kuusia tulisi poistaa. Lehtipuita sekä mäntyjä tulisi puolestaan suosia.

9. Eteläisempi tuore kangas

KUVAUS: Alueen puusto on varsin kuusivaltaista. Kuusen joukossa kasvaa muutama mänty sekä pihlaja ja rauduskoivu. Muu kasvillisuus kuten kohta 8.

Alueelle tullaan rakentamaan pientaloalue ja siksi koko alue on lähes avohakattu; vain jokunen mänty, rauduskoivu ja pihlaja on jätetty pystyyn. Hakkuista ovat hyötäneet etenkin metsälauha ja maitohorsma, jotka ovat levittäytyneet laajalle alueelle.

ARVOLUOKKA: -

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Vielä jäljellä oleva luontainen puusto tulisi säilyttää alueen rakentamisen yhteydessä.

10. Lahokallion puronvarsi

KUVAUS: Puroa reunustaa kostea, lähinnä käenkaali-hiirenporrastyypin (OFiT) saniaislehto. Puustosta runsain ja silmiinpistävin laji on tuomi, joka muodostaa laajoja tiheikköjä puron varrelle. Pensaista mainittakoon taikinamarja ja punaherukka, ruohovartisista puolestaan lehtopalsami, vuohenputki, sudenmarja, valkovuokko, mesiangervo, nokkonen, metsäkurjenpolvi, metsäkorte ja lehtovirmajuuri.

ARVOLUOKKA: -, opetuskohde.

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Lohjan ranta-alueilla ei ole kovin monia puroja ja siksi Lahokallion puronvarsi tulee säilyttää luonnontilaisena. Säilyttämistä puoltavat vielä kohteen opetuskäyttö sekä sijainti lähellä koulua. Alue tulee myös siistiä roskista.

11. Puronvarren niitty

KUVAUS: Puron ja Ojamon kartanoon menevän kärrytien varrella on suuriruohoinen niitty. Niityn valtalaji on selvästi maitohorsma. Se muodostaa aivan yhtenäisen ja tiiviin kasvuston, jonka joukossa ei juuri muuta kasva lukuunottamatta muutamaa karhunputkea ja lehtovirmajuurta.

ARVOLUOKKA: -

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Niityn säästäminen luonnontilassaan olisi maiseman vaihtelevuuden vuoksi suotavaa - niitty on hyvänä vastakohtana Lahokallion metsä- ja kalliomaisemille.

12. Ojamon kartanon lounaispuolinen lehtimetsikkö

KUVAUS: Alue on ilmeisesti entistä peltoa, johon on sittemmin istutettu rauduskoivun taimia. Lehtipuuston muodostavat nyt kuitenkin rauduskoivun lisäksi harmaa- ja tervaleppä, haapa ja pihlaja. Kenttäkerroksesta mainittakoon vuohenputki ja nokkonen, jotka muodostavat suuria kasvustolaikkuja. Näiden joukossa kasvavat kyläkellukka, ranta-alpi, koiranputki, rönsyleinikki, aitovirna, lehto- ja maitohorsma sekä vadelma.

ARVOLUOKKA: -

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Metsikkö on pahasti vesoittunut ja aluskasvillisuudeltaan umpeutunut. Se kaipaasi vesaikon ja pensaikon perkausta sekä siistimistä. Alueen hoidossa tulisi suosia lehtipuita, etenkin haapaa. Niin voitaisiin edelleen monipuolistaa Lahokallion maisemakuvaa.

13. Vanhan asumuksen pihaniitty

KUVAUS: 13a) Paikalla on ollut asutus, jonka olemassaolosta muistuttavat enää alueella kasvavat juhannusruusu ja ruusumalva. Keväällä pihaniitty on koristeellinen, kun keltakukkainen pikkukäenrieska, sini- ja valkovuokko sekä kevättaskuruoho kukkivat. Myöhemmin kesällä kasvillisuus on varsin sulkeutunutta. Tällöin sananjalka, paimenmatara, maitohorsma, koiranheinä, koiranputki, kyläkellukka ja keltamo valtaavat koko niityn. Niittyä halkovan tien varrella kasvaa runsaana ahdekaunokki sekä ketoneilikka, joka on seudulla selvästi harvinaistunut sopivien ketomaisten kasvupaikkojen umpeenkasvettua.

13b) Idempänä on pienempi niittyalaikko, jota myös halkoo rantaan menevä tie. Itse niitty on pääasiassa sananjalan, nokkosen ja maitohorsman muodostamaa suurruhostoa. Aluetta halkovan tien varrella kasvavat runsaana ruusuruoho, ahdekaunokki ja hopeahanhikki.

ARVOLUOKKA: - , yksittäinen säästettävä kasviesiintymä.

TOIMENPIDE-EHDOTUKSET: Itäisempi niitty tulee säilyttää avoimena estämällä pensaston ja puuston leviäminen alueelle. Etenkin keväällä avoimen niityn kukkaloisto on upea -tämän ovat toki huomanneet ne lukuisat alueella liikkuvat ulkoilijat, jotka ihailevat niityn väriloistoa. Myös sydänkesällä kukkiva ketoneilikka vaatii alueen pysymistä avoimena. Lohjan kaupungin alueella ei ketoneilikkaa juuri muualla enää näekään.

3.4. Uhanalaiset lajit (liite 3)

Alueelta ei ole tavattu uhanalaisia lajeja.

3.5. Kulttuurihistoriallisesti merkittäviä kohteita (liite 10)

Alueelta ei ole tiedossa kulttuurihistoriallisesti merkittäviä kohteita.

3.6. Yhteenvedo maankäytön suunnittelua koskevista toimenpide-ehdotuksista

Lahokallion niemi tulee säilyttää rakentamattomana virkistysalueena seudun asukkaille. Tällöin säilyisi myös alueen kasvillisuustyyppien monipuolisuus, mikä palvelisi ennen kaikkea kouluopetusta. Lahokalliolla on varsin hyvät edellytykset virkistysalueeksi: Lahokallion alue on kasvillisuudeltaan monipuolinen ja Lahokallion kärjessä olevat jyrkät kalliot ovat ainutlaatuisia kaupungin alueella: missään muualla ei kallio nouse yhtä jyrkästi vedestä eikä kaupungin rantamaisema ole yhtä jylhä kuin Lahokalliolla. Alueelle sopisi erityisen hyvin myös opastettu luontopolku. Polkureitistön ja liikkumisen ohjaamiseksi tulee kuitenkin hyödyntää jo olemassaolevaa polkuverkostoa. Uusia polkuja tuskin tarvitsee, sillä nykyiset polut kulkevat tasaisesti koko alueella rantoja ja jyrkkiä kallioita myöten. Mikäli polkuverkostoa kuitenkin täytyy perustaa, tulee se tapahtua nykyistä polkuverkostoa hyväksikäyttäen ja alueen maastomuotoja mukaellen hyvin kevytrakenteisine ratkaisuineen.

Alueen metsänhoidossa tulee ottaa huomioon alueen luonnonarvot ja niiden säilyminen sekä alueen käyttö opetuskohteena. Alueen rannat tulee säilyttää luonnontilaisena.

4. OJAMO

<u>4.1. Yleistä.....</u>	29
<u>4.2. Rantatyypit.....</u>	29
<u>4.3. Kasvillisuus ja kasvisto.....</u>	29
<u>4.3.1. Vesikasvit.....</u>	29
<u>4.3.2. Kasvillisuuskuviot.....</u>	30
1. Ojamon kartanon alue.....	30
2. Ojamonrannan luonnonsuojelualue.....	30
3. Ojamon uima- ja veneranta.....	31
4. Ojamon uimaranta-alueen ja Ojamon kalkkilouhoksen välinen rantaluhta....	31
5. Ojamon uimaranta-alueen ja Ojamon kalkkilouhoksen välinen rantalehto....	32
6. Louhosaltaan lounaispuolinen niitty...	32
<u>4.4. Uhanalaiset lajit.....</u>	32
<u>4.4.1. Uhanalaiset kasvit.....</u>	32
1. Harjukeltalieko.....	32
2. Harjukeltalieon ja kangaskeltalieon risteymä.....	33
3. Rohtorasti.....	33
4. Pikkuängelmä.....	33
5. Isorustojäkälä.....	34
<u>4.5. Kulttuurihistoriallisesti merkittäviä kohteita..</u>	34
1. Ojamon rautakaivos.....	34
2. Ojamon kartano.....	34
<u>4.6. Yhteenveto maankäytön suunnittelua koskevista toimenpide-ehdotuksista.....</u>	35

OJAMON KASVILLISUUSKUVIOT

4. OJAMO

4.1. Yleistä

Ojamon alue, etenkin Ojamon kartanon ja kalkkilouhoksen välinen leveähkö ranta-alue on varsin rehevää. Koko ranta-alue on tervaleppävaltaista luhtaa, joka vaihettuu ravinteiseksi kosteaksi suurruoholehdoksi. Lisäksi Voudinpuiston asuntoalueen ja rantaluhdan välissä on hoidettua nurmikkoista puistoa sekä pieni niitty ja pallokenttä.

Ojamon kartanon ja Ojamon uimarannan välinen tervaleppäluhta rauhoitettiin luonnonsuojelualueeksi Lääninhallituksen päätöksellä 9.12.1983 Lohjan kaupungin anomuksesta. Alue kuuluu myös valtakunnalliseen lehtojensuojeluohjelmaan (Komiteanmietintö 1988:16) paikallisena kohteena sekä sitä käytetään biologisena opetuskohteena.

Ojamon alueelta on tavattu ainakin viisi uhanalaista lajia, joista ei kuitenkaan yhdestäkään ole tuoreita havaintoja. Alueella on myös kaksi kulttuurihistoriallisesti merkittävää kohdetta: Ojamon kartano ja rautakaivos.

4.2. Rantatyypit (liite 2)

Ojamon alueen rannat ovat kaikki hyvin ruovikkoisia lukuunottamatta Ojamon pientä hiekkaista uimarantaa, joka lienee tehty alueelle. Toinen kapea ja suhteellisen avoin hiekkapoukama on Ojamon louhoksen länsipuolella, jossa on muun muassa pieni venelaituri. Tätä pientä rantaa reunustaa molemmin puolin varsin tiheä ruovikko. Sekä Ojamon luonnonsuojelualue että tämän koillispuolisen luhdan ruovikkoranta edustavat Lohjanjärven suojaisille ja matalille poukamille tyypillistä rantaa. Ne ovat kuitenkin lajistoltaan monipuolisempia kuin esimerkiksi Kiviniemen alueen vastaavat rannat, mutta ne eivät kuitenkaan ole yhtä edustavia kuin Moisionlahden ruovikkorannat.

4.3. Kasvillisuus ja kasvisto

4.3.1. Vesikasvit (liite 3)

Ojamon rantojen vesikasvillisuus on varsin runsasta, etenkin järviruokoa on paljon. Myös ulpukka ja ahvenruoho ovat runsaita samoin kuin isosorsimo, joka keskittyy lähinnä vesirajaan. Järvikaislaa on paikoin Ojamon uimarannan lähetyvillä. Eriytyisen reheviä kohtia on Ojamon kartanon edustalla, luonnonsuojelualueen edustalla sekä Ojamon uimarannan pohjoispuolella. Ojamon kartanon edustalla kasvavat runsaana järviruoko, ulpukka, ahvenvita ja rantapalpakko. Luonnonsuojelualueen edustalla puolestaan kasvavat

pystykeiholehti, järviruoko, isosorsimo, järvikorte, viiltosara, ahvenvita ja karvalehti. Ojamonrannan pohjoispuolisen alueen lajistoon kuuluvat taas isosorsimo, osmankäämi, viiltosara, ulpukka, rantapalpakko, uistinvita, järvikorte, järvitatar, järvikaisla, järviruoko ja ahvenvita.

Alueen rannat ovat lajistollisesti Lohjan kaupungin monipuolisimpia: vain Moisionlahden perukan lajisto on monipuolisempi kuin täällä.

4.3.2. Kasvillisuuskuviot (liite 3)

1. Ojamon kartanon alue

KUVAUS: Ojamon kartanon rantakasvillisuus on rehevää metsäistä luhtaa. Rantapuusto koostuu lähes yksinomaan lehtipuista, joita edustavat muun muassa terva- ja harmaaleppä, tuomi, pihlaja ja haapa. Lisäksi vesirajassa on runsaahkosti pajukkoa, etenkin halavia. Koko alueella on myös runsaanlaisesti saarnia, jotka lienevät levinneet kartanon pihalta.

Kartanon edustalla rannalla on pieni niitty, jossa kasvavat muun muassa nokkonen, koiranputki, niittyhumala, kevättaskuruoho, alsikeapila, metsäkurjenpolvi, harakankello, valkolehdokki ja koiranheinä.

Ojamon kartanon alueelta on tavattu kaksi uhanalaista lajia: rohtorasti ja isorustojäkälä. Rohtorasti on tavattu viimeksi vuonna 1912 ja isorustojäkälä taas vuonna 1937.

ARVOLUOKKA: -, maisemallinen, historiallinen.

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Ojamon kartanoalue on ainoita Lohjan kaupungin varsinaista kartanokasvillisuutta edustavia alueita, mikäli Iso-Pappilaa ei oteta huomioon. Alueelta tavattujen uhanalaisten lajien, etenkin isorustojäkälän tarkempi etsintä olisi tarpeellinen. Alueen kartanomiljöölunne tulee säilyttää.

2. Ojamonrannan luonnonsuojelualue

KUVAUS: Ojamonrannan alue rauhoitettiin 9.12.1983 Lääninhallituksen päätöksellä luonnonsuojelualueeksi Lohjan kaupungin hakemuksesta. Luonnonsuojelualue on tyypiltään tervaleppävaltaista metsäistä luhtaa. Puusto koostuu lähes yksinomaan lehtipuista. Tervaleppänsä lisäksi alueella kasvavat sekapuina ja -pensaina hieskoivu, tuomi, korpipaatsama, haapa, kiiltopaju, halava, harmaaleppä, pihlaja ja vaahtera. Alueella on myös todennäköisesti Ojamon kartanosta peräisin olevia saarnen taimia. Paitsi alueen puusto ja pensasto myös ruohovartistet lajit edustavat hyvin tervaleppäluhdalle luonteenomaista lajistoa. Ruohovartistista lajeista mainittakoon hiirenporras, mesiangervo, rentukka,

lehtopalsami, pitkäpääsara, suoputki, luhtalemmikki, peltokorte, isosorsimo, ojakellukka, harmaasara, luhtasara, myrkkyykeiso, luhtalitukka, rönsyleinikki ja punakoiso.

Alue kuuluu valtakunnalliseen lehtojensuojeluohjelmaan (Komiteanmietintö 1988:16) paikallisena kohteena. Lisäksi aluetta käytetään biologisena opetuskohteena.

ARVOLUOKKA: paikallinen, opetuskohde.

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Alue tulisi rajata maastoon luonnonsuojelualuekyltein sekä opastauluin, joissa kerrotaan rauhoitusalueen säännöt ja määräykset, esimerkiksi alueella liikkumisesta tai muusta alueeseen kohdistuvasta toiminnasta.

3. Ojamon uima- ja veneranta

KUVAUS: Ranta on kokonaisuudessaan varsin umpeenkasvanut: avointa on lähinnä vain pienen hiekkarannan kohdalla. Rannan puuston muodostavat terva- ja harmaaleppä sekä raita ja halava. Ruohovartisita lajeista mainittakoon rantakukka, kurjenmiekka, vesihierakka, peltopähkämö, luhtalemmikki ja hirssisara.

Ranta on luonnonympäristöltään varsin kaunis, mikä johtuu sitä ympäröivästä luonnonvaraisesta rantapuustosta.

ARVOLUOKKA: -, maisemallinen.

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Tulee säilyttää luonnontilaisena. Rannan luontaista puustoa, etenkin terva- ja harmaaleppää, tulee suosia.

4. Ojamon uimaranta-alueen ja Ojamon kalkkilouhoksen välinen rantaluhta

KUVAUS: Alue on lähes kokonaisuudessaan metsäistä tervaleppävaltaista luhtaa. Luhtaan puustoon kuuluu tervaleppän lisäksi myös harmaaleppä, jota on suhteellisen paljon alueella. Muita puita ja pensaita ovat hies- ja rauduskoivu, tuomi, paatsama, halava ja kiiltopaju. Ruohovartisista lajeja edustavat muun muassa luhtalemmikki, punakoiso, peltokorte, rantakukka, rantayrtti, lehto- ja lännenpalsami, luhtavuohennokka, rönsyleinikki, suoputki, myrkkyykeiso, rentukka, vesihierakka sekä kauniskukkainen kurjenmiekka.

ARVOLUOKKA: -, soveltuu virkistyskäyttöön.

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Vaikka alue on tyypiltään samankaltaista kuin viereinen luonnonsuojelualue, on se silti säilyttämisen arvoinen, sillä se antaa vehmautta ja rehevyyttä alueelle tulevan kevyen liikenteen väylän ympärille. Alueen metsänhoidossa ei saa vaarantaa alueen luontaista arvoa.

5. Ojamon uimarannan ja Ojamon kalkkilouhoksen välinen rantalehto

KUVAUS: Rantalehto on tyypiltään kosteaa ja ravinteista mesiangervovaltaista suurruoholehtoa. Mesiangervon lisäksi muita suurruohoja ovat muun muassa vadelma, lehtopalsami, nokkonen, vuohenputki, oja- ja kyläkellukka sekä ranta-alpi. Lehdon puuston muodostavat pääasiassa terva- ja harmaaleppä. Näiden joukossa kasvaa koivua, tuomea ja halavaa sekä muutama kuusi.

Lehdon pohjoisosassa Ojamon louhosta lähellä olevaan venelaituriin menevän tien varrella on pieni luhtainen soistuma, jonka lajistosta mainittakoon rantayrtti, viiltosara, karvahorsma, amerikanhorsma, myrkkykeiso, leveäosmankäämi, rantakukka, mesiangervo, ranta-alpi, pitkäpääsara, punakoiso ja korpikaisla sekä muutama harsuuntunut tervaleppä.

Paikallinen väestö käyttää alueen pohjoisosien muhevia savikkomaita muun muassa madonottopaikkanaan.

ARVOLUOKKA: -

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Lehto edustaa varsin yleisenä Lohjanjärven rannoilla esiintyvää tyyppiä. Se antaa kuitenkin varsin tiheästi rakennetun Ojamon asuntoalueen väestölle mahdollisuuden nauttia Ojamon rantojen rehevyydestä ja on siten yleistä viihtyvyyttä edistävä tekijä.

6. Louhosaltaan lounaispuolinen niitty

KUVAUS: Louhosaltaan lounaispuolella, lähellä rivitaloaluetta on pieni polkujen ja teiden ympäröimä niitty. Se on ojista päätellen entistä peltoa. Niityn vaatimattomasta lajistosta mainittakoon pelto-ohdake, maitohorsma, timotei, alsikeapila, siankärsämö, piharatamo, peltosaunio, pujo, leskenlehti ja puna-apila.

ARVOLUOKKA: -

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: -

4.4. Uhanalaiset lajit

4.4.1. Uhanalaiset kasvit (liite 3)

1. Harjukeltalieko (*Diphasiastrum complanatum* subsp. *chamaecyparissus*)

Uhanalaisuus: valtakunnallisesti silmälläpidettävä taantunut, Uudellamaalla erittäin uhanalainen.

Harjukeltalieko on aukkoisissa ja kuivissa harjumänniköissä viihtyvä sanikkainen.

Harjukeltaliekoa on tavattu Lohjan-Ojamon alueella 1883-1915 (useita näytteitä). Lajia on sittemmin etsitty tuloksetta (muun muassa Alanko ym. 1982, Pykälä 1987), eikä sitä nytkään löytynyt alueelta. Laji lienee hävinnyt sopivien kasvupaikkojen tuhoutumisen myötä.

2. Harjukeltalieon ja kangaskeltalieon risteymä (*Diphasiastrum complanatum* subsp. *x zeilleri*)

Uhanalaisuus: Uudellamaalla silmälläpidettävä taantunut.

Harjukeltalieon ja kangaskeltalieon risteymä on kantalajiensa tapaan harjukasvi. Sen tunnistaminen muista keltalieoista on kuitenkin varsin hankalaa.

Lajia on tavattu Lohjan-Ojamon alueella 1893-1965. Myöhempiä havaintoja lajista ei ole, eikä sitä nytkään löytynyt alueelta. Laji lienee hävinnyt alueelta.

3. Rohtorasti (*Anchusa officinalis*)

Uhanalaisuus: Uudellamaalla silmälläpidettävä harvinainen.

Rohtorasti on vanha kauniskukkainen kulttuurikasvi, joka kasvaa mielellään muun muassa kylissä, tienvarsilla, satamissa ja lastauspaikoilla.

Rohtorasti on tavattu Ojamolta, Iso-Ojamon kartanon puutarhasta vuonna 1912 (O. Meurman). Tämän jälkeen ei siitä ole havaintoja Ojamon alueelta. Ojamon kartanon puutarha on kovasti muuttunut sitten 1910-luvun, mutta siitä huolimatta sitä pitäisi tutkia tarkemmin.

4. Pikkuängelmä (*Thalictrum minus*)

Uhanalaisuus: Uudellamaalla silmälläpidettävä harvinainen.

Pikkuängelmä on vanha koristekasvi, jota tavataan esimerkiksi puutarhojen reunoilla, tienvarsilla, hautausmailla, kedoilla ja kaatopaikoilla, tavallisesti viljelyjäänteinä.

Pikkuängelmä on tavattu Ojamolta vuonna 1946. Tämän jälkeen ei lajista ole mitään havaintoja alueelta, eikä sitä nytkään löytynyt alueelta. Toisaalta Ojamon kartanon ympäristö on kovasti muuttunut ja rakennettu -ainoa paikka josta se saattaisi vielä löytyä on Ojamon kartanon piha, olkoonkin, että myös se on muuttunut sitten 1940-luvun.

5. Isorustojäkälä (Ramalina fraxinea)

Uhanalaisuus: valtakunnallisesti silmälläpidettävä taantunut.

Isorustojäkälä on jaloilla lehtipuilla ja etenkin puistoissa viihtyvä kulttuurinsuosijäkälä.

Isorustojäkälä on tavattu Ojamon kartanon mailta vuonna 1937. Sitten ei lajista ole ollut havaintoja alueelta, mutta toisaalta sitä ei ole systemaattisesti etsittykään. Se saattaa kuitenkin yhä olla Ojamon kartanon pihapuilla.

4.5. Kulttuurihistoriallisesti merkittäviä kohteita (liite 10)

1. Ojamon rautakaivos

KUVAUS: Ojamon rautakaivos on historiallisesti erittäin merkittävä kohde. Se on maamme vanhin tunnettu vuorilouhimo, jota alettiin ilmeisesti hyödyntää jo vuonna 1538. Kaivoksesta louhittiin ensin aina vuoteen 1676 asti. Tauon jälkeen aloitettiin louhinta taas vuonna 1824 ja sitä kesti vuoteen 1860 saakka. Alueella on vieläkin jäljellä louhoksen kolme kaivosaukkoa, joskin ne ovat veden täyttämiä ja kasvittuneita.

ARVO: historiallinen, muinaismuistolain rauhoittama.

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Kaivoksen ympäristöä tulisi raivata, jotta kaivos erottuisi paremmin ympäristöstään. Tällä hetkellä sitä tuskin huomaa lepikon ja muun kasvillisuuden joukosta.

2. Ojamon kartano

KUVAUS: Ojamon tila tunnettiin jo vuonna 1384. Se on Lohjan kaupungin alueen ainoa varsinainen herraskartano. Kartanon nykyinen puinen päärakennus on peräisin 1850-luvun alusta. Se rakennettiin harvinaiseen venäläiseen empiretyyliin ja sitä voidaan pitää tyyliään maassamme lähes ainutlaatuisena arkkitehtonisena muistomerkkinä. Kartanoon liittyy läheisesti myös puurakenteinen venäläistä rakennusperinnettä edustava renkitupa sekä Ojamon rautakaivoksen jättekivestä rakennettu navetta.

Rakennus on edelleen asuttu ja hyväkuntoinen.

ARVO: historiallinen.

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Tulee säilyttää eheänä kokonaisuutena rakennuksineen, kaivosalueineen ja kulttuurikasvillisuuksineen.

4.6. Yhteenveto maankäytön suunnittelua koskevista toimenpide-ehdotuksista

Alueen arvokkaimmista luontokohteista Ojamon ranta-alue on jo rauhoitettu luonnonsuojelualueeksi. Kartanoalue tulee myös säilyttää kaikkine arvoineen ehyenä kokonaisuutena. Kartanoalueella olevan kaivoksen kasvillisuutta tulisi kuitenkin varovasti raivata, jotta itse louhos tulisi paremmin esille.

Rantaan perustetun kevyen liikenteen väylän ympäristö tulee säilyttää rakentamattomana virkistysalueena, jolloin tien käyttäjillä ja paikallisella väestöllä on mahdollisuus nauttia Ojamon ranta-alueen vehmaudesta ja rehevyydestä. Alueen metsänhoidossa tulee erityisesti ottaa huomioon alueen luonnonarvot.

5. LIESSAARI

<u>5.1. Yleistä.....</u>	41
<u>5.2. Rantatyypit</u>	41
<u>5.3. Kasvillisuus ja kasvisto.....</u>	41
<u>5.3.1. Vesikasvit.....</u>	41
<u>5.3.2. Kasvillisuuskuviot</u>	42
1. Liessaaren rantalehdot.....	42
2. Liessaaren tuore rinnelehto.....	42
3. Liessaaren kuivat ravinteiset lehdot..	43
4. Tuore kangasmetsä.....	44
5. Liessaaren kallioalueet.....	44
<u>5.4. Uhanalaiset lajit.....</u>	44
<u>5.4.1. Uhanalaiset kasvit.....</u>	44
1. Suomukka.....	44
2. Hytymaljakas.....	45
<u>5.5. Kulttuurihistoriallisesti merkittäviä kohteita..</u>	45
1. Liessaaren louhokset.....	45
<u>5.6. Yhteenveto maankäytön suunnittelua koskevista</u> <u>toimenpide-ehdotuksista.....</u>	46

LIESSAAREN KASVILLISUUSKUVIOT

5. LIESSAARI

5.1. Yleistä

Liessaaren kasvillisuus muodostuu lähinnä eri tyyppisistä lehtoista ja tuoreesta kangasmetsästä, jotka ympäröivät keskialueen moreenista mäki- ja kallioaluetta. Paikoin paljastuu mikrokliinigraniittinen kalliooperä, jota peittää moreenipatja. Liessaaren alueella on hyvä polkuverkosto, joka kulkee sekä ranta-alueita että keskiosan lehto-, kallio- ja mäkialueita halkoen.

Liessaaren alueelta on tavattu yksi valtakunnallisesti uhanalainen laji: hytymaljakas, harvinainen kevätsieni, joka on luokiteltu silmälläpidettäväksi. Tämän lisäksi on alueelta tavattu myös erikoinen Uudellamaalla silmälläpidettäväksi luokiteltu loiskasvi, suomukka. Hytymaljakas on nähty alueella viimeksi vuonna 1987 ja suomukka taas 1980-luvun alussa. Uhanalaisten lajiensa lisäksi on Liessaari muutoinkin biologisesti merkittävä. Alue on tärkeä lehtopöllön elinalue. Lisäksi Liessaaren itäiset osat ovat koulujen biologisia opetuskohteita. Luonnontieteellisten arvojen lisäksi Liessaari on myös kulttuurihistoriallisesti merkittävä alue: Liessaaren pohjoisosassa sijaitsevat vanhat graniittilouhokset. Ne ovat sekä historiallisesti että maisemallisesti merkittäviä Lohjan teollisuushistoriaan liittyviä muistomerkkejä.

Liessaaren lehtoalueet kuuluvat maakunnallisina kohteina valtakunnalliseen lehtojensuojeluohjelmaan (Komiteanmietintö 1988:16).

5.2. Rantatyyppit (liite 2)

Liessaaren rannat ovat pääasiassa hiekkaisia ja suhteellisen avoimia: ruovikkoja on vain Liessaaren uimarannan länsipuolisilla alueilla sekä suppealla alueella itärannalla. Liessaaren hiekkaranta-alueet ovat Aurlahden rannan lisäksi Lohjan kaupungin upeimpia yhtenäisiä ja laajoja hiekkarantoja.

5.3. Kasvillisuus ja kasvisto

5.3.1. Vesikasvit (liite 4)

Liessaaren etelärantojen vesikasvillisuus on lajistollisesti melko yksipuolista ja niukkaa; siihen kuuluvat vain järviruoko, ulpukka sekä kauempana rannasta myös ahvenvita. Itäisten rantojen kasvillisuus on jo paljon monipuolisempaa: paitsi järviruoko, ulpukka ja ahvenvita, lajistoon kuuluvat myös uistinvita, vesitatar, ruskoärviä, järvikorte ja rantapalpakko.

5.3.2. Kasvillisuuskuviot (liite 4)

1. Liessaaren rantalehdot

KUVAUS: Liessaaren itä- ja etelärannan rantalehdot sijaitsevat kapean rantavyöhykkeen ja moreenimäkiä peittävien lehtojen ja tuoreen kangasmetsän välissä. Välittömästi rannan tuntumassa kasvaa alueelle tyypillisiä rantakasveja, esimerkiksi ruokohelpi, luhtavuohennokka, rantakukka, ojakärsämö, suoputki, mesiangervo, rantamatara, peltopähkämö ja rantanurmikka. Rannan puuston muodostavat pääasiassa terva- ja harmaaleppä. Näiden joukossa kasvavat raita, pensasmainen tuhkapaju, halava, pihlaja ja rauduskoivu.

Varsinaiset rantalehdot ovat tyypiltään ravinteisia kosteita lehtoja. Näissä valtalajina on mesiangervo, joka muodostaa laajoja kasvustoja. Näitä lehtoja voisikin kutsua käenkaali-mesiangervotyyppin (OFiT) suurruoholehdoiksi. Näissä kasvaa vähän suuria saniaisia, mutta runsaasti korkeita ruohoja. Nimilajien lisäksi lehdoissa kasvavat mm. vadelma, nokkonen, ranta-alpi, suo-ohdake, punaherukka, lillukka, hiirenporras, metsäkurjenpolvi, vuohenputki, karhunputki, rönssyleinikki ja sudenmarja. Rantalehdon kasveista mielenkiintoisin lienee Uudellamaalla harvinainen valkokukkainen vata.

ARVOLUOKKA: paikallinen, opetuskohde (osittain), soveltuu virkistyskäyttöön.

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Rantalehdot edustavat Lohjanjärven rannoille varsin tyypillisiä lehtoja. Ne antavat kuitenkin Liessaarelle vehmautta ja rantasijaintinsa vuoksi ovat maisemallisesti kauniita. Rantalehtojen puustoa tulisi hoitaa tervaleppää suosien siten, ettei se aiheuta haittaa alueen luontaiselle luonteelle. Metsänhoidossa tulee ottaa huomioon myös maisemalliset arvot. Alue tulee säilyttää rakentamattomana virkistyskäyttöön.

2. Liessaaren tuore rinnelehto

KUVAUS: Liessaaren tuore rinnelehto verhoaa eteläosien moreenimäkien rinteitä. Se vaihettuu vähitellen ranta-alueen kosteaksi suurruoholehdoiksi. Tämän tyyppisten tuoreiden ravinteisten lehtojen valtalajit vaihtelevat tavattomasti. Yleensä näitä kutsutaan sinivuokko-käenkaali -tyypin lehdoiksi (HeOT). Liessaaren lehdoissa luonteenomaisia ruohoja ovat nimilajien lisäksi valkovuokko, mustakonnanmarja, sudenmarja, imikkä, jänönsalaatti, kellukat ja vuohenputki. Pohjakerroksen yleisimpiä lajeja ovat suikerosammalet, ruusukesammal sekä lehtolehväsammal. Pensaita on hyvin runsaasti, etenkin taikinamarja, lehtokuusama ja pähkinäpensas ovat runsaita. Kuusi on tunkeutunut ylispuuksi ja muodostaa varjostavan katon lehtokasvillisuuden ylle. Paikoitellen on lehdoissa suoritettu kevyehköjä hakkuita, joista etenkin metsäkastikka näyttää selvästi hyötynneen. Se muodostaa laajoja harvah-

koja kasvustoja valoisille hakkuukohdille.

ARVOLUOKKA: maakunnallinen, maisemallinen, soveltuu virkistyskäyttöön ja luonnonsuojelualueeksi.

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Lehto tulee ehdottomasti säilyttää rakentamattomana virkistysalueena - ehkä jopa rauhoittaa luonnonsuojelualueeksi. Se on lajistollisesti varsin vaateliias ja tyyppiään hyvin edustava lehto. Se on yksi parhaimmista kaupunkialueen hikevän maan lehdoista. Lehtoa on hoidettava pähkinäpensasta suosien. Samalla on huolehdittava, ettei kuusikko pääse liian tiheäksi. Metsänhoidossa on huomioitava alueen luonnonarvot ja virkistysarvot.

3. Liessaaren kuivat ravinteiset lehdot

KUVAUS: Liessaaren kuivat ravinteiset lehdot muistuttavat harjujen ns. puolilehtoja, joihin ne vaihettuvat ilman selvää rajaa. Näille lehdoille on ominaista harvahko puu- ja pensaskerros. Tavallisimmat puulajit ovat rauduskoivu, mänty ja haapa sekä paikoin kuusi ja pihlaja. Pensaskerroksen muodostavat kuusama, taikinamarja ja pähkinä, joista etenkin kuusama on poikkeuksellisen runsas. Pohjakerroksessa on mukana monia kangasmetsälajeja: seinäsammal, metsäliekosammal ja metsäkerrossammal. Lehtoja voisi pitää lähinnä nuokkuhelmikkä-linnunherne -tyypin (MeLat) lehtoina. Näille lehdoille on tyyppillistä nimilajien lisäksi muutkin heinät ja hernekasvit. Luonteenomaisia lajeja ovat kielo, metsävirna, kevätlinnunherne, metsäorvokki, lehto-orvokki, mustakannamarja, sinivuokko, metsäkastikka, aitovirna ja imikkä. Lehdon maaperän kalkkipitoisuuteen viittaa uhanalaisen suomukan löytyminen tältä alueelta.

Lehtoalueen länsiosassa rinteen päällä on metsää hakattu ja tilalle istutettu rauduskoivuja. Taimikko on nykyisin täysin ruohottunut: maitohorsma, vadelma ja sananjalka ovat lähes tukahduttaneet istutetut taimet.

ARVOLUOKKA: maakunnallinen, maisemallinen, luonnonarvoja omaava, soveltuu virkistyskäyttöön.

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Lehdot tulee säilyttää rakentamattomina ja luonnontilaisina virkistyskäyttöön - ehkä jopa suojella. Ne ovat lajistollisesti varsin vaateliaita ja edustavia - onhan uhanalainen suomukka löydetty juuri tältä alueelta. Näistä läntisemmän lehdon alueelle tehty rauduskoivuistutukset ovat maisemallisesti rumia ja ruohottuneina osittain epäonnistuneita. Lehtoja tulisi hoitaa pähkinäpensasta suosien ja lehdon umpeenkasvu olisi estettävä, jottei vaateliias lehtolajisto tukehtuisi muun kasvillisuuden alle.

4. Tuore kangasmetsä

KUVAUS: Itäosan kuiva lehto vaiheittuu pohjoiseen päin mentäessä vähitellen tuoreeksi kangasmetsäksi. Alueen valtapuuna on mänty, mutta joukossa on muutama kuusi sekä pihlaja, rauduskoivu ja raita. Mustikka muodostaa yhtenäisehkön peitteen, puolukkaa on paikoitellen lähinnä mättäillä ja kalliopaljastumien reunoilla. Muita alueen lajeja ovat muun muassa kangasmaitikka, nurmitädyke, metsätähti, kello- ja nuokkotalvikki, kevätpiippo, vanamo sekä pikkuinen, rönsyjen avulla lisääntyvä kämmekkä, yövilkka.

ARVOLUOKKA: - , maisemallinen, soveltuu virkistyskäyttöön.

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Alue muistuttaa luonnoltaan Lohjan harju-alueita ja tuo monipuolisuutta Liessaaren kasvillisuustyyppisiin sekä sopivan vastakohdan Liessaaren reheville lehtoalueille. Maisemallisista syistä vain kevyet metsänhoitotoimenpiteet olisi suotavia. Alue on säilytettävä rakentamattomana virkistyskäyttöön.

5. Liessaaren kallioalueet

KUVAUS: Liessaaren kalliot ovat pääasiassa mikrokliinigraniittia. Niitä verhoaa moreenipatja, joka jättää kallion näkyviin vain muutamissa paikossa. Kalliot ovat kasvillisuudeltaan karuja, ja ne ovat paikoin hyvin kuluneita. Kallioiden puuston muodostavat lähinnä pihlaja, kataja ja kitukasvuinen mänty. Kallioruohoista mainittakoon mäkikuisma, kivikkoalvejuuri, hietakastikka, maitohorsma, ahosuolaheinä, isomaksaruoho, kanerva, pujo ja hopeahanhikki.

ARVOLUOKKA: -, maisemallinen, soveltuu virkistysalueeksi.

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Kalliot edustavat lajistoltaan tyypillisiä karuja kallioita. Ne niveltävät kuitenkin hyvin Liessaaren luontoon ja antavat maisemallista ja biotoopillista rikkautta alueelle. Alueen luonne on säilytettävä nykyisellään. Metsänhoidossa vain lievät hoitotoimenpiteet ovat sallittuja ja pääpaino on oltava metsän moninaiskäytössä.

5.4. Uhanalaiset lajit

5.4.1. Uhanalaiset kasvit (liite 4)

1. Suomukka (Lathraea squamaria)

Uhanalaisuus: Uudellamaalla silmälläpidettävä harvinainen.

Suomukka on naamakukkaisiin kuuluva kalkkia suosiva loiskasvi,

joka kasvaa harvinaisena Ahvenanmaalla, Varsinais-Suomessa ja Uudellamaalla. Se on tavallisesti pähkinän juuriloinen, mutta on tavattu myös muiden puiden loisena. Suomukka on Suomessa rauhoitettu Ahvenanmaata lukuunottamatta.

Lohjan seudulta tunnetaan 1980-luvulta vain kolme suomukkaesiintymää: Liessaaren lisäksi suomukka kasvaa Lohjan kunnan Vappulas- ja Pähkinäniemessä. Suomukka tavattiin Liessaaresta aivan 1980-luvun alussa. Sitten sitä on etsitty alueelta tuloksetta, eikä sitä nytkään sieltä löytynyt. Toisaalta loiskasvit ovat yleensä oikukkaita esiintymisessään, joten suomukka lienee jäljellä, vaikkei sitä olekaan löytynyt sitten 1980-luvun alun. Sopivia kasvupaikkoja on yhä jäljellä.

2. Hytymaljakas (Sarcosoma globosum)

Uhanalaisuus: Valtakunnallisesti silmälläpidettävä harvinainen.

Hytymaljakas on harvinainen kotelosieni, joka muodostaa ruskeita säkkimäisiä itiöemiä varhaiskeväästä alkukesään. Hytymaljakasta on tavattu Varsinais-Suomesta, Etelä-Hämeestä, Pohjois-Hämeestä, Pohjois-Savosta, Oulun Pohjanmaalta ja Koillismaalta. Yhteensä löytöpaikkoja on kolmisentoista. Näistä vain kolmesta on havain- toja useimmilta vuosilta.

Hytymaljakas löytyi Liessaaresta 14.5.1987 (S. Pohjola-Stenroos). Tuolloin alueella oli useita kymmeniä itiöemiä. Tämän jälkeen ei hytymaljakasta ole ollut havaintoja, eikä sitä nytkään löytynyt alueelta. Toisaalta hytymaljakas ei muodosta itiöemiä joka vuosi, joten sieni lienee jäljellä ja saattaa sille suotui- sissa olosuhteissa taas kasvattaa itiöemiään.

Kirjallisuus: Kosonen 1988.

5.5. Kulttuurihistoriallisesti merkittäviä kohteita (liite 10)

1. Liessaaren louhokset

KUVAUS: Liessaaren louhoksista louhittiin 1800-luvun puolivälistä 1940-luvulle saakka punaista graniittia, jota vietiin muun muassa Pietariin. Samaa punaista graniittia on käytetty Lohjalla nupuki- viin (kauppatori, Kasarminkatu) sekä jalkakäytävien reunakiviin. Nämä Lohjan teollisuushistoriaan oleellisesti liittyvät muisto- merkit ovat kohtalaisen hyvin säilyneitä, joskin hieman metsitty- neitä.

ARVO: historiallinen, maisemallinen.

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Kohde tulee säilyttää sellaisenaan.

5.6. Yhteenveto maankäytön suunnittelua koskevista toimenpide-ehdotuksista

Liessaaren alue sopii hyvin virkistysalueeksi ja osa myös luonnonsuojelualueeksi. Erityisen hyvin alueelle sopisi opastettu luontopolku. Liessaari on luontonsa puolesta monipuolinen ja arvokas, ja alueella jo oleva polkuverkosto kulkee sopivasti luonnoltaan eri tyyppisten alueiden halki. Liessaari on myös helposti saavutettavissa, ja luontopolku sopii hyvin virkistysalueeseen. Myös Liessaaren louhokset sopivat hyvin yhdeksi kohteeksi luontopolun varrelle. Liessaari olisi tällöin monipuolinen virkistysaluekokonaisuus, jossa olisi mahdollisuus uida ja retkeillä sekä saada tietoja alueen luonnosta ja historiasta. Metsänhoidossa pääpaino tulee olla alueen luontaisen kasvillisuuden säilyttämisessä.

6. HAIKARINNIEMI

<u>6.1. Yleistä.....</u>	51
<u>6.2. Rantatyypit</u>	51
<u>6.3. Kasvillisuus ja kasvisto.....</u>	51
<u>6.3.1. Vesikasvit.....</u>	51
<u>6.3.2. Kasvillisuuskuviot</u>	52
1. Ojamon vanha kalkkilouhos.....	52
2. Kaivosalueen rantaosat.....	52
3. Haikarin huvilan eteläpuolinen suur- ruoholehto.....	53
4. Leirintäalueen pohjoisosan ranta-alue.	53
5. Liessaaren uimarannan pysäköintialueen kallio.....	54
6. Vähä-Ojamon kartanon länsipuolinen kallio.....	55
7. Vähä-Ojamon kartanon länsipuolinen pähkinälehto.....	55
8. Haikarin huvilan ympäristö.....	56
9. Vähä-Ojamon kartano ympäristöineen.....	56
<u>6.4. Uhanalaiset lajit.....</u>	57
<u>6.4.1. Uhanalaiset kasvit.....</u>	57
1. Isotakiainen.....	57
2. Keltanokitkerö.....	58
3. Harjumasmalo.....	58
4. Niittyräpelö.....	59
5. Ruiskattara.....	59
6. Hirvenkello.....	59
7. Kirjokorte.....	59
8. Poimuvita.....	60
9. Notkopihtisammal.....	60
<u>6.5. Kulttuurihistoriallisesti merkittäviä kohteita.....</u>	60
1. Huvila Haikari.....	60
<u>6.6. Yhteenvedo maankäytön suunnittelua koskevista toimenpide-ehdotuksista.....</u>	60

HAIKARINNIEMEN KASVILLISUUSKUVIOT

6. HAIKARINNIEMI

6.1. Yleistä

Liessaareen menevä tie jakaa alueen kahteen osaan: tien eteläpuolella on Ojamon vanha kalkkilouhos ympäristöineen, pohjoispuolella taas leirintäalue ja entinen Vähä-Ojamon kartano puutarhoineen.

Louhoksen alue on alkanut metsittyä: entisellä louhospohjalla on nyt noin metrin mittaista taimikkoa. Louhoksen ranta-alueella on puolestaan metsäistä luhtaa, joka ilman selvää rajaa vaihettuu kosteaksi suurruoholehdoksi.

Leirintäalueen itäosassa olevan kallion ympärillä, etenkin sen itä- ja eteläpuolella on pähkinälehtoa. Haikarin huvilan eteläpuolella on puolestaan suurruoholehtoa. Muutoin alue on pääasiassa hoidettua puistoaluetta.

Haikarinniemen alueelta on tavattu yhteensä yhdeksän uhanalaista lajia. Valtakunnallisesti uhanalaisia lajeja on näistä neljä. Ainakin kahta uhanalaista lajia tavataan yhä alueella.

Haikarinniemen alueella sijaitsee myös historiallisesti ja rakennushistoriallisesti merkittävä Laguksen huvila (Huvila Haikari).

6.2. Rantatyypit (liite 2)

Ojamon louhoksen ranta on aikanaan ollut avoimehkoa hiekkarantaa, mutta on nyt täysin umpeenkasvanut ja ruovikoitunut. Haikarinniemen pohjoispuoliset rannat ovat pääasiassa hiekkaisia. Hiekkarannat ovat kuitenkin varsin pienikokoisia poukamia kivikko-, so- raikko- ja kalliorantojen välissä, eivätkä ne ole Liessaaren ja Aurlahden hiekkarantojen veroisia. Haikarin pohjoispuolisten rantojen käyttöarvoa alentaa mataluus, lievä umpeenkasvaneisuus ja roskaisuus. Myös muut rannat tällä alueella vaikuttivat roskaantuneilta. Paitsi paperi-, pelti- ja muovijätteitä myös rikottuja lasijätteitä näytti olevan useassa kohdassa hiekan ja soran seassa.

6.3. Kasvillisuus ja kasvisto

6.3.1. Vesikasvit (liite 4 ja 5)

Ojamon louhoksen edustan lajisto on hyvin monipuolinen. Alueella kasvavat järviruoko ja -kaisla, viiltosara, leveäosmankäämi, ulpukka, pystykeiholehti, järvikorte, ahven- ja uistinviita, kilpukka, vesitatar, rantapalpakko, sarjarimpi, pohjanlumme, karvalehti ja rantaluikka. Tämä ranta on lajistoltaan Lohjan kaupungin rikkaimpia: vain Ojamon luhta-alueiden rannat ja Moisio-lahti ovat lähes yhtä monilajisia.

Haikarinniemen pohjoisrantojen vesikasvillisuus ei ole yhtä lajirikasta kuin Ojamon louhoksen rannalla. Silti niiden vesikasvillisuus on varsin monipuolista. Lajistosta mainittakoon järvikaisla ja -ruoko, ulpukka, ruskoärviä, vesitatar, pystykeiholehti, uistin- ja ahvenvita sekä viiltosara.

6.3.2. Kasvillisuuskuviot (liite 4 ja 5)

1. Ojamon vanha kalkkilouhos

KUVAUS: Kaivostoiminnan lopettamisen jälkeen louhoksen alue on alkanut metsittyä: vanhan kaivosalueen maakasoille ja teiden varsille on pureutunut runsaasti puiden taimia, muun muassa rauduskoivu, harmaaleppä, raita, halava, kiiltopaju, haapa ja mänty ovat yleisiä. Uudellamaalla uhanalainen keltanokitkerö tuntuu myös hyötynneen kasvittomasta maasta, sillä se on levinnyt laajalle alueelle kaivosalueen pohjoisosien hiekkamaille. Toinen avoimesta maasta hyötynyt laji on karvahorsma, joka kauniine punaisine kukkineen muodostaa laajoja kasvustoja eri puolille entistä louhosta. Parhaiten se tuntuu viihtyvän louhosaltaan rannoilla. Muita paljaalle maalle levinneitä lajeja ovat muun muassa karvaskallioinen, alsikeapila, siankärsämä, ahdekaunokki, hietakastikka, leskenlehti, syyläjuuri, piikkiohdake, pujo, ukontulikukka ja erilaiset keltanot.

Louhosalueen etelä- ja kaakkoisosien jyrkällä mäkialueella (alue lb) on nuorison moporata, joka näyttää olevan ahkerassa käytössä. Mäkialue on pahasti roskaantunut ja kulunut. Mäkialueen kaakkoispuolella on rippeet kulttuurihistoriallisesti merkittävästä kaivoksen työntekijöiden asuntoalueesta. Talot on purettu; vain jäljelle jääneet omenapuut, syreenit, saarnet ja vuorijalavat muistuttavat ihmisen olemassaolosta.

ARVOLUOKKA: -, maisemallinen, historiallinen.

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Louhosalueen itä- ja eteläosan jyrkät kalliot tulee säilyttää nykytilassa. Kaivostorni ja osa louhoksen seinämää tulee säilyttää muistona tuleville sukupolville. Lisäksi uhanalaisen keltanokitkerön kasvupaikat olisi huomioitava maankäytön suunnittelussa. lb alueen luonnon tulee antaa kehittyä vapaasti, luontaisella tavalla. Alueen metsää tulee hoitaa luonnonsuojelullisesti ja maisemallisesti. Aluetta pitäisi siivota.

2. Kaivosalueen rantaosat

KUVAUS: Ojamon kaivosalueen rantaosassa on metsäistä luhtaa, lukuunottamatta aivan ulointa rantaa, joka on lähinnä avoluhtaa. Paikoitellen maasto on hyvin märkää: kasvillisuuden joukossa on pieniä vesilampareita. Rannan puuston muodostavat pääasiassa terva- ja harmaaleppä. Siellä täällä on muutama kuusi, halava, paatsama, haapa, koivu, kiiltopaju, raita ja tuomi. Lisäksi

alueella on jokunen yksittäinen pähkinäpensas, koiranheisi, vaahtera ja terttuselja. Muu osa ranta-alueesta on erilaisten luhtakasvien peitossa. Lajistosta mainittakoon luhtalemmikki, kurjenmiekka, peltokorte, sudenmarja, luhtavuohennokka, lehtovirmajuuri, rönsyleinikki, punakoiso, suoputki, ranta-alpi, ranta-matara, pitkäpääsara, lännenpalsami, järvikorte, rantakukka, myrkkyykeiso, rentukka, rantayrtti ja luhtalitukka. Metsäinen luhta vaihettuu vähitellen kosteaksi suurruoholehdoksi. Suurruoholehdon valtalajeina ovat nokkonen, vadelma ja mesiangervo. Puuston muodostavat lähinnä kuusi sekä harmaa- ja tervaleppä. Paikoitellen tuomi muodostaa lähes läpipääsemättömiä tiheikköjä. Pensaista mainittakoon lehtokuusama. Valtaruohojen lisäksi suurruoholehdossa kasvavat muun muassa lännenpalsami, isotalvikki, peltokorte, lehtovirmajuuri, karhunputki, metsäalvejuuri, kyläkellukka, hiirenporras, koiran- ja vuohenputki sekä oravanmarja ja mustakonnanmarja.

ARVOLUOKKA: -, soveltuu virkistyskäyttöön.

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Kevyen liikenteen väylän ympäristö olisi säilytettävä luonnontilaisena. Ainoastaan alueen puustoa saisi kevyesti harventaa ja siistiä.

3. Haikarin huvilan eteläpuolinen suurruoholehto

KUVAUS: Lehto on tyypiltään kosteaa ja runsasravinteista, lähinnä käenkaali-mesiangervotyyppin (OFiT) suurruoholehtoa. Lehdon raja soistuneeseen tervaleppävaltaiseen metsään on kuitenkin häilyvä. Valtalajeina lehdossa ovat mesiangervo, vuohenputki ja nokkonen. Paikoin hiirenporras muodostaa suurehkoja kasvustoja, paikoin taas vadelma. Puuston muodostaa pääasiassa iso tervaleppä, mutta joukossa on runsaana myös pihlaja, harmaaleppä, sekä hies- ja rauduskoivu. Lisäksi lehdossa kasvaa isoja pähkinäpensaita. Pensaskerroksessa tuomi, paatsama, lehtokuusama, punaherukka ja koiranheisi ovat runsaita. Ruohokasveista mainittakoon valtalajien lisäksi peltokorte, käenkaali, rönsyleinikki, ojakellukka, suo-orvokki, suo-ohdake, ranta-alpi, nurmilauha, punakoiso, viitakastikka, karhunputki, kielo, oravanmarja, lehtovirmajuuri, isotalvikki, metsäkastikka, valkolehdokki ja metsäkurjénpolvi.

ARVOLUOKKA: paikallinen, maisemallinen.

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Lehto edustaa hyvin Lohjanjärven rannoilla esiintyvää sangen yleistä tyyppiä. Se antaa maisemallista vehmautta ja vastakohtaisuutta muutoin niin kuluneeseen ja hoidettuun leirintäalueympäristöön. Alue tulee säilyttää sellaisenaan.

4. Leirintäalueen pohjoisosan ranta-alue

KUVAUS: Ranta-alue on kasvillisuudeltaan varsin samanlaista koko alueella. Rannan puuston muodostavat pääosin terva- ja harmaaleppä. Näiden joukossa kasvaa muutama paju, lähinnä kiilto-

paju, raita ja halava. Siellä täällä on jokunen mänty, pihlaja tai koivu. Rantakasvillisuus koostuu pääosin seuraavista lajeista: punakoiso, rantayrtti, rantakukka, rantamatara, suoputki, luhtavuohennokka, vesihierakka, rönsyleinikki, rantanurmikka, ketohanhikki, pelto-ohdake, mesiangervo, viiltosara, ruokohelpi, ranta-alpi, keltaängelmä, ojakärsämä, ojakellukka, purtojuuri, kurjenjalka, peltovalvatti, ranta- ja rikkanenätti, leskenlehti, niittyhumala, peltopähkämä sekä koiranvehnä.

Haikarin (Laguksen) huvilan ympäristössä on puistomaista metsää sekä hoidettua nurmikkoa.

Ranta-alueella on pieniä kalliopaljastumia sekä yksi korkeahko kallioalue alueen itäosassa. Ranta-alueen kalliit ovat pääasiassa kvartsi-maasälpägneissisiä ja -liusketta sekä leptiittiä. Ne ovat varsin kuluneita, etenkin leirintäalueen lähellä lähes kasvitomia. Pienten rantakallioiden lajistosta mainittakoon harvinainen valkomaksaruoho, joka lienee alunperin istutettu kalliolle.

Itäosan kapea kalliovyöhyke (alue 4b) rajoittuu pohjoisosastaan melko jyrkästi veteen, eteläosastaan asutukseen. Kallioiden puuston muodostavat pääosin mänty, pihlaja ja haapa. Ruohoista mainittakoon lampaannata, karvasmaksaruoho, ahomansikka, hiirenvirna, nurmihärkki, nuokkotalvikki, isotalvikki, valkomaksaruoho, kielo, nurmilauha, kanerva, kivikkoalvejuuri, kevätpiippo, metsätähti, siankärsämä, häränsilmä, ahomatara ja purtojuuri.

Retkeilymajan lähellä olevan kallion nurmettuneessa kolossa kasvaa Uudellamaalla uhanalainen keltanokitkerö. Saunarakennuksen lähellä ranta-alueella on puolestaan valtakunnallisesti uhanalaisen isotakiaisen suurimpia esiintymiä Lohjan seudulla.

ARVOLUOKKA: - , yksittäisiä suojeltavia kasviesiintymiä, soveltuu virkistyskäyttöön.

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Uhanalaisten lajien kasvupaikat olisi huomioitava maankäytön suunnittelussa. Ranta-alueiden, etenkin kallioiden, lisäkulumista olisi vältettävä. Alue tulee säilyttää nykytilassaan.

5. Liessaaren uimarannan pysäköintialueen kallio

KUVAUS: Kallion puuston muodostaa pääasiassa isohko mänty ja etenkin rinteessä myös haapa, pihlaja ja kataja. Kallion lajistosta mainittakoon sinivuokko, ahomansikka, vadelma, nuokkuhelmikka, kalliokieli, nurmilauha, metsäkastikka, karvasmaksaruoho, isomaksaruoho, lampaannata, hopeahanhikki, aholeinikki, nurmihärkki, ketokeltto, keto-orvokki, ahomatara, nurmirölli, nurmitädyke, valkoapila, siankärsämä, kultapiisku, nuokkukohokki, tervakko ja kanerva. Kallioalueen rinteen kasvillisuus on varsin lehtomaista. Rinteen pensaista mainittakoon taikinamarja, pähkinäpensas, lehtokuusama ja tuomi, ruohovartisista taas valkovuokko, oravanmarja, kieli, metsäkurjenpolvi, kurjenkello, aho-

pukinjuuri, kissankello ja aitovirna. Paitsi kulunut, kallioalue on myös melkoisesti roskaantunut.

ARVOLUOKKA: - , maisemallinen, soveltuu virkistyskäyttöön.

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Vaikka kallio on kasvillisuudeltaan varsin karu, on se kuitenkin maisemallisesti merkittävä: se hallitsee Haikarinniemen kärkeä ja on siten säästettävä rakentamiselta. Metsänhoitotoimenpiteinäkin tulee suosia vain kalliopuuston luontaista uudistamista, eikä mitään hakkuita tule tehdä. Alueen lisäkulumista tulisi myös välttää.

6. Vähä-Ojamon kartanon länsipuolinen kallio

KUVAUS: Korkea kallio on kasvillisuudeltaan varsin karu. Kallion rinteellä on varsin kookkaita ja maisemakuvaa hallitsevia mäntyjä. Kallion kasvilajistosta mainittakoon muun muassa karvasmaksaruoho, keto-orvokki, isomaksaruoho, kalliokieli, mäkitervakko, heinätähtimö, lehtovirmajuuri, hopeahanhikki, haisukurjenpolvi, nurmihärkki, ahomatara, kieli ja ketokeltto. Näiden lisäksi kalliolla kasvaa istutettuna mehiparta, kivikkopuutarhoista tuttu mehikasvi.

ARVOLUOKKA: -, maisemallinen.

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Kallioalueella on varsin huomattavaa maisemallista arvoa, mikä johtuu sitä ympäröivästä rehevästä ja verhoavasta kasvillisuudesta. Tällaiset kalliot ovat alueella harvinaisia, sillä Lohjanjärven ranta-alueita leimaa tavallisesti tasaisuus ja alavuus lukuunottamatta Lahokalliota ja Kiviniemeä. Harvinaisuutensa vuoksi tämä kallio on säästettävä rakentamiselta. Alueen suuret puut on ehdottomasti säilytettävä. Metsanhoidossa tulee ottaa huomioon alueen maisemallinen arvo.

7. Vähä-Ojamon kartanon länsipuolinen pähkinälehto

KUVAUS: Vähä-Ojamon kartanon länsipuolella olevan kallion etelä- ja itäpuolella on kuivahkoa pähkinälehtoa. Pähkinäpensaiden joukossa kasvaa muutamia suurehkoja mäntyjä. Lehto on tyypiltään kuivaa ravinteista lehtoa, lähinnä nuokkuhelmikkä-linnunherneytyypin lehtoa (MeLaT). Lehdon lajistoon kuuluvat muun muassa sinivuokko, valkovuokko, kieli, metsäkastikka, kurjenkello, nuokkuhelmikkä, kevätlinnunherne, aitovirna, metsäorvokki, alsi-keapila, sarjakeltano, ahomansikka, ahomatara, paimenmatara, vuohenputki ja törrosara sekä kaunuskukkainen lehtomaitikka, joka saattaa olla alunperin istutettu kartanopuutarhaan ja sittemmin levinnyt lehtoon. Lehdon pohjoisosissa kulkee leveähkö polku, joka yhtyy Myllärinkatuun. Vehmasta ympäristöä halkovaa polkua reunustaa kaunis pähkinäpensaskuja.

ARVOLUOKKA: paikallinen.

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Lehto on säilytettävä rakentamattomana. Pienikokoisuudestaan huolimatta se on varsin edustava, ja sen rajoittuminen kallioon tekee maisemasta monipuolisen. Lisäksi monet lehdon pähkinäpensaista ovat varsin kookkaita ja hyväkuntoisia. Lehtoa tulee hoitaa pähkinäpensasta suosien. Alueen kookkaat männyt on säästettävä.

8. Haikarin huvilan ympäristö

KUVAUS: Haikarin huvilan ympäristö on varsin puistomaista. Puuston muodostavat pääasiassa mänty ja kuusi sekä pihlaja. Huvilan ja rannan välissä on loivahko rinne, jossa kasvavat muun muassa niittyhumala, metsäkastikka, vuohenputki, nurmilauha, haisukurjenpolvi, nuokkuhelmikkä, kielo, nurmitädyke, ahomatara, kurjenkello, päivänkakkara, ahopukkinjuuri sekä kevättaskuruoho. Muu ympäristö on lähinnä hoidettua pihanurmikkoa.

ARVOLUOKKA: -, historiallinen.

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Aluetta voisi edelleen hoitaa puistomaisena metsänä. Haikarin huvila pihoineen tulee säilyttää ja suojella.

9. Vähä-Ojamon kartano ympäristöineen

KUVAUS: Vähä-Ojamon kartano sijaitsee varsin vehmaassa ympäristössä. Kartanon pihalla on hoidettua nurmikkoa, niittyjä ja entistä puutarhaa. Pihaniityllä kasvaa koristeellisia lajeja: peurankello, päivänkakkara, lehtomaitikka, häränsilmä, harmio ja valkomesikkä. Vähä-Ojamon kartanon ja Myllylammen välissä on suurruohostoa, jonka muodostavat pääosin vuohenputki, nokkonen, peltto-ohdake, lehtovirmajuuri, koiranheinä, peltokorte, niittynurmikka, puna- ja alsikeapila sekä koiranvehnä. Puusto on pääosin harmaaleppää. Kartanoalueen kasvitieteellistä arvoa nostaa se, että kaksi uhanalaista lajia, isotakiainen ja keltanokitkerö, tuntuu keskittyneen kartanon ympäristöön. Isotakiaista kasvaa aivan kartanon pihalla sekä pihaniityllä, entisen omenatarhan luona, kun taas keltanokitkeröä kasvaa monin paikoin pihaniityillä ja vanhassa puutarhassa.

Isotakiaista kasvaa myös Haikarinkadun eteläpuolella vanhan, nyt jo puretun asumuksen pihaniityllä (alue 9c). Keltanokitkeröä on puolestaan runsaasti kaivoksen aidan ja oikotien välissä olevassa kiilassa, aivan tien varressa. Vuohenputki muodostaa yhtenäisen mattomaisen peitteen tähän kiilaan (alue 9b). Kiilan puuston muodostaa pääosin harmaaleppä, mutta joukossa ovat runsaina myös tuomi sekä raita ja pihlaja. Alueella on runsaahkosta saarnen taimia, jotka lienevät peräisin oikotien itäpuolisen vanhan asumuksen pihalta, jossa niitä edelleen kasvaa tarhaomenuoiden ja ruusujen joukossa.

ARVOLUOKKA: maakunnallinen (koskee Haikarinkadun pohjoispuolisia alueita), historiallinen, maisemallinen.

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Vähä-Ojamon kartano ympäristöineen on säilytettävä rakentamattomana. Alueella kasvavien uhanalaisten lajien kasvupaikat on huomioitava ja samalla estettävä niiden umpeutuminen. Kartanon niityt tulee myös säilyttää avoimina, jolloin taattaisiin niiden kukkaloisto ja lajirikkaus - tämän tyyppiset niityt kun ovat nykyisin seudulla perin harvinaisia. Kartanon ympäristössä tulee vaalia perinteisiä maankäyttötapoja ja ympäristöarvoja.

6.4. Uhanalaiset lajit

6.4.1. Uhanalaiset kasvit (liite 4 ja 5)

1. Isotakiainen (Arctium lappa)

Uhanalaisuus: valtakunnallisesti silmälläpidettävä taantunut, Uudellamaalla erittäin uhanalainen.

Isotakiainen on kookas runsashaarainen kasvi. Se kasvaa pihoiilla ja tienvarsilla, erityisesti vanhan asutuksen piirissä. Isotakiasta on löydetty Suomen eteläosasta useilta kymmeniltä kasvupaikoilta, joista monet ovat jo hävinneet. Isotakiaisella on jäljellä pieniä esiintymiä vielä parisenkymmentä, valtaosa Hämeenlinnan seudulla.

Lohjalla isotakiaiselta on tunnettu muutama esiintymä Lohjan kunnan vanhojen kartanoiden ympäristöstä ja Lohjan kaupungin vanhainkodin pihamaalta ja lähiympäristöstä sekä Myllylammen lähialueelta. Isotakiainen on kerätty Ojamolta, Myllylammen läheltä jo vuonna 1963 (Harri T. Toppari). Vuonna 1986 oli paikalla runsaat kymmenen yksilöä (Juha Pykälä). Rantainventoinnin yhteydessä löytyi viisi uutta isotakiaisen esiintymää. Näistä peräti kolme on tältä alueelta.

Vuoden 1989 työn aikana isotakiaista kasvoi alueella seuraavasti:

1. Leirintäalueen saunaranta:
ainakin 40 kukkivaa yksilöä ja kymmenisen kukkimatonta ruusuketta.
2. Vähä-Ojamon kartanon piha:
ainakin 11 kukkivaa yksilöä, näistä yksi aivan kartanon oven suulla.
3. Kartanon ulkorakennuksen itäosa:
yksi iso kukkiva yksilö ja tästä noin viiden metrin päässä toinen, hieman pienempi kukkiva verso.
4. Myllärinkadun länsipää:
yksi kukkiva verso.
5. Haikarinkadun eteläpuolen vanha asumus:
yksi kukkiva yksilö ja neljä kukkimatonta ruusuketta, tästä muutaman metrin päässä vielä neljä kukkimatonta ruusuketta.

6. Haikarinkadun eteläpuolinen vuohenputkilehto:
yksi kukkiva verso.

Kirjallisuus: Lampinen 1988.

2. Keltanokitkerö (Picris hieracioides)

Uhanalaisuus: Uudellamaalla silmälläpidettävä taantunut.

Keltanokitkerö on Suomessa harvinaistunut itäinen ahojen laji. Toisin kuin muualla, Lohjalla keltanokitkerö näyttää lisääntyneen viime aikoina.

Keltanokitkerö on kerätty Vähä-Ojamon kartanon kohdalta ainakin vuosina 1914, 1916 ja 1961 (1914 M. Aschan, 1916 Erik Lagus, 1961 Matti K. Pirkola). Ojamon kaivoksen ja leirintäalueen väliseltä tienreunukselta keltanokitkerö on puolestaan löydetty vuosina 1963, 1981 ja 1985 (1963 K. & U. Laine, Alanko ym 1982, 1985 J. Pykälä).

Vuoden 1989 inventointityön yhteydessä löytyi keltanokitkeröä seuraavilta paikoilta:

1. Rantakallion kolo:

kuusi kukkivaa, lukuisia ruusukkeita.

2. Laguksen omenatarhan ympäristö:

useita kymmeniä kukkivia ja kukkimattomia eri puolilla omenatarhaa.

3. Ojamon louhosalue:

satoja kukkivia ja kukkimattomia versoja eri puolilla louhosaluetta, etenkin vanhalla tiepohjalla.

4. Laguksen tien risteys:

kymmeniä kukkivia.

5. Kartanon piharakennuksen pohjoispuoli:

kymmenisen kukkivaa.

6. Kartanon pihaniitty:

kymmenisen kukkivaa.

3. Harjumasmalo (Anthyllis vulneraria subsp. fennica)

Uhanalaisuus: valtakunnallisesti silmälläpidettävä taantunut, Uudellamaalla silmälläpidettävä puutteellisesti tunnettu.

Harjumasmalo on rauhoitettu harjukasvi, joka suosii avoimia ja valoisia kasvupaikkoja. Tällaisia on esimerkiksi Lohjan harjulla, jossa masmaloa kasvaa runsaasti.

Harjumasmalo on kerätty Ojamon kaivosalueelta 1850-luvulla (1855 C. Hisinger). Myöhempiä havaintoja ei lajista tältä alueelta ole, eikä sitä nytkään sieltä löytynyt. Toisaalta kaivosalueen masmaloesiintymä lienee kulkeutunut alueelle soran mukana ja ollut luonteeltaan satunnainen.

4. Niittyräpelö (*Briza media*)

Uhanalaisuus: Uudellamaalla erittäin uhanalainen.

Niittyräpelö on ketojen ja niittyjen heinä, joka on laidunnuksen loputtua kovasti taantunut. Uudellamaalla on jäljellä enää muutama esiintymä. Lähimmät esiintymät ovat Lohjan kunnan Hermalassa ja Pietilässä.

Niittyräpelö on kerätty Vähä-Ojamon kartanon puistosta vuonna 1914 (M. Aschan). Puistonurmikosta löydetty niittyräpelö lienee ollut vain satunnaistulokas: siitä ei ole myöhempiä havaintoja, eikä sitä nytkään alueelta löytynyt.

5. Ruiskattara (*Bromus secalinus*)

Uhanalaisuus: Uudellamaalla erittäin uhanalainen.

Ruiskattara on rukiin rikkaruoho, joka lienee kokonaan hävinnyt seudulta maanviljelyskulttuurin muuttumisen myötä.

Ruiskattara on löydetty peltorikkaruuhona Vähä-Ojamolta vuonna 1916 (Erik Lagus). Tämän jälkeen ei lajista ole ollut havaintoja, eikä sitä nytkään alueelta löytynyt.

6. Hirvenkello (*Campanula cervicaria*)

Uhanalaisuus: valtakunnallisesti silmälläpidettävä taantunut, Uudellamaalla erittäin uhanalainen.

Hirvenkello on harvinaistunut niittykasvi, joka on aikanaan hyötynyt kaskeamisesta. Lohjan seudulla on Uudenmaan läänin säilyneistä hirvenkelloesiintymistä yli puolet.

Hirvenkello on löydetty Ojamolta vuonna 1919 (Sigrid Stenij). Esiintymää on etsitty tuloksetta muun muassa vuonna 1981 (Alanko ym. 1982) ja nyt vuonna 1989. Laji saattaa olla kokonaan hävinnyt, sillä sopivia kasvupaikkoja ei liiemmälti ole enää alueella jäljellä.

7. Kirjokorte (*Equisetum variegatum*)

Uhanalaisuus: Uudellamaalla hävinnyt.

Kirjokorte on Pohjois-Suomessa yleisehkö sanikkainen. Sillä on Etelä-Suomessa muutamia erillisiä kasvupaikkoja. Lohjan esiintymä oli lajin ainoa Uudenmaan läänissä.

Kirjokorte löydettiin Ojamon louhoksen kohdalta järvenrantahietti-

kolta vuonna 1950 (Leo Lindgren). Lajia ei ole löytynyt enää jälkeenkään, vaikka sitä on useampaan kertaan yritetty etsiä (Alanko ym. 1982, 1985 Juha Pykälä), eikä sitä nytkään alueelta löytynyt. Lajin häviämisen syy lienee rannan umpeenkasvu.

8. Poimuvita (Potamogeton crispus)

Uhanalaisuus: Uudellamaalla silmälläpidettävä harvinainen.

Poimuvita on harvinainen vaateliias vesikasvi, joka suosii reheviä järviä.

Poimuvita löytyi Lohjalta vuonna 1963 rantaan ajautuneena matalasta liejupohjaisesta Lohjanjärven poukamasta Liessaaren ja Ojamon louhoksen läheltä (K. ja U. Laine). Lajista ei ole myöhempiä havaintoja alueelta, eikä sitä sieltä nytkään löytynyt.

9. Notkopihtisammal (Cephalozia affinis)

Uhanalaisuus: valtakunnallisesti vaarantunut.

Harvinainen notkopihtisammal suosii varjoisten paikkojen lahopuita ja kiviä. Lajia on löydetty Suomesta vain kolmelta paikalta.

Notkopihtisammal on kerätty Vähä-Ojamosta jo vuonna 1877. Myöhempiä havaintoja ei lajista ole eikä sen tärkkaa kasvupaikkaa ja nykytilaa alueella tunneta.

6.5. Kulttuurihistoriallisesti merkittäviä kohteita (liite 10)

1. Huvila Haikari (Lohjan huvila)

KUVAUS: Vähä-Ojamon huvilatilan omistaja professori Jakob Johan Wilhelm Lagus rakennutti tilalleen 1900-luvun alussa jugend-tyylisen puurakenteisen rantahuvilan. Rakennus on tyyliinsä edustavin huvilarakennus ja ainoa laatuaan Lohjan kaupungissa. Rakennus on myös Lagus-suvun muistomerkki.

ARVO: rakennushistoriallinen, historiallinen.

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Huvila tulee kunnostaa ja suojella.

6.6. Yhteenveto maankäytön suunnittelua koskevista toimenpide-ehdotuksista

Uusia teitä tai rakennuksia suunniteltaessa tulee uhanalaisten kasvilajien kasvupaikat sekä uhanalaiset kasvillisuustyypit ottaa huomioon. Rantavyöhykkeessä tulee käyttää polkujen ja teiden pohjana jo olemassa olevia rakenteita, sillä niiden kas-

villisuus on parhaiten sopeutunut kulutukseen. Sekä Vähä-Ojamon kartanon länsipuolinen pähkinälehto ja kallioalue että Haikarin huvilan eteläpuolinen suurruoholehto tulee säilyttää rakentamattomina virkistysalueina. Vähä-Ojamon kartano ja Haikarin huvila ympäristöineen tulee puolestaan säilyttää kulttuurihistoriallisina muistomerkkeinä, ja niiden ympäristöä tulee hoitaa perinteisten maankäyttötapojen mukaisesti.

7. MYLLYLAMPI-PORLA

<u>7.1. Yleistä</u>	67
<u>7.2. Rantatyytit</u>	67
<u>7.3. Kasvillisuus ja kasvisto</u>	67
<u>7.3.1. Vesikasvit</u>	67
<u>7.3.2. Kasvillisuuskuviot</u>	68
1. Myllylampi ympäristöineen.....	68
2. Myllylammen asuntoalueen ja rannan välinen puistomainen metsäalue.....	68
3. Myllylammen vene- ja uimaranta.....	69
4. Porlan kalanviljelylaitoksen ranta-alue.....	69
5. Porlan lehto.....	70
6. Porlan kalanviljelylaitoksen eteläosan lehtoalue.....	70
<u>7.4. Uhanalaiset lajit</u>	71
<u>7.4.1. Uhanalaiset kasvit</u>	71
1. Isotakiainen.....	71
2. Hajasara.....	71
3. Lännehernesara.....	72
4. Tuoksumatara.....	72
5. Jouhiluikka.....	72
6. Hoikkavilla.....	73
7. Konnanlieko.....	73
8. Sääskenvalkku.....	73
9. Purosätkin.....	73
<u>7.4.2. Uhanalaiset eläimet</u>	74
1. Viherkiiltokotilo.....	74
<u>7.5. Kulttuurihistoriallisesti merkittäviä kohteita</u> ..	74
1. Myllärin mökki.....	74
2. Porlan kalanviljelylaitos.....	74
<u>7.6. Yhteenveto maankäytön suunnittelua koskevista toimenpide-ehdotuksista</u>	75

MYLLYLAMPI-PORLAN KASVILLISUUSKUVIOT

7. MYLLYLAMPI - PORLA

7.1. Yleistä

Myllylammen-Porlan alue on yleispiirteissään varsin rehevää. Alueella on ollut maankuulut ns. Ojamon lähteet, joilta on tavattu lukuisia harvinaisia ja uhanalaisia kasvilajeja. Nykyisin alue on lähes kokonaan rakennettu, rakentamattomia alueita on enää aivan Lohjanjärven ja Myllylammen rannalla sekä Porlan kalanviljelylaitoksen eteläpuolella.

Myllylammen-Porlan alueella on kaksi kasvitieteellisesti arvokasta aluetta: valtakunnalliseen lehtojensuojeluohjelmaan kuuluva Porlan lehto sekä merkittävä pienvesi Myllylampi rantoineen.

Myllylammen rannalla on Lohjan kaupungin ainoa luonnonsuojelulain nojalla rauhoitettu luonnonmuistomerkki, vuonna 1968 rauhoitettu suurikokoinen saarni. Myllylampi rantoineen on myös koulujen biologinen opetuskohde.

Myllylammen-Porlan alueelta on tavattu ainakin kahdeksan uhanalaista kasvilajia - vain yksi näistä on tiettävästi jäljellä. Lisäksi alueelta on tavattu yksi uhanalainen eläinlaji. Alueella on myös kaksi kulttuurihistoriallisesti merkittävää kohdetta: Myllärin mökki ja Porlan kalanviljelylaitos.

7.2. Rantatyypit (liite 2)

Myllylampi-Porlan alueen länsiosan rannat ovat avoimia ja osin hiekkaisia kuten Myllylammen pohjoispuolella, jossa on paitsi uimaranta myös veneranta. Kallio- ja kivikkorantaa on kalanviljelylaitoksen länsipuolella. Kalanviljelylaitoksen rannat ovat puolestaan lähes täysin umpeenkasvaneita ja ruovikoituneita. Myllylammen uimarannan länsipuolisella rannalla näkyy hyvin Lohjanjärven vedenpinnan lasku: vanha rantaviiva rajoittuu asutukseen ja uutta rantaa on vesi syövyttänyt muodostaen jyrkähkön penkereen rannalle.

7.3. Kasvillisuus ja kasvisto

7.3.1. Vesikasvit (liite 5)

Alueen läntisimmät rannat ovat niukkakasvisia. Niiden lajistosta mainittakoon ulpukka, järviruoko, vesitatar ja ahvenvita. Porlan edusta on hyvin rehevöitynyt ja monilajinen. Alueella on runsaasti järviruokoa ja ulpukkaa. Näiden joukossa kasvavat muun muassa isosorsimo, järvikorte, viiltosara, vesitatar, pystykeiholehti sekä leveäosmankäämi. Porlan edustalla on yksi Lohjanjärven rantojen yhtenäisimmistä ja laajimmista ruovikoista.

7.3.2. Kasvillisuuskuviot (liite 5)

1. Myllylampi ympäristöineen

KUVAUS: Myllylammen rannan kasvillisuus koostuu koillisosan rantaniitystä, itäosan tervaleppäkorvesta sekä etelä- ja länsiosia reunustavista lehtoalueista. Koillisosan rantaniityltä on tavattu kaksi pientä kasvustoa harvinaista komeaa varstasaraa. Lehtomaisten alueiden lajistosta mainittakoon harvinainen puronvarsilaji korpinurmikka sekä kookas valkokukkainen lehtotähitimö. Muuta lajistoa edustavat muun muassa nevaimarre, korpiorvokki, suokeltto, lehtokorte, jänönsalaatti, mustakonnanmarja ja pähkinäpensas. Myllylammen laskupuron varrella on runsaasti komeaa saniaista, kotkansiipeä. Muita laskupuron lajeja ovat muun muassa suoputki, rantamatar, korpikaisla, lehtovirmajuuri, hiirenporras, luhtalemmikki, lännenpalsami ja konnanleinikki.

Myllylammen rannalla on myös alkuperäisluontoinen saarniesiintymä. Saarnista yksi mittasuhteiltaan kookas yksilö rauhoitettiin lääninhallituksen päätöksellä luonnonmuistomeriksi 16.5.1968 Harald Järnefeltin hakemuksesta.

Myllylammen kasvillisuudesta on tehty erillisselvitys (Ranta 1983).

ARVOLUOKKA: maakunnallinen.

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Alue tulee rauhoittaa luonnonsuojelualueeksi, myös alueen arvokas pohjoispää. Samalla tulisi laatia alueelle tarkempi, yksityiskohtainen hoitosuunnitelma. Alueen maankäyttösuunnittelussa, kuten polkujen rakentamisessa tulee erityisesti huomoida alueen arvokas luonto. Pohjavedenottamon vaikutusta alueen vesitalouteen ja kasvillisuuteen tulee seurata ja tarkkailla, aloittamalla alueen kasviston ja kasvillisuuden seuranta.

2. Myllylammen asuntoalueen ja rannan välinen puistomainen metsä-alue

KUVAUS: Myllylammen uima- ja venerannan länsipuolella oleva puistomainen metsä on kasvillisuudeltaan varsin merkillinen. Lähes koko alueella kasvaa kovavartista sanikkaista kangaskortetta. Monin paikoin kortekasvillisuus on hyvin tiheää. Alueen puusto on harvaa ja se koostuu pääosin tervalepistä ja rauduskoi-
vuista. Muita puita ovat pihlaja, raita ja tuomi. Alueella kasvavat runsaana myös pähkinäpensas ja lehtokuusama. Aluskasvillisuuteen kuuluvat kangaskortteen lisäksi myös käenkaali, oravanmarja, kielo, huopaohdake, metsäkurjenpolvi, lehtovirmajuuri, niittynätkelmä, hiirenvirna, kurjenmiekka, metsäkastikka, purtojuuri, kurjenkello ja päivänkakkara.

Ranta-alue on syntynyt Lohjanjärven veden pinnan laskemisen jälkeen. Alueella ei ole selvää rantaa, vaan kasvillisuus ulottuu aivan syöpyneen rantapenkereen reunalle. Ranta-alue vaikutti melkoisen roskaantuneelta: rantavedessä oli muun muassa autonrenkaita ja teräviä puunkappaleita.

ARVOLUOKKA: -

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Alue soveltuu hoidettavaksi puistomaisena metsänä, pähkinäpensasta suosien. Alue soveltuu myös opetuskohteeksi.

3. Myllylammen vene- ja uimaranta

KUVAUS: Alue on puistona hoidettavaa hiekkarantaa, jonka puuston muodostavat pääasiassa rauduskoivu, hopeapaju, harmaaleppä ja pähkinäpensas. Rantahietikon reunassa kasvavat muun muassa vuohenputki, ketohanhikki, rantaminttu, rikka- ja rantanenätti, luhtavuohennokka sekä peltovalvatti. Myös tämä ranta oli roskaantunut: rannassa oli uiminen kielletty rantahiekassa olevien lasinsirpaleiden takia.

ARVOLUOKKA: -

TOIMENPIDE-EHDOTUKSET: Lasinsirpaleet ja muut roskat olisi poistettava rantavedestä ja alue muutoinkin tulisi siistiä.

4. Porlan kalanviljelylaitoksen ranta-alue

KUVAUS: Porlan kalanviljelylaitoksen altaiden ja Lohjanjärven välinen alue on varsin kapea rehevä kaistale, jonka puuston muodostavat pääasiassa terva- ja harmaaleppä. Näiden joukossa kasvavat tuomi, rauduskoivu, paatsama, pihlaja, raita, halava ja kiiltopaju. Lisäksi on muutama yksittäinen haapa, vaahtera ja pähkinäpensas, jota on selvästi eniten alueen itäosissa. Lisäksi alueella tavataan puutarhakarkulaisina terttuselja ja idänkanukka. Ruohovartisista kasveista mainittakoon hiirenporras, lehto- ja lännenpalsami, korpikaisla, pohjanpunaherukka, lehtotähtimö, lehtovirmajuuri, vesihierakka, kurjenmiekka, vuohenputki, metsäimarre, käenkaali, oravanmarja, valkovuokko, sudenmarja, kielo, metsä- ja korpi-imarre sekä kevätlinnunsilmä. Aivan altaiden itäosassa olevassa rinteessä kasvaa hyvin kookkaita pähkinäpensaita sekä runsaasti kangaskortetta.

ARVOLUOKKA: -, maisemallinen.

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Kapea rantalehto muodostaa vehmaan ja maisemallisesti kauniin vyön Lohjanjärven ja Porlan altaiden välille. Lehdossa on muutama hyvin kookas tervaleppä, jotka tulisi säilyttää. Koko rantametsää tulee hoitaa vain kevein metsänhoitotoimenpitein, suosien alueen luonteen säilyttämistä.

5. Porlan lehto

KUVAUS: Porlan lehto kuuluu valtakunnalliseen lehtojensuojeluohjelmaan (Komiteanmietintö 1988:16). Alue on tyypiltään lähteistä, kosteaa ja ravinteista lehtoa. Lehdon valtapuu on harmaaleppä, mutta myös tervaleppä sekä koivu, pihlaja ja tuomi ovat runsaita. Puustosta ja pensastosta mainittakoon vielä kuusi, haapa, koiranheisi, vaahtera ja paatsama. Lisäksi kosteimmissa osissa, etenkin rantaosassa, on pajukkoa, jonka muodostavat pääasiassa halava kiiltopaju ja raita. Lisäksi tavataan lehdossa viljelykarkulaisina terttuselja ja idänkanukka. Ruohovartisista lajeista merkittävin on valtakunnallisesti erittäin uhanalainen hajasara, jota ei kuitenkaan tavattu tämän kesän kasvikartoitusten yhteydessä (Vuorinen 1989). Vielä viime kesänä laji kasvoi lehdossa. Uudellamaalla uhanalaista lännenhernesaraa on alueelta tavattu vuonna 1961, mutta uudempiä havaintoja lajista ei ole (ks. Vuorinen 1989). Muista lajeista mainittakoon lehtosinijuuri, lehtotähtimö, purolitukka ja sukelitto. Lisäksi aivan lehdon reunassa vanhainkodin pihanurmella on isotakiaisesiintymä.

Vuonna 1988 lehdon reunaan valmistui Lohjan kaupungin pohjavedenottoamo. Lohjan kaupungin ympäristönsuojelulautakunta aloitti vuonna 1989 Porlan lehdon kasviston ja kasvillisuuden seurannan vedenottamosta lehdolle mahdollisesti aiheutuvien vaikutusten selvittämiseksi (Vuorinen 1989).

ARVOLUOKKA: valtakunnallinen.

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Tulisi rauhoittaa luonnonsuojelualueeksi.

6. Porlan kalanviljelylaitoksen eteläosan lehtoalue

KUVAUS: Lehtoalueen itäosissa Ojamonkadun varrella on kapea tasanne, joka melko jyrkästi laskeutuu rehevään lähteiseen lehtoon. Tasanteella kasvaa muun muassa isoja mäntyjä sekä muutama pihlaja, kuusi, pienehkö haapa ja pähkinäpensas. Porlan päärakenuksen kaakkoispuolella olevassa rinteessä kasvavat runsaana kangaskorte sekä kauniskukkainen kevätlinnunherne. Tasanne on hyvin roskaantunut.

Lehdon ja ylätasanteen välisellä rinteellä kasvaa runsaahkosti pähkinäpensasta. Rinteen alla lehdon alueella kasvaa puolestaan runsaana isoja kuusia sekä koivu, tuomi, harmaa- ja tervaleppä, korpipaatsama ja pihlaja. Rinteen reunalla kasvavista ruohovartisista lajeista mainittakoon imikkä, lehtokuusama, sinivuokko ja käenkaali. Lehdon kosteimmissa osissa on upeita saniaiskasvustoja: etenkin isoalvejuuri ja hiirenporras muodostavat laajoja vihreitä laikkuja. Toisinaan taas pienemmät saniaiset metsäimarre, metsäalvejuuri ja korpi-imarre muodostavat mattomaisia kasvustoja. Pienten lähteiden ympärillä kasvavat muun muassa peltokorte, purolitukka ja kevätlinnunsilmä. Alueen muita lajeja

ovat sudenmarja, suokeltto, lehtotähtimö, lehtotesma, mustakonnanmarja, jänönsalaatti ja lehtokorte.

ARVOLUOKKA: paikallinen, soveltuu virkistyskäyttöön.

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Alue tulisi säilyttää virkistysalueena, jossa vain kevyet metsänhoitotoimenpiteet, esimerkiksi varovainen puuston harvennus, olisivat suotavia. Koko alue kaipaisi roskien siivoamista.

7.4. Uhanalaiset lajit

7.4.1. Uhanalaiset kasvit (liite 5)

1. Isotakiainen (Arctium lappa)

Uhanalaisuus: valtakunnallisesti silmälläpidettävä taantunut, Uudellamaalla erittäin uhanalainen.

Ks. 6.4.1. kohta 1.

Isotakiainen löydettiin vanhainkodin pihamaalta jo vuonna 1963 (K. ja U. Laine). Suurin osa tästä esiintymästä tuhoutui uuden vanhainkodin rakentamisen yhteydessä. Vuonna 1986 löytyi kuitenkin pihanurmikolta ainakin viisi kukkivaa ja kymmenisen kukkimattontaa versoa (Pykälä 1986). Vuonna 1988 oli nurmikolla pieniä kukkimattomia ruusukkeita (Murto 1988). Vuoden 1989 tarkastuskäynnillä löytyi pihanurmikolta yhdeksän kukkivaa ja kymmenisen kukkimattontaa versoa (Vuorinen 1989).

Kirjallisuus: Lampinen 1988.

2. Hajasara (Carex remota)

Uhanalaisuus: valtakunnallisesti erittäin uhanalainen, Uudellamaalla erittäin uhanalainen.

Hajasara kasvaa harvinaisena Ahvenanmaalla, jossa sillä on muutama tunnettu kasvupaikka. Tämän lisäksi hajasaraa on löydetty yhdestä paikasta Manner-Suomesta: Lohjan Porlan lehdosta. Hajasara kasvaa kosteissa lehdoissa ja korpimaisissa lehtopensas-toissa. Se on rauhoitettu koko maassa, myös Ahvenanmaalla.

Hajasara löydettiin Porlan lehdosta vuonna 1965 (Harri T, Toppari). Tuolloin paikalla oli yksi runsasvartinen mätäs. Vuonna 1981 etsittiin lajia tuloksetta (Alanko ym. 1982). Ilmeisesti lajia ei osattu etsiä aivan oikeasta paikasta vuonna 1981, sillä vuonna 1984 löytyi yksi hajasaramätäs entiseltä paikaltaan (Harri Harmaja). Vuoden 1986 uhanalaistarkastuksessa oli lehdossa vielä

neljä kukintovartta (Juha Pykälä 1986). Vuonna 1988 löytyi lehdestä neljä kukkimatonta hentoa tupasta (Kaipiainen ym 1988, Murto 1988). Vuoden 1989 tarkastuskäynneillä ei lajia näkynyt vanhalla kasvupaikallaan (Vuorinen 1989). Pohjavedenotto on saattanut olla heikkokuntoiselle hajasaralle kohtalokasta. Myös kahdella kuivalla kesällä lienee vaikutuksensa. Hajasaran lopullinen häviäminen selvinnee kuitenkin vasta tulevina kesinä.

3. Lännehernesara (Carex demissa)

Uhanalaisuus: Uudellamaalla silmälläpidettävä harvinaistunut.

Lännehernesara kasvaa kosteissa lehdoissa ja lehtokorvissa, poluilla, rannoilla ja tuoreilla niityillä. Se esiintyy yleisenä Ahvenanmaalla ja harvinaisena Satakunnassa, Varsinais-Suomessa, Uudellamaalla, Etelä-Karjalassa ja Etelä-Savossa.

Lännehernesara löydettiin Porlan lehdestä lähteiseltä paikalta jo vuonna 1961 (Harri T. Toppari). Vuonna 1980, 1981 ja 1986 lajia etsittiin alueelta tuloksetta (1980 Tuula Kerkelä, Alanko ym. 1982, 1986 Harri Harmaja ja Juha Pykälä). Myös vuoden 1989 tarkastuskäynti oli tulokseton (Vuorinen 1989). Laji lienee hävinnyt kasvupaikan muuttumisen myötä; sen kasvupaikalla on nyt kaupungin uusi pohjavedenottamo.

4. Tuoksumatara (Galium odoratum)

Uhanalaisuus: Uudellamaalla vaarantunut.

Tuoksumatara kasvaa sisämaassa lähdekorvissa, rannikolla lähinnä kivikkoisissa lehdoissa.

Tuoksumatara on tunnettu Ojamolta (Ojamon lähteiltä) 1860-luvulta vuoteen 1938, jonka jälkeen ei siitä ole havaintoja. Lajia on sittemmin useampaan kertaankin yritetty etsiä (muun muassa Alanko ym. 1982), eikä sitä nytkään löytynyt alueelta.

5. Jouhiluikka (Eleocharis quinqueflora)

Uhanalaisuus: Uudellamaalla silmälläpidettävä taantunut.

Jouhiluikka on runsasravinteisten soiden ja rantaniittyjen laji, jota on tavattu viime aikoina Uudellamaalla vain rannikolta ja sen läheisyydestä.

Jouhiluikka on kerätty Ojamon lähteiltä vuosina 1889 ja 1915 (Harald Lindberg). Lajia on etsitty tuloksetta 1980-luvulla (muun muassa Alanen ym. 1982), eikä sitä nytkään löytynyt alueelta. Esiintymä lienee hävinnyt kasvupaikan tuhoutumisen myötä.

6. Hoikkavilla (*Eriophorum gracile*)

Uhanalaisuus: Uudellamaalla vaarantunut.

Hoikkavilla on Etelä-Suomessa harvinainen luhtarantojen ja tulvaisten avosoiden ja rimpinevojen laji. Sillä on Uudellamaalla vielä useita kasvupaikkoja, mutta se on selvästi harvinaistunut.

Hoikkavillaa on tavattu Ojamon lähteiltä vuonna 1886 ja 1903 (1886 Ch. E. Boldt, 1903 E. af Hällström). Sittemmin ei lajista ole ollut mitään havaintoja, eikä sitä nytkään löytynyt alueelta. Laji lienee hävinnyt sopivien kasvupaikkojen tuhoututtua.

7. Konnanlieko (*Lycopodiella inundata*)

Uhanalaisuus: Uudellamaalla silmälläpidettävä taantunut.

Konnanlieko on muun muassa karujen järvenrantojen hiekkamutamaalla, vesijätöllä, lätäköissä yms. viihtyvä laji, joka on viime aikoina selvästi taantunut. Tällä hetkellä lähin tunnettu esiintymä on Karjalohjan Nummijärvellä.

Konnanliekoa on tavattu ainakin kolmesti Ojamon lähteiltä viime vuosisadan lopulla (1874 S. O. Lindberg, 1886 M. Björkstén, 1886 R. Hult). Tämän jälkeen ei konnanliekoa ole enää tavattu alueella, eikä sitä sieltä nytkään löytynyt. Laji lienee hävinnyt kasvupaikan tuhoutumisen myötä.

8. Sääskenvalkku (*Microstylis monophyllos*)

Uhanalaisuus: valtakunnallisesti silmälläpidettävä taantunut, Uudellamaalla erittäin uhanalainen.

Sääskenvalkku on rauhoitettu pienikokoinen kämmekkäharvinaisuus, joka viihtyy letoilla, märillä niityillä ja kosteissa kalliosamalikoissa.

Sääskenvalkkua on tavattu Ojamon lähteiltä ainakin kahdesti: 1886 ja 1888 (1886 M. Björkstén, 1888 E. von Ritte). Lajia on etsitty 1980-luvulla tuloksetta (Alanko ym. 1982), eikä sitä nytkään löytynyt alueelta. Esiintymä lienee tuhoutunut rakentamisen myötä.

9. Purosätkin (*Ranunculus trichophyllus* subsp. *trichophyllus*)

Uhanalaisuus: valtakunnallisesti silmälläpidettävä taantunut, Uudellamaalla erittäin uhanalainen.

Purosätkin on valkeakukkainen leinikki, joka kasvaa puroissa ja lähdelammikoissa. Uudellamaalla on jäljellä enää muutama

purosätkinesiintymä.

Vähä-Ojamosta, todennäköisesti Myllylammen laskupurosta, on kerätty vuosina 1913-1918 sätkintä, joka saattaa olla purosätkintä (1913 M. A. Aschan, 1917 M. Boldt, 1918 M. Boldt). Näytteet ovat kuitenkin vaikeasti määritettäviä. Sittemmin ei lajia ole tavattu alueelta.

7.4.2. Uhanalaiset eläimet (liite 11)

1. Viherkiiltokotilo (Aegopinella pura)

Uhanalaisuus: valtakunnallisesti silmälläpidettävä harvinainen.

Viherkiiltokotilo on kiiltokotiloihin kuuluva muutaman millimetrin kokoinen kiekkomainen kotilo. Se elää paksumultaisissa pähkinälehdöissä tai muutoin rehevissä lehdoissa.

Lajia on tavattu Lohjalla Ojamon lähteillä jo vuosisadan vaihteessa. Lohjan lisäksi se tunnetaan vain Ahvenanmaan Jomalasta ja Karjalohjalta. Lajin nykytilaa Lohjalla ei tunneta. Viherkiiltokotilo saattaa vielä elää Porlan kalanviljelylaitoksen ympäristön kosteissa lehdoissa.

Kirjallisuus: Luther 1901, Valovirta 1967.

7.5. Kulttuurihistoriallisesti merkittäviä kohteita (liite 10)

1. Myllärin mökki

KUVAUS: Suomen toiseksi vanhin tunnettu vesimylly lienee toiminut Myllylammen ja Lohjanjärven välisessä purossa. Mylly kuului Ojamon kartanolle ja se mainitaan asiakirjoissa jo vuonna 1384. Mylly toimi aina 1920-luvun alkuun saakka. Myllyrakennuksista on jäljellä enää 1800-luvun loppupuolelta oleva myllärin tupa. Se on historiallisesti arvokas muistomerkki vanhasta myllystä.

ARVO: historiallinen.

TOIMENPIDE-EHDOTUKSET: Kohde olisi suojeltava.

2. Porlan kalanviljelylaitos

KUVAUS: Porlan kalanviljelylaitoksen perusti biologi Hugo Lagus vuonna 1916 Porlan kuululle lähteikköalueelle. Kalanviljelylaitos on nykyisin toimivista kalanviljelylaitoksistamme vanhin. Laitoksen omistaa Lohjan kaupunki ja se on nykyisin riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen käytössä. Alueella on 16 lammikkoa, kalastusmestarin asunto vuodelta 1916 sekä vuonna 1926 rakennettu tiilirakenteinen hautomo. Porlan alue on kulttuurihistorialli-

sesti ja maisemallisesti merkittävä miljö, jolla on myös luonnontieteellisiä arvoja.

ARVO: historiallinen, maisemallinen.

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Kalanviljelylaitos tulisi säilyttää ja kunnostaa.

7.6. Yhteenveto maankäytön suunnittelua koskevista toimenpide-ehdotuksista

Uhanalaisten lajien kasvupaikat olisi otettava huomioon maankäytön suunnittelussa.

Valtakunnalliseen lehtojensuojeluohjelmaan kuuluva Porlan lehto tulisi rauhoittaa luonnonsuojelualueeksi. Mikäli Porlan kalanviljelylaitoksen ympäristöön suunnitellaan teitä, tulisi hyödyntää olemassaolevia polkuja ja tiepohjia.

Myllylampi rantoineen olisi rauhoitettava luonnonsuojelualueeksi, myös alueen arvokas pohjoisosa. Myllärin mökki tulisi säilyttää kulttuurihistoriallisena muistomerkkinä.

8. AURLAHTI

<u>8.1. Yleistä.....</u>	81
<u>8.2. Rantatyypit</u>	81
<u>8.3. Kasvillisuus ja kasvisto.....</u>	81
<u>8.3.1. Vesikasvit.....</u>	81
<u>8.3.2. Kasvillisuuskuviot.....</u>	81
1. Suurruohoinen rantalehto.....	81
2. Hiekkaranta.....	82
3. Rantapuiston tervalepikot.....	82
4. Venerannan puistoalue.....	82
4. Urheilukentän pohjoispuolinen joutomaa-alue.....	83
<u>8.4. Uhanalaiset lajit.....</u>	83
<u>8.4.1. Uhanalaiset kasvit.....</u>	83
1. Isotakiainen.....	83
2. Tummahorsma.....	83
<u>8.5. Kulttuurihistoriallisesti merkittäviä kohteita..</u>	84
1. Aurlahden rantakortteli.....	84
<u>8.6. Yhteenveto maankäytön suunnittelua koskevista toimenpide-ehdotuksista.....</u>	84

AURLAHDEN KASVILLISUUSKUVIOT

Kivikkoalvejuuri, Dryopteris filix-mas
Koiranheinä, Dactylis glomerata
Koiranheisi, Viburnum opulus
Koiranputki, Anthriscus sylvestris
Koiranvehnä, Elymus caninus
Komealupiini, Lupinus polyphyllus
Konnaleinikki, Ranunculus sceleratus
Konnalieko, Lycopodiella inundata
Konnavihvilä, Juncus bufonius
Korpi-imarre, Thelypteris phegopteris
Korpikaisla, Scirpus sylvaticus
Korpiorvokki, Viola epipsila
Kotkansiipi, Matteuccia struthiopteris
Kultapiisku, Solidago virgaurea
Kurjenjalka, Potentilla palustris
Kurjenkello, Campanula persicifolia
Kurjenmiekka, Iris pseudacorus
Kuusi, Picea abies
Kyläkarhiainen, Carduus crispus
Kyläkellukka, Geum urbanum
Käenkaali, Oxalis acetosella
Lampaannata, Festuca ovina
Lehtohorsma, Epilobium montanum
Lehtokorte, Equisetum pratense
Lehtokuusama, Lonicera xylosteum
Lehtolehväsammas, Plagiomnium affine
Lehtomaitikka, Melampyrum nemorosum
Lehtoneidonvaippa, Epipactis helleborine
Lehto-orvokki, Viola mirabilis
Lehtopalsami, Impatiens noli-tangere
Lehtopähkämö, Stachys sylvatica
Lehtosinijuuri, Mercurialis perennis
Lehtotähtimö, Stellaria nemorum
Lehtovirmajuuri, Valeriana sambucifolia
Leskenlehti, Tussilago farfara
Leveäosmankäämi, Typha latifolia
Lillukka, Rubus saxatilis
Litteänurmikka, Poa compressa
Luhtalemmikki, Myosotis scorpioides
Luhtalitukka, Cardamine pratensis
Luhtamatara, Galium uliginosum
Luhtasara, Carex vesicaria
Luhtatädyke, Veronica scutellata
Luhtavuohenoksa, Scutellaria galericulata
Lännenhernesara, Carex demissa
Lännenpalsami, Impatiens capensis
Maitohorsma, Epilobium angustifolium
Matalanurmikka, Poa subcaerulea
Mehiparta, Jovibarba sobolifera
Mesiangervo, Filipendula ulmaria
Metsäalvejuuri, Dryopteris carthusiana
Metsäimarre, Gymnocarpium dryopteris
Metsäkastikka, Calamagrostis arundinacea
Metsäkerrossammas, Hylocomium splendens

Metsäkorte, Equisetum sylvaticum
Metsäkurjenpolvi, Geranium sylvaticum
Metsälauha, Deschampsia flexuosa
Metsäliekosammal, Rhytidiadelphus triquetrus
Metsäorvokki, Viola riviniana
Metsätähti, Trientalis europaea
Metsävirna, Vicia sylvatica
Mukulanätkelmä, Lathyrus tuberosus
Mustaherukka, Ribes nigrum
Mustakonnanmarja, Actaea spicata
Mustikka, Vaccinium myrtillus
Myrkkyykatko, Conium maculatum
Myrkkyykeiso, Cicuta virosa
Mäkiarho, Arenaria serpyllifolia
Mäkikuisma, Hypericum perforatum
Mäkiminttu, Satureja vulgaris
Mäkitervakko, Lychnis viscaria
Mänty, Pinus sylvestris
Mätässara, Carex cespitosa
Nevaimarre, Thelypteris palustris
Niittyhumala, Prunella vulgaris
Niittynurmikka, Poa pratensis
Niittynätkelmä, Lathyrus pratensis
Niittyräpelö, Briza media
Nokkonen, Urtica dioica
Notkopihtisammal, Cephalozia affinis
Nuokkuhelimikkä, Melica nutans
Nuokkukohokki, Silene nutans
Nuokkotalvikki, Orthilia secunda
Nurmihärkki, Cerastium fontanum
Nurmilauha, Deschampsia cespitosa
Nurmipuntarpää, Alopecurus pratensis
Nurmirölli, Agrostis capillaris
Nurmitädyke, Veronica chamaedrys
Ojakellukka, Geum rivale
Ojakärsämo, Achillea ptarmica
Oopiumunikko, Papaver somniferum
Oravanmarja, Maianthemum bifolium
Paatsama, Rhamnus frangula
Paimenmatara, Galium album
Partarousku, Lactarius citriolens
Patukkasara, Carex hartmanii
Peltokorte, Equisetum arvense
Pelto-ohdake, Cirsium arvense
Peltopähkämö, Stachys palustris
Peltosaunio, Tripleurospermum inodorum
Peltovalvatti, Sonchus arvensis
Peurankello, Campanula glomerata
Pietaryrtti, Tanacetum vulgare
Piharatamo, Plantago major
Pihasyreeni, Syringa vulgaris
Pihlaja, Sorbus aucuparia
Piikkiohdake, Cirsium vulgare
Pikkukäenrieska, Gagea minima

Pikkuängelmä, Thalictrum minus
Pitkäpääsara, Carex elongatum
Pohjanlumme, Nymphaea candida
Pohjanpunaherukka, Ribes spicatum
Poimuvita, Potamogeton crispus
Pujo, Artemisia vulgaris
Puna-apila, Trifolium pratense
Punakoiso, Solanum dulcamara
Punaluppio, Sanguisorba officinalis
Punasänkiö, Odontites vulgaris
Puolukka, Vaccinium vitis-idaea
Purolitukka, Cardamine amara
Purosätkin, Ranunculus trichophyllos
Purtojuuri, Succisa pratensis
Pystykeiholehti, Sagittaria sagittifolia
Pähkinäpensas, Corylus avellana
Päivänkakkara, Leucanthemum vulgare
Raate, Menyanthes trifoliata
Raita, Salix caprea
Ranta-alpi, Lysimachia vulgaris
Rantakukka, Lythrum salicaria
Rantaluikka, Eleocharis palustris
Rantamatara, Galium palustre
Rantaminttu, Mentha arvensis
Rantanenätti, Rorippa palustris
Rantanurmikka, Poa palustris
Rantapalpakko, Sparganium emersum
Rantayrtti, Lycopus europaeus
Ratamosarpio, Alisma plantago-aquatica
Rauduskoivu, Betula pendula
Rentohaarikko, Sagina procumbens
Rentukka, Caltha palustris
Rikkanenätti, Rorippa sylvestris
Rohtopernaruoho, Sisymbrium officinale
Rohtorasti, Anchusa officinalis
Ruiskattara, Bromus secalinus
Ruokohelpi, Phalaris arundinacea
Ruskoärviä, Myriophyllum alterniflorum
Ruusukesammal, Rhodobryum roseum
Ruusumalva, Malva alcea
Ruusuruoho, Knautia arvensis
Rönsyleinikki, Ranunculus repens
Röyhyvihvilä, Juncus effusus
Saarni, Fraxinus excelsior
Sananjalka, Pteridium aquilinum
Sarjakeltano, Hieracium umbellatum
Sarjarimpi, Butomus umbellatus
Savijäkkärä, Gnaphalium uliginosum
Seinäsammal, Pleurozium screberi
Siänkärsämä, Achillea millefolium
Sinisavikka, Chenopodium glaucum
Sinivuokko, Hepatica nobilis
Siperianhernepensas, Caragana arborescens
Sudenmarja, Paris quadrifolia

Suikerosammalet, Brachytecium sp.
Suokeltto, Crepis paludosa
Suomenpihlaja, Sorbus hybrida
Suomukka, Lathraea squamaria
Suoneidonvaippa, Epipactis palustris
Suo-ohdake, Cirsium palustre
Suo-orvokki, Viola palustris
Suopayrtti, Saponaria officinalis
Suoputki, Peucedanum palustre
Syyläjuuri, Scrophularia nodosa
Särmäkuisma, Hypericum perforatum
Sääskenvalkku, Microstylis monophyllos
Tahmeavillakko, Senecio viscosus
Taikinamarja, Ribes alpinum
Tarhatyräkki, Euphorbia cyparissus
Terttuselja, Sambucus racemosa
Tervaleppä, Alnus glutinosa
Tesda, Milium effusum
Timotei, Phleum pratense
Tuhkapaju, Salix cinerea
Tummahorsma, Epilobium obscurum
Tummarusokki, Bidens tripartita
Tuoksumatara, Galium odoratum
Tuoksuvatukka, Rubus odoratus
Tuomi, Prunus padus
Törrösara, Carex muricata
Uistinviita, Potamogeton natans
Ukontulikukka, Verbascum thapsus
Ulpukka, Nuphar lutea
Vaahtera, Acer platanoides
Vadelma, Rubus idaeus
Valkoailakki, Silene latifolia
Valkoapila, Trifolium repens
Valkolehdokki, Platanthera bifolia
Valkomaksaruoho, Sedum album
Valkomesikkä, Melilotus alba
Valkomörsky, Helvella crispa
Valkovuokko, Anemone nemorosa
Vanamo, Linnea borealis
Varstasara, Carex pseudocyperus
Vata, Myosoton aquaticum
Velholehti, Circaea alpina
Vesihierakka, Rumex aquaticus
Vesirutto, Elodea canadensis
Vesitatar, Polygonum amphibium
Viherjäsenruoho, Scleranthus annuus
Viiltosara, Carex acuta
Viitakastikka, Calamagrostis canescens
Vuohenputki, Aegopodium podagraria
Vuorijalava, Ulmus glabra
Vuorivaahtera, Acer pseudoplatanus
Välkevita, Potamogeton lucens
Yövilkkä, Goodyera repens

valtalajina mesiangervo, mutta myös nokkosta ja hiirenporrasta on melko paljon. Näiden lisäksi kasvavat alueella muun muassa peltokorte, ranta-alpi, karhunputki, lehtovirmajuuri, lännen- ja lehtopalsami sekä vadelma.

ARVOLUOKKA: paikallinen, maisemallinen, luonnonarvoja omaava.

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Alue tulee säilyttää luonnontilaisena alueena, jota hoidettaisiin tervaleppävaltaisena metsikkönä. Alue on yksi kaupungin rantojen parhaimmista tervalepikoista. Upealla tervaleppämetsiköllä on varsin huomattava merkitys maisemallisesti: kuuluuhan tervalepät olennaisesti järvenrantamaisemaan. Metsikkö antaa hyvän vastakohdan hoidetulle uimaranta-alueelle.

2. Hiekkaranta

KUVAUS: Hiekkaranta on lähes kasviton. Rantahietikolla kasvavista lajeista mainittakoon matalakasvuiset pihatatar ja ketohanhikki. Rannan eteläosassa kiinnittyy huomio matalassa vedessä olevaan tiiviiseen järvikaislakasvustoon sekä kauniskukkaisten sarjarimien muodostamiin rykelmiin.

ARVOLUOKKA: -

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: -

3. Rantapuiston tervalepikot

KUVAUS: Rantapuiston pääpuulajit ovat terva- ja harmaaleppä sekä koivu. Lepät ovat varsin kookkaita ja näyttäviä. Terveyskeskuksen itä- ja luoteispuolella olevalla alueella kasvaa runsaasti uhanalaista isotakiaista. Isotakiaisen seurassa kasvavat muun muassa vadelma, nokkonen ja vuohenputki. Rantapuiston pohjoisosissa on puolestaan hoidettua nurmikkoa.

ARVOLUOKKA: paikallinen, maisemallinen, luonnonarvoja omaava.

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Aurlahden rantapuisto tulee säilyttää tervaleppävaltaisena luonnonpuistona, jossa vain kevyet metsänhoitotoimenpiteet olisivat sallittuja. Alueen maankäytössä tulee ottaa huomioon upeat kookkaat terva- ja harmaalepät, jotka kuuluvat jo maisemallisesti rannan luontoon. Lepät vaativat juuristollaan vapaata liikkuvaa pohjavettä, mikä tulee ottaa huomioon alueen suunnittelussa. Isotakiaisen kannalta lepikon varovainen harvennus ei haitanne, sillä lisääntyvä valaistus vain edistäisi sen kasvua ja kukintaa.

4. Venerannan puistoalue

KUVAUS: Alue on pääosin hoidettua puistoa. Ranta on venelaitureiden takia pengerrytetty ja lähes kasviton. Vain venelaitureiden

8. AURLAHTI

8.1. Yleistä

Aurlahden alue on lähes kokonaisuudessa hoidettua virkistysaluetta. Ainoastaan vanhainkodin luoteispuolella on lähes luonnon-tilaista metsikköä. Aurlahden alueella on Lohjan kaupungin uimaranta sekä venelaitureita. Alueen pohjoisosassa on ns. rantakenttä, jossa on kesäisin palloilukenttä ja talvisin luistelukenttä. Rantakentän ja Metsä-Serlan teollisuusalueen välissä on joutomaa-kasvoja sekä pienehkö oja.

Aurlahden alueelta on tavattu kaksi uhanalaista kasvilajia, tummahorsma ja isotakiainen, joista vain viimeksimainittu on enää jäljellä.

Kulttuurihistoriallisesti merkittävä rakennuskortteli ulottuu aivan Aurlahden rantaan.

8.2. Rantatyypit (liite 2)

Alueen eteläosan rannat ovat hiekkaisia. Pohjoisosien rannat ovat puolestaan venelaitureita varten pengerrettyjä. Aurlahden ranta on Lohjan kaupungin hiekkarannoista parhaimpia; sen suuri koko ja kaunis rantapuisto tekevät siitä arvokkaan. Venelaiturin läheisyys vähentää kuitenkin sen viihtyisyyttä.

8.3. Kasvillisuus ja kasvisto

8.3.1. Vesikasvit (liite 5 ja 6)

Alueen vesikasvillisuus on hyvin niukkaa, koska alueella on uima- ja veneranta, jonka takia rantoja pidetään avoimina. Niukasta lajistosta mainittakoon kuitenkin järvikaisla, ulpukka ja sarjarimpi.

8.3.2. Kasvillisuuskuviot (liite 5 ja 6)

1. Suurruohoinen rantalehto

KUVAUS: Alue on luonteeltaan lähinnä suurruohoista lehtoa, jonka valtapuuston muodostavat terva- ja harmaaleppä. Näiden lisäksi kasvavat alueella muun muassa kiiltopaju ja raita. Rannanpuoleisilta osiltaan alue on eräänlaista suon ja lehdon vaihteluvuorokenttää. Kun tällainen alue kuivuu, siinä tavataan jo selviä lehtokasveja. Rannasta kauimpana olevassa osassa on jo selvästi näkyvissä tämä lehtomaisuus: siellä kasvavat muun muassa käenkaali, vuohenputki ja valkovuokko. Suurruohoista on selvästi

ja Metsä-Serlan välisellä ranta-alueella kasvaa runsaasti koristeellisia rantakasveja: rantaminttu, luhtavuohennokka, rantakukka, peltopähkämä ja sarjarimpi sekä suurikukkainen luhtalemikki. Rannassa kasvavista lajeista mainittakoon ruokohelmi, vesihierakka ja yhtenäinen isosorsimokasvusto.

ARVOLUOKKA: -

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: -

5. Urheilukentän pohjoispuolinen joutomaa-alue

KUVAUS: Urheilukentän päähän kasatulla joutomaalla kasvaa runsaana valkomesikkä, hyväntuoksuinen eurooppalaistulokas. Lisäksi kasoilla kasvavat muun muassa harmio sekä piikkiohdake ja kelta-apila.

ARVOLUOKKA: -

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: -

8.4. Uhanalaiset lajit

8.4.1. Uhanalaiset kasvit (liite 5 ja 6)

1. Isotakiainen (Arctium lappa)

Uhanalaisuus: valtakunnallisesti silmälläpidettävä taantunut, Uudellamaalla erittäin uhanalainen.

Ks. 6.4.1. kohta 1.

Isotakiaista kasvaa Aurlahden rannassa, terveyskeskuksen luoteis- ja itäpuolella olevassa rantalepikossa. Vuonna 1987 siinä oli noin 30 kukkivaa yksilöä (Juha Pykälä). Vuonna 1989 oli alueella viitisentoista kukkivaa ja kymmeniä kukkimattomia ruusukkeita.

Kirjallisuus: Lampinen 1988.

2. Tummahorsma (Epilobium obscurum)

Uhanalaisuus: valtakunnallisesti erittäin uhanalainen, Uudellamaalla erittäin uhanalainen.

Tummahorsma on lähteiköissä ja lähdepurojen partailla sekä märissä ojissa viihtyvä kasvi. Sitä on Lohjan kaupungin lisäksi tavattu vain Nauvosta, Lohjan kunnan Muijalasta ja Laakspohjasta sekä Tenholasta. Tietävästi vain Nauvon ja Lohjan kunnan Muijalan esiintymä ovat enää jäljellä.

Tummahorsmaa löytyi parilta paikalta silloisen panimon alapuolelta (infra bryggeriet), nykyisen Aurlahden uimarannan yläpuolelta vuonna 1889 (H. Lindberg). Vuosina 1889-1918 kerättiin alueelta lukuisia tummahorsmanäytteitä, mikä viittaa lajin tuolloiseen runsauteen alueella. Sitten 1910-luvun on alueen tummahorsmasta vain yksi tieto: vuonna 1958 C. Cedercreutzin keräämä näyte. Tummahorsmaa on 1980-luvulla etsitty tuloksetta useampaankin otteeseen (Alanko ym. 1982, 1982 Kytovuori, 1984 H. Harmaja, 1985 ja 1987 J. Pykälä). Myös vuoden 1989 etsintä oli tulokseton. Esiintymä lieenee jäänyt asutuksen alle, sillä nykyisin koko entisen panimon alapuolinen alue on rakennettu. Toisaalta lajille sopivat ojat ovat kasvaneet umpeen tai ne on perattu.

Kirjallisuus: Murto & Pykälä 1988.

8.5. Kulttuurihistoriallisesti merkittäviä kohteita (liite 10)

1. Aurlahden rantakortteli

KUVAUS: Aurlahden rantaan ulottuva korttelialue on kaupunkikuvalisestisesti ja asemakaavallisesti merkittävä ympäristö, ja se edustaa ajallisesti kerrostunutta omakotitalorakentamista 1910-luvulta lähtien tähän päivään.

ARVO:

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Kortteli tulisi säilyttää nykyisellään. Talot ja katuosuudet muodostavat tasapainoisen kokonaisuuden, jonka suhteita ei tulisi muuttaa.

8.6. Yhteenveto maankäytön suunnittelua koskevista toimenpide-ehdotuksista

Ranta-aluetta vehmastavat lepikkoalueet tulisi säilyttää rakentamattomina ja mahdollisimman luonnontilaisina. Luonnonmetsä on usein kauniimpi kuin hoidettu nurmikko, jota jo on tarpeeksi alueen pohjoisosissa. Uhanalaisen isotakiaisen kasvupaikat on huomioitava maankäyttösuunnittelussa.

Rantakortteli tulisi säilyttää ennallaan. Venelaiturin ja uimarannan sijoittuminen lähekkäin samalle alueelle ei välttämättä ole viihtyisyyden kannalta paras ratkaisu.

Tummahorsmaa löytyi parilta paikalta silloisen panimon alapuolelta (infra bryggeriet), nykyisen Aurlahden uimarannan yläpuolelta vuonna 1889 (H. Lindberg). Vuosina 1889-1918 kerättiin alueelta lukuisia tummahorsmanäytteitä, mikä viittaa lajin tuolloiseen runsauteen alueella. Sitten 1910-luvun on alueen tummahorsmasta vain yksi tieto: vuonna 1958 C. Cedercreutzin keräämä näyte. Tummahorsmaa on 1980-luvulla etsitty tuloksetta useampaankin otteeseen (Alanko ym. 1982, 1982 Kytovuori, 1984 H. Harmaja, 1985 ja 1987 J. Pykälä). Myös vuoden 1989 etsintä oli tulokseton. Esiintymä lieenee jäänyt asutuksen alle, sillä nykyisin koko entisen panimon alapuolinen alue on rakennettu. Toisaalta lajille sopivat ojat ovat kasvaneet umpeen tai ne on perattu.

Kirjallisuus: Murto & Pykälä 1988.

8.5. Kulttuurihistoriallisesti merkittäviä kohteita (liite 10)

1. Aurlahden rantakortteli

KUVAUS: Aurlahden rantaan ulottuva korttelialue on kaupunkikuvalisest ja asemakaavallisest merkittävä ympäristö, ja se edustaa ajallisest kerrostunutta omakotitalorakentamista 1910-luvulta lähtien tähän päivään.

ARVO: rakennushistoriallinen, maisemallinen.

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Kortteli tulisi säilyttää nykyisellään. Talot ja katuosuudet muodostavat tasapainoisen kokonaisuuden, jonka suhteita ei tulisi muuttaa.

8.6. Yhteenveto maankäytön suunnittelua koskevista toimenpide-ehdotuksista

Ranta-aluetta vehmastavat lepikkoalueet tulisi säilyttää rakentamattomina ja mahdollisimman luonnontilaisina. Luonnonmetsä on usein kauniimpi kuin hoidettu nurmikko, jota jo on tarpeeksi alueen pohjoisosissa. Uhanalaisen isotakiaisen kasvupaikat on huomioitava maankäyttösuunnittelussa.

Rantakortteli tulisi säilyttää ennallaan. Venelaiturin ja uimarannan sijoittuminen lähekkäin samalle alueelle ei välttämättä ole viihtyisyyden kannalta paras ratkaisu.

9. PITKÄNIEMI

<u>9.1. Yleistä.....</u>	89
<u>9.2. Rantatyypit</u>	89
<u>9.3. Kasvillisuus ja kasvisto.....</u>	89
<u>9.3.1. Vesikasvit.....</u>	89
<u>9.3.2. Kasvillisuuskuviot.....</u>	89
1. Metsä-Serla Oy:n alue.....	89
2. Puhdistamon alue.....	90
3. Lohjan Paperin alue.....	90
<u>9.4. Uhanalaiset lajit.....</u>	91
<u>9.4.1. Uhanalaiset kasvit.....</u>	91
1. Suoneidonvaippa.....	91
2. Niittyräpelö.....	92
3. Patukkasara.....	92
4. Vuorijalava.....	92
5. Etelänhaivensammal.....	92
<u>9.5. Kulttuurihistoriallisesti merkittäviä kohteita..</u>	93
1. Metsäliiton teollisuus Oy, Lohjan tehtaات.....	93
2. Lohjan Paperi Oy.....	93
3. Sähkörautatien ratapenger.....	93
<u>9.6. Yhteenvedo maankäytön suunnittelua koskevista</u>	
<u>toimenpide-ehdotuksista.....</u>	94

PITKÄNIEMEN KASVILLISUUSKUVIOT

9. PITKÄNIEMI

9.1. Yleistä

Pitkänien alue on lähes kokonaisuudessaan teollisuusaluetta. Alueella sijaitsee Metsä-Serla Kertopuu Oy:n tehtaas sekä Lohjan Paperi Oy. Näiden lisäksi on Pitkänienessä Lohjan kaupungin jätevedenpuhdistamo. Vaikka alue on kokonaan rakennettu, on siellä edelleen sekä kasvitieteellisesti että eläintieteellisesti merkittäviä alueita ja uhanalaisten lajien kasvupaikkoja. Alueella on myös kulttuurihistoriallisesti merkittäviä kohteita.

9.2. Rantatyypit (liite 2)

Alueen rannat ovat lähes kokonaisuudessaan pengerrettyjä lukuunottamatta paria metsäistä rantaosuutta sekä Lohjan Paperin henkilöstörakennusten edustalla olevaa kallioista ja kivikkoista rantaa. Alueen rannoille on paikoin kasautunut puunjalostusteollisuudesta peräisin olevaa purua.

9.3. Kasvillisuus ja kasvisto

9.3.1. Vesikasvit (liite 6)

Alueen vesikasvillisuus on varsin niukkaa. Eteläosissa on muutama korsi järviruokoa ja pohjoisosissa kasvaa niukkana ulpukka, rantapalpakko sekä ahven- ja uistinviita.

9.3.2. Kasvillisuuskuviot (liite 6)

1. Metsä-Serla Oy:n alue

KUVAUS: Alue on lähes kokonaisuudessaan rakennettu: vain rannassa on enää rakentamatonta maata. Ranta-alueen ja tehdasrakennusten väliin on kasattu purukasoja, joiden välissä on nyt runsaana muun muassa punasänkiö ja ketosilmäruoho. Rannassa kasvavat puolestaan tervaleppä, harmaaleppä, raita ja halava. Rannan ruohoista mainittakoon vesihierakka, rantanenätti ja leveäosmankäämi. Koko teollisuusalueella kasvavat erityisen runsaana kookas valkomesikkä, karvahorsma sekä karhunköynnös. Puukasojen vesisuihkutuksesta muodostuneissa lätäköissä kasvaa monia kosteikkokasveja kuten esimerkiksi ratamosarpio, konnanleinikki ja konnanvihvilä. Vanhan tehdasrakennuksen seinustalla kasvaa puolestaan runsaasti vanhaa koriste- ja hyötykasvia, suopayrttiä.

ARVOLUOKKA: -

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Ranta-alue tulisi siistiä, mm. purukasat tulisi poistaa.

2. Puhdistamon alue

KUVAUS: Puhdistamorakennukset ja -altaat täyttävät lähes koko alueen, jäljelle jäävä osa on lähinnä hoidettua nurmikkoa ja istutuksia. Vain ranta-alue on lähes luonnontilainen lukuunottamatta altaista tulevaa ojaa. Ojan varrella kasvavat poikkeuksellisen runsaana karvahorsma ja vesihierakka.

ARVOLUOKKA: -

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: -

3. Lohjan Paperin alue

KUVAUS: Alueen eteläosissa on suuria meesa- ja parkkikasoja, jotka ovat nykyisin ruohokasvien ja noin metrin mittaisten puun- taimien peitossa. Kasat ovat linnustollisesti erittäin merkittäviä alueita. Jan Södersvedin (1989a) mukaan niihin on asettunut seudun suurin kalatiirayhdyskunta. Tiirien lisäksi niissä on pesinyt enimmillään noin 90 paria kalalokkeja. Paikalla on pesinyt monena vuonna peräkkäin sisämaassa harvinainen meri- harakka. Alue on ollut merkittävä myös räyskälle, joita kymmenen vuotta sitten nähtiin peräti kuutisenkymmentä.

Myös kasojen kasvillisuus on mielenkiintoista. Niillä kasvavat runsaana mm. sinivihreä matalanurmikka, kyläkarhiainen, valkomesikkä, piikkiohoke ja kannusruoho.

Kasvitieteellisesti arvokkain alue on parkki- ja meesakasojen ja puhdistamon laskuojan välinen rantakosteikko (3b), josta löytyi inventoinnin yhteydessä valtakunnallisesti uhanalainen kauniskukkainen kämmekkä, suoneidonvaippa. Suoneidonvaipalla on Manner-Suomessa Lohjan kasvupaikan lisäksi vain kuusi muuta tunnettua kasvupaikkaa.

Teollisuusalueen portin ja telekorjaamon välisellä alueella olevalla kalliolla kasvaa harvinainen valkomaksaruoho, joka lienee kuitenkin alunperin istutettu. Telekorjaamon ja pyöräkaton välisellä alueella kasvaa puolestaan hentoinen valkokukkainen kalkinsuosija, ahopellava. Telekorjaamon eteläpuolella olevalla joutomaa-alueella kasvaa mielenkiintoisia rikkakasveja, esimerkiksi rohtopernaruoho, oopiumunikko, karvahorsma, valkoailakki, harmio, tahmeavillakko, rikkanenätti ja harvinainen sinisavikka. Kaupungin jätevedenpuhdistamon pohjoispuolisella niitty- laikulla kasvaa taas runsaanlaisesti harvinaista myrkkukatkoa.

Meesakasojen ja Lohjanjärven välisellä alueella on pieni kaistale rantametsikköä, jossa kasvavat muun muassa terva- ja harmaaleppä sekä raita, kiiltopaju ja halava. Vesirajassa kasvavat runsaina vesihierakka ja karvahorsma. Muita lajeja tällä rantakaistaleella ovat muun muassa leskenlehti, luhtalemmikki, rikkanenätti, puna-

koiso, suoputki ja isosorsimo.

Paperitehtaan ja muiden siihen liittyvien rakennusten ympärillä on hoidettua puistoaluetta. Rannassa on esimerkiksi kookas istutettu hopeapajurivistö. Rakennusten väliin jääneillä kalkkisilla rantakallioilla kasvavista lajeista mainittakoon ketokäenminttu ja kalliottuhkapensas.

ARVOLUOKKA: valtakunnallinen (koskee rajattuja meesakasoja ja rantakaistaletta, jossa suoneidonvaippa kasvaa (= alue 3b)).

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Suoneidonvaipan kasvupaikka ja linnustollisesti arvokas parkki- ja meesakasa-alue on säilytettävä luonnontilaisena, rakentamattomana. Alueiden lähelle tai niiden halki ei saa rakentaa esimerkiksi tietä, sillä suoneidonvaippa voisi joutua poimittavaksi tai tallattavaksi. Tällöin myös lintujen pesintä häiriintyisi.

9.4. Uhanalaiset lajit

9.4.1. Uhanalaiset kasvit (liite 6)

1. Suoneidonvaippa (*Epipactis palustris*)

Uhanalaisuus: valtakunnallisesti vaarantunut, Uudellamaalla vaarantunut.

Suoneidonvaippa on kauniskukkainen rönsyjen avulla lisääntyvä kämmeikka, joka kasvaa mielellään letoilla sekä letto- ja rantaniityillä. Sillä on myös taipumus levitä ihmisen luomille kasvupaikoille, esimerkiksi maantien ojiin, kunhan maaperä on emäksinen tai paikalla on esimerkiksi lähteisyyttä. Suoneidonvaipalla on Ahvenanmaalla hieman yli kymmenen säilynyttä kasvupaikkaa. Manner-Suomessa se tunnetaan Lohjan uuden kasvupaikan lisäksi vain Karkkilasta, Espoosta, Hangosta, Joroisista, Juuasta ja Lappeenrannasta.

Lohjalta suoneidonvaippa löytyi vuonna 1989 rantainventoinnin yhteydessä läheltä Lohjan kaupungin jätevedenpuhdistamon laskuojaa, paperitehtaan meesakasojen ja Lohjanjärven väliseltä maa-alueelta. Kämmeikäesiintymän reuna on vain kuutisen metriä vesirajasta. Paikalla oli löytöhetkellä 36 kukkivaa ja noin 140 kukkimatonta versoa. Vaikka kasvupaikka on täysin ihmisen luoma, se on suoneidonvaipalle varsin suotuista: rannan kosteus sopii hyvin soiden kämmekälle ja meesakasoista se saa tarvitsemansa ravinteet (meesa = sulfaattiselluloosateollisuuden jäte, josta voidaan polttamalla valmistaa kalkkia).

2. Niittyräpelö (*Briza media*)

Uhanalaisuus: Uudellamaalla erittäin uhanalainen.

Ks. 6.4.1. kohta 4.

Niittyräpelö on tavattu Pitkäniemestä vuonna 1894 (Alex Luther). Tämän jälkeen ei lajia ole havaittu, vaikka sitä on yritetty etsiä (Alanko ym. 1982, Juha Pykälä 1986), eikä sitä nytkään löytynyt alueelta.

3. Patukkasara (*Carex hartmanii*)

Uhanalaisuus: valtakunnallisesti erittäin uhanalainen, Uudellamaalla hävinnyt.

Patukkasara on valoa vaativa kosteiden paikkojen kalkinsuosijakasvi. Suomessa patukkasaraa on tavattu muutamassa paikassa Ahvenanmaalla sekä Manner-Suomessa vain Lohjalla Pitkäniemessä.

Patukkasara löydettiin Pitkäniemien ja Linnaisten väliseltä alueelta vuonna 1893 (A. Luther, A. E. Heikel). Tämän jälkeen ei lajista ole havaintoja, vaikka sitä on yritetty jälkeinpäin etsiä (mm. Alanko ym. 1982), eikä sitä nytkään löytynyt alueelta. Patukkasara lienee hävinnyt asutus- ja teollisuusrakentamisen myötä

Kirjallisuus: Luther 1936.

4. Vuorijalava (*Ulmus glabra*)

Uhanalaisuus: valtakunnallisesti silmälläpidettävä taantunut, Uudellamaalla silmälläpidettävä harvinainen.

Vuorijalava kasvaa rehevissä ja multavissa korpimaisissa lehdoissa, etenkin kallionaluslehdöissä. Suomessa vuorijalava kasvaa harvinaisena, yleensä yksittäisinä puina tai pieninä ryhminä. Sillä on Suomessa yhteensä noin sata luonnonvaraista esiintymää.

Vuorijalava löydettiin Pitkäniemien rannasta 1800-luvun lopulla (1887 H. Lindberg, 1893 Ch. E. Boldt). Kysymyksessä oli ilmeisesti yksi ainoa puu. Puun kohtalosta ei ole tietoja: ainakaan vuoden 1989 inventoinnissa ei rannalla näkynyt ainuttakaan vuorijalavaa.

5. Etelänhaivensammal (*Cirriphyllum tenuinerve*)

Uhanalaisuus: valtakunnallisesti erittäin uhanalainen.

Etelänhaivensammal kasvaa kalkkikalliolla. Se on tunnettu Suomesta vain kolmelta paikalta: Lohjan Kiviniemestä ja Pitkäniemestä sekä Lohjan kunnan Torholasta.

Etelänhaivensammal on kerätty Pitkäniemestä vuonna 1903. Tämän jälkeen ei siitä ole ollut havaintoja alueelta. Toisaalta sille sopivat kalkkikalliot ovat kovasti vähentyneet rakentamisen ja louhimisen myötä sitten 1900-luvun alun.

9.5. Kulttuurihistoriallisesti merkittäviä kohteita (liite 10)

1. Metsäliiton teollisuus Oy, Lohjan tehtaat (nyk. Metsä-Serla)

KUVAUS: Vuonna 1916 perustettiin Lohjalle vaneritehdas. Perustajana oli virolainen Luther-yhtymä. Vaneritehtaan vanhin osa on edelleen nykyisen laajennetun tehdasrakennuksen osana. Vaneritehtaan merkitys koko Lohjan kehitykselle on ollut suuri. Tehdusrakennus on paitsi rakennushistoriallisesti myös historiallisesti merkittävä; se edustaa hyvin oman aikansa teollisuusrakentamista.

ARVO: rakennushistoriallinen, historiallinen.

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Jäljellä olevat rakenteet tulisi säilyttää.

2. Lohjan Paperi Oy

KUVAUS: Kamariherra Hjalmar Linder rakennutti tiilirakenteisen selluloosatehtaan Pitkäniemeeseen jo vuosina 1906-1907. Vaikka rakennuksia on muutettu ja laajennettu, on alkuperäisistä teollisuus- ja rakennushistoriallisesti merkittävistä rakennuksista jäljellä vielä osia uusien rakenteiden joukossa. Parhaiten vuoden 1907 asussa ovat säilyneet erilliset vanhan sähkörautatien talit. Myös 1880-luvulta peräisin oleva apteekkari Aschanin puuvila on merkittävä, joskin sitä on kovasti muutettu.

ARVO: rakennushistoriallinen, historiallinen.

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Jäljellä olevat rakenteet tulee säilyttää.

3. Sähkörautatien ratapenger

KUVAUS: Yksi maamme ensimmäisistä sähköradoista rakennettiin 1906-1907 Lohjan selluloosatehtaasta Pitkäniemestä Lohjan asemalle Ventelään. Rautateitse kuljetettiin paitsi tehtaan raaka-aineita myös rahtia, matkustajia ja postia. Ratayhteydellä oli merkittävä vaikutus Lohjan kehitykseen. Sähkörautatie purettiin tarpeettomana vuonna 1930 uuden normaaliraitaisen radan valmistuttua. Nykyisin ratapenger on suurimmaksi osaksi tuhoutu-

nut. Parhaiten se on edelleen nähtävissä Suurlohjankadun varrella ja Pohjolanmäen eteläreunalla.

ARVO: historiallinen.

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Jäljellä olevat rakenteet tulee säilyttää.

9.6. Yhteenveto maankäytön suunnittelua koskevista toimenpide-ehdotuksista

Kasvitieteellisten ja eläintietellisten arvojensa takia tulee meesa- ja parkkikasa-alue sekä niiden ja Lohjanjärven välinen maa-alue pitää täysin rakentamattomina nykytilassaan. Tällöin taattaisiin lintujen pesintärauha ja suoneidonvaipan säilyminen alueella. Muiden kuin em. alueiden käytössä esimerkiksi virkistysalueeksi ei ole ainakaan biologisia rajoituksia.

Kulttuurihistorialliset kohteet tulee säilyttää.

10. KIVINIEMI

<u>10.1. Yleistä</u>	99
<u>10.2. Rantatyypit</u>	99
<u>10.3. Kasvillisuus ja kasvisto</u>	99
<u>10.3.1. Vesikasvit</u>	99
<u>10.3.2. Kasvillisuuskuviot</u>	99
1. Kiviniemen louhos.....	99
2. Louhoksen itäpuolinen niitty.....	100
3. Kiviniemen louhosta reunustava alue.....	100
4. Entinen varastoalue.....	101
5. Vanhan varastoalueen kaakkois- puolinen alue.....	101
6. Eteläinen rantaluhta.....	101
7. Pohjoinen rantaluhta.....	102
8. Rantaluhtien välinen alue.....	102
<u>10.4. Uhanalaiset lajit</u>	102
<u>10.4.1. Uhanalaiset kasvit</u>	102
1. Jäykkäpitkäpalko.....	102
2. Etelänhaivensammal.....	103
3. Etelänhiippasammal.....	103
4. Etelänhankasammal.....	103
<u>10.4.2. Uhanalaiset eläimet</u>	103
1. Pikkutikka	103
<u>10.5. Kulttuurihistoriallisesti merkittäviä kohteita</u>	104
<u>10.6. Yhteenveto maankäytön suunnittelua koskevista toimenpide-ehdotuksista</u>	104

KIVINIEMEN KASVILLISUUSKUVIOT

10. KIVINIEMI

10.1. Yleistä

Kiviniemen eteläosaa hallitsee entinen kalkkilouhos ympäristöineen sekä puutavaran ja muun aineksen vanha varastoalue, jonne on aiemmin mennyt rautatien sivuraide. Louhoksen itäpuolella on hieman peltoa ja niittyä. Alueen länsiosa taas on rakentamattomaa ja varsin rehevää rantaluhtaa ja -lehtoa.

Kiviniemen alueelta on tavattu ainakin neljä uhanalaista kasvilajia, joista nykyisin on jäljellä ainakin kolme. Alueella elää myös harvinainen ja uhanalainen pikkutikka.

10.2. Rantatyyppit (liite 2)

Kiviniemen alueen eteläosien rannat ovat kivikkoisia ja soraisia kun taas pohjoisosien rannat ovat hyvin ruovikkoisia ja umpeenkasvaneita. Entisen junaradan sivuraiteen päässä rannassa on yksi pieni hiekkainen poukama, jota pidetään nyt veneiden säilytyspaikkana.

Kiviniemen soraikko- ja kivikkorannat ovat tyyppiään hyvin edustavia. Ne ovat Lohjan kaupungin parhaimpia sora- ja kivirantoja: vain Lahokallion vastaavat rannat ovat luonnontilaisempina arvokkaampia. Pohjoisosien ruovikkorannat taas edustavat tyyppillisiä Lohjanjärven suojaisten poukamien rehevöityneitä rantoja.

10.3. Kasvillisuus ja kasvisto

10.3.1. Vesikasvit (liite 7)

Kiviniemen alueen eteläosien vesikasvillisuus on melko niukkaa: lajeja ovat muun muassa ulpukka, ahven- ja uistinvita sekä vesitatar, rantapalpakko ja pystykeiholehti sekä pohjanlumme. Pohjoisosien rantojen kasvillisuus ja kasvisto edustavat hyvin tyyppillistä Lohjanjärven rehevöitynyttä ja suojaista poukamaa -ne eivät kuitenkaan ole yhtä edustavia kuin Ojamon ja Moision alueen vastaavat rannat. Näillä pohjoisosien rannoilla kasvista lajeista mainittakoon järviruoko ja -kaisla, ulpukka, viiltosara, vesitatar, ruskoärviä, järvikorte, rantapalpakko, ahvenvita, osmankäämi sekä pystykeiholehti.

10.3.2. Kasvillisuuskuviot (liite 7)

1. Kiviniemen louhos

KUVAUS: Kiviniemen kalkkikallioltta on aiemmin louhittu kalkkia, mutta louhinta on sittemmiin lopetettu ja nykyisin hylätyn lou-

hoksen pohjalla on tenniskenttä. Vaikka louhinta on ollut melko tehokasta, alueen lounaisosassa on edelleen jäljellä kalkkikallioita. Näillä kallioilla kasvaa vieläkin kalkkia suosivia lajeja kuten Uudellamaalla uhanalainen jäykkäpitkäpalko, ketokäenminttu, nuokkukohokki ja litteänurmikka.

Kiviniemen jäkälä- ja sammallajisto on erityisen arvokas: alueelta on kerätty vuosisadan vaihteessa harvinaisia jäkälälajeja ja monia uhanalaisia ja harvinaisia sammalia. Näistä mainittakoon valtakunnallisesti uhanalaiset etelänhaivesammal, etelänhankasammal ja etelänhiippasammal.

ARVOLUOKKA: maakunnallinen.

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Kaupungin alueella on hyvin niukasti avonaisia kalkkikallioalueita. Alue olisi hyvä rauhoittaa luonnonsuojelualueeksi, jolloin turvattaisiin uhanalaisen lajiston kasvupaikkojen säilyminen. Samalla tulisi huolehtia siitä, etteivät kalliot pääse metsittymään tai kulumaan liikaa.

2. Louhoksen itäpuolinen niitty

KUVAUS: Louhoksen itäpuolella on ollut ennen puutarha, josta on jäljellä enää vanhoja koristepensaita (ks. kohta 3) sekä niitty, jossa kasvaa valtavasti lupiineja. Siellä täällä lupiinien joukossa näkyy jokunen pietaryrtti, pujo, lehtovirmajuuri, pelto-ohdake ja nokkonen.

Niityn ja sen eteläpuolisen pellon kohdalla radan varressa kasvaa vakiintuneina kaksi harvinaista tulokaskasvia: mukulanätkelmä ja punaluppio.

ARVOLUOKKA: -, yksittäisiä suojeltavia kasviesiintymiä.

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Niittyalue tulee edelleen säilyttää avoimena, nykytilassaan. Harvinaisten lajien, punaluppion ja mukulanätkelmän kasvupaikat on turvattava. Mikäli rataa pengertään tai sille tehdään jotain muita toimenpiteitä, tulee ottaa yhteys ympäristöviranomaisiin. Tällöin työt voidaan suunnitella yhteistyössä niin, ettei em. lajien kasvupaikat tuhoudu.

3. Kiviniemen louhosta reunustava alue

KUVAUS: Kiviniemen louhoksen ympärillä on ravinteista ja tuoretta lehtoa, jonka valtalaji on selvästi vuohenputki. Louhosalueen ympäristö on metsittynyt sitten louhinnan ja siinä kasvaa nyt nuorta lehtimetsää. Puustosta mainittakoon rauduskoivu, hieskoivu, haapa, pihlaja, tuomi ja harmaaleppä; pensastosta taas taikinamarja ja punaherukka. Ruohovartisista kasveja ovat muun muassa metsäkurjenpolvi, ahomansikka, hiirenvirna, kurjenkello, kultapiisku, aitovirna, karhunputki, kissankello, letohorsma ja haisukurjenpolvi.

Louhoksen itäpuolella on ollut joskus puutarha, josta on vielä muistona muun muassa siperianjättitatar, ruotsinpihlaja, vuorivaahtera, poppeli, tuoksuvatukka, siperianhernepensas ja hopeapaju.

ARVOLUOKKA: -

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: -

4. Entinen varastoalue

KUVAUS: Alue on ollut aiemmin puun ja muun tavaran varastoalueena ja sinne on mennyt rautatien sivuraide, josta ei ole enää mitään rakenteita jäljellä. Itse alue on lähes puutonta lukuunottamatta aivan rantaa, jossa kasvavat muun muassa harmaaleppä sekä muutama raita ja halava. Koko aluetta peittää nykyisin ketomainen niitty, jonka lajistosta mainittakoon kissankello, pujo, ahdekaunokki, sarjakeltano, nurmihärkki, ketokäenminttu, mäkiarho, harmio, hopeahanhikki, ukontulikukka, ahopukinjuuri ja hiirenvirna.

ARVOLUOKKA: -

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: -

5. Vanhan varastoalueen kaakkoispuolinen alue

KUVAUS: Vanhan varastoalueen kaakkoispuolinen alue on kosteaa mesiangervovaltaista suurruoholehtoa, jonka kookkaasta puustosta mainittakoon tervaleppä ja raita. Mesiangervon joukossa kasvavat runsaana vuohenputki, nokkonen ja lännenpalsami.

Alueen muhevaa multamaata on käytetty muun muassa madonottopaikana.

ARVOLUOKKA: -

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Aluetta pitäisi hoitaa tervaleppävaltaisena metsänä.

6. Eteläinen rantaluhta

KUVAUS: Alue on metsäistä rantaluhtaa, jonka puuston ja pensaston muodostavat pääasiassa harmaa- ja tervaleppä, haapa, raita, vaahtera, tuomi, kiiltopaju sekä paatsama ja koiranheisi. Alueelle on levinnyt myös tervtuselja sekä idänkanukka. Pensaista mainittakoon vielä vadelma sekä puna- ja mustaherukka. Ruohokasvillisuus koostuu erilaisista luhtakasveista, joista mainittakoon mesiangervo, rantakukka, ranta-alpi, oja- ja kyläkellukka, punakoiso, myrkkyykeiso, rentukka, rantayrtti, luhtavuohennokka, isosorsimo, luhtalemmikki, kurjenjalka ja kurjenmiekka.

ARVOLUOKKA: -

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Alue tulisi säilyttää sellaisenaan luonnonvirkistysalueena ja sitä tulisi hoitaa luontaista puustoa suosien.

7. Pohjoinen rantaluhta

KUVAUS: Alue on tyypiltään eteläisen rantaluhdan (kohta 6) kaltaista, mutta etenkin pohjoisosiltaan kuivempaa, lehtomaisempaa ja harvapuustoisempaa myös puistomaisempaa kuin eteläinen rantaluhta. Alueella kasvavat kuitenkin runsaampana mesiangervo, harmaasara, hiirenporras ja idänkanukkapensas. Alueen pohjoisosissa on puro, jonka reunamilla kasvavat runsaina muun muassa lännenpalsami ja nokkonen.

Ranta on melko roskaantunut.

ARVOLUOKKA: -

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Alue tulisi säilyttää sellaisenaan luonnonvirkistysalueena ja sitä tulee hoitaa alueen luontaista puustoa suosien. Rannalla olevat roskat tulisi poistaa.

8. Rantaluhtien välinen alue

KUVAUS: Rantaluhtien väliin jää pieni niemeke, jossa olevalla matalahkolla mäellä on pieni laikku ravinteista tuoretta lehtoa. Tuomi muodostaa tiheähkön metsikön tähän pieneen lehtoon, jonka lajistosta mainittakoon muun muassa sudenmarja, sinivuokko, vadelma, vuohenputki, kivikkoalvejuuri ja kyläkellukka.

ARVOLUOKKA: -

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: -

10.4. Uhanalaiset lajit

10.4.1. Uhanalaiset kasvit (liite 7)

1. Jäykkäpitkäpalko (Arabis hirsuta)

Uhanalaisuus: Uudellamaalla vaarantunut.

Jäykkäpitkäpalko on kalkkikallioilla kasvava valkokukkainen ristikukkaiskasvi.

Jäykkäpitkäpalko on tavattu Kiviniemen kalkkikalliolta jo vuodesta 1882 lähtien. Sitä on nähty vielä 1980-luvun alkupuolella

louhoksen pohjalla ja reunalla (Alanko ym. 1982, 1984 Harri Harmaja), mutta sittemmin vain louhoksen reunalla (1985 ja 1986 Juha Pykälä), jossa sitä oli myös vuonna 1989.

2. Etelänhaivensammal (*Cirriphyllum tenuinerve*)

Uhanalaisuus: valtakunnallisesti erittäin uhanalainen.

Etelänhaivensammal kasvaa kalkkikallioilla. Sitä on löydetty Suomesta vain kolmesta paikasta: Lohjan Pitkäniemestä ja Kiviniemestä sekä Lohjan kunnan Torholasta.

Etelänhaivensammal on kerätty Kiviniemestä vuonna 1878 ja 1879. Vuonna 1987 laji oli yhä jäljellä, tosin varsin niukkana (Mattila 1987), kuten myös vuonna 1989.

3. Etelänhiippasammal (*Orthotrichum cupulatum*)

Uhanalaisuus: valtakunnallisesti silmälläpidettävä puutteellisesti tunnettu.

Etelänhiippasammal on kalkkikallioiden laji. Se on tavattu Kiviniemen kalkkikallioilla vuonna 1900, jonka jälkeen siitä ei ole mitään havaintoja, eikä sitä nytkään löytynyt alueelta, joskaan Kiviniemen kaikki kalkkikalliot eivät kuuluneet tutkimusalueeseen.

4. Etelänhankasammal (*Riccia beyrichiana*)

Uhanalaisuus: valtakunnallisesti silmälläpidettävä puutteellisesti tunnettu.

Etelänhankasammal kasvaa aurinkoisilla ja lämpimillä rinteillä, mieluiten kalkkialustalla.

Etelänhankasammal on kerätty Kiviniemestä vuonna 1877. Tämän jälkeen lajista ei ole havaintoja alueelta, vaikka sitä on etsitty muun muassa Kiviniemen louhoksesta vuonna 1987 (Mattila 1987) ja nyt vuonna 1989.

10.4.2. Uhanalaiset eläimet (liite 11)

1. Pikkutikka (*Dendrocopos minor*)

Uhanalaisuus: valtakunnallisesti silmälläpidettävä taantunut, Uudellamaalla silmälläpidettävä taantunut.

Pikkutikka pesii koko Suomessa, pohjoisosissa kuitenkin harvassa. Se pesii metsiköissä, joissa on sekä keski-ikäisiä että vanhoja lehtipuita runsaasti. Nykyisin suurin osa pikkutikoista pesii

rantametsissä sekä taajamien ja kylänlaiteiden reunamilla. Sen suosituimpia pesintäalueita ovat erityisesti rehevät kosteat rantalehdot, tervaleppäkorvet ja puistikot.

Pikkutikalla on Lohjan seudulla 2-5 vuosittain todettua reviiriä. Sen arvioitu todellinen reviirimäärä on 15-30. Yksi näistä revii-reistä on Kiviniemen kosteissa ja rehevissä rantalehdoissa ja -luhdissa.

Kirjallisuus: Södersved 1989b.

10.5. Kulttuurihistoriallisesti merkittäviä kohteita (liite 10)

Alueelta ei ole tiedossa kulttuurihistoriallisesti merkittäviä kohteita.

10.6. Yhteenveto maankäytön suunnittelua koskevista toimenpide-ehdotuksista

Kiviniemen kalkkikallioalue olisi rauhoitettava luonnonsuojelua-
lueeksi, jolloin tulisi huolehtia myös siitä, etteivät kalliot
pääse metsittymään ja kulumaan liikaa. Kiviniemen rantaluhdat
tulee säilyttää luonnontilaisena. Alueen uhanalaisten eliölajien
kasvupaikat on turvattava. Metsänhoitotoimenpiteissä tulee ottaa
huomioon alueen luonnonarvot.

11. HIIDENSALMI

<u>11.1. Yleistä</u>	109
<u>11.2. Rantatyypit</u>	109
<u>11.3. Kasvillisuus ja kasvisto</u>	109
<u>11.3.1. Vesikasvit</u>	109
<u>11.3.2. Kasvillisuuskuviot</u>	110
1. Hiidensalmen länsiosa.....	110
2. Hiidensalmen pohjoisranta.....	110
3. Jouto- ja täytemaa-alue.....	111
4. Sahakadun pohjoispuolinen alue.....	111
<u>11.4. Uhanalaiset lajit</u>	112
<u>11.5. Kulttuurihistoriallisesti merkittäviä kohteita</u> ..	112
1. Sahakatu 6.....	112
2. Karstuntie 77.....	113
<u>11.6. Yhteenveto maankäytön suunnittelua koskevista</u> <u>toimenpide-ehdotuksista</u>	113

HIIDENSALMEN KASVILLISUUSKUVIOT

11. HIIDENSALMI

11.1. Yleistä

Lähes koko Hiidensalmi on ollut teollisuusaluetta. Alueella on ollut 1960-luvun puoliväliin asti Lohjanvesistön Metsä Oy:n sahalaitos. Nykyisin vain Karstuntien länsipuolella on toimivaa teollisuutta.

Karstuntien itäpuolinen alue on pohjoisosiltaan saha-aluetta, jossa on nykyisin muun muassa joutomaa- ja jätemaa- sekä sora- ja hiekkakasoja. Alueen itäosassa on puolestaan vanhaa, nykyisin jo metsittynyttä peltoa. Peltoalueella on muun muassa matonpesupaikka ja kaupungin koristekasvivarasto.

Hiidensalmen alueelta on mainittu kolme kulttuurihistoriallisesti merkittävää rakennusta: Karstuntie 75, Karstuntie 77 ja Sahakatu 6. Näistä on jäljellä enää kaksi, sillä Karstuntie 75 on palanut ja sen paikalle on perustettu matonpesupaikka.

11.2. Rantatyypit (liite 2)

Puukeskus Oy:n länsipuoliset ranta-alueet ovat varsin kivikkoisia ja soraikkoisia. Ne ovat tyyppiään hyvin edustavia, joskin niiden alkuperä on kyseenalainen. Alueella on myös yksi kasattu suurehko rantalohkareikko. Hieman pohjoisempaan on pienehkö kallioranta ja aivan Hiidensalmen sillan pielessä vähän hiekkarantaa.

Entisen saha-alueen pohjoispuoliset ranta-alueet koostuvat pääosin metsäisistä ja soraikkoisista rannoista, joiden välillä on silloin tällöin pieniä hiekkaisia poukamia. Näitä hiekkaisia poukamia pidetään nykyisin veneiden säilytyspaikkoina. Ranta-alue on melko roskaantunut.

11.3. Kasvillisuus ja kasvisto

11.3.1. Vesikasvit (liite 7 ja 8)

Puukeskus Oy:n länsipuolisten rantojen vesikasvillisuus on varsin niukkaa: lajeja ovat vain ulpukka, ahvenvita sekä viiltosara ja pystykeiholehti. Myös entisen sahan pohjoispuoliset ranta-alueet ovat melko vähälajisia ja niukkakasvisia. Näiden lajistosta mainittakoon ulpukka, rantapalpakko, viiltosara, vesitatar sekä pystykeiholehti. Varsin niukan ja tavanomaisen lajiston erityispiirre on kauniin pystykeiholehden runsaus: Hiidensalmen sillan itäpuolisilla rannoilla on Lohjan kaupungin rantojen runsaimmat pystykeiholehtikasvustot.

11.3.2. Kasvillisuuskuviot (liite 7 ja 8)

1. Hiidensalmen länsiosa

KUVAUS: 1a) Välittömästi Puukeskus Oy:n itäpuolella on avointa niittymäistä ja ketomaista kasvillisuutta. Lajistosta mainittakoon muun muassa rentohaarikko, ketosilmäruoho, punasänkiö, ahdekaunokki, hiirenvirna, kannusruoho ja jänönsara.

1b) Alueen rantapuustosta mainittakoon harmaa- ja tervaleppä sekä istutusperäinen hopepaju. Rannan mielenkiintoisimpia lajeja ovat idänukonputki ja valkoailakki.

1c) Ranta-alueella vanhan saharakenteen pohjoispuolella on ilmeisesti irtomaasta rakennettu pengeri, jonka rannat ovat erittäin kivikkoisia ja lohkarikkoisia. Penkereellä kasvaa muun muassa harmaa- ja tervaleppä, paatsama, raita ja rauduskoivu. Kenttäkerroksen lajisto on varsin niukka. Se käsittääkin vain muutamia luhtakasveja. Näistä mainittakoon suoputki, kurjenjalka, ranta-alpi, peltokorte, luhtalitukka, rantayrtti ja luhtavuohennokka.

1d) Alueen pohjoisosissa on ollut junaradan sivuraide. Nykyisin radasta on jäljellä vain hiekkainen ratapohja, jolla kasvaa muun muassa ukontulikukka, keltamatara ja jänönäpila.

1e) Alueen pohjoisosissa on sekä kallio- että hiekkarantoja. Etelämpänä on kalliorantaa, jolla kasvaa muun muassa hopeahanhikki, iso- ja katkeramaksaruoho, mäkiarho, keltamatara ja ahdekaunokki. Hiekkarantaa on taas kalliorannan ja Hiidensalmen sillan välissä.

1f) Entisen matonpesupaikan itäpuolella on pieni kaistale ravin-teista ja kosteaa mesiangervovaltaista suurruoholehtoa. Nimilajin mesiangervon lisäksi alueella kasvavat runsaana myös nokkonen ja vuohenputki. Puuston muodostavat pääosin terva- ja harmaaleppä, rauduskoivu sekä tuomi, joka muodostaa paikoin tiheitä kasvustoja. Muusta lajistosta mainittakoon vielä karvahorsma ja syyläjuuri.

Alue on Hiidensalmen sillalla kalastavien suosittu madonkaivupaikka.

ARVOLUOKKA: -

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: -

2. Hiidensalmen pohjoisranta

KUVAUS: Ranta-alue on täysin lehtipuuvaltainen: etenkin nuoria lehtipuita on runsaasti. Puustosta mainittakoon harmaa- ja tervaleppä, haapa, raita, halava, kiiltopaju ja rauduskoivu. Rantapuusto on paikoin varsin tiheää ja etenkin alueen itäosissa

lähes läpipääsemätöntä.

Ruohovartisia lajeja alueella edustavat muun muassa kurjenmiekka, lehtovirmajuuri, rantanenätti, karhunköynnös, isosorsimo, tummarusokki, jänönsara, vesihierakka ja sarjarimpi.

Koko ranta-aluetta käytetään veneiden säilytyspaikkana. Veneitä on paitsi rannalla myös rantavedessä ankkuroituna. Ranta-alue muodostuu metsäisistä saarekkeista, joiden välissä on pieniä hiekkaisia ja soraisia poukamia. Juuri näihin poukamiin on veneet laitettu säilymään.

Rannat ovat melko roskaantuneita.

ARVOLUOKKA: -

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Rantametsät on säilytettävä luonnontilaisena, sillä ne ovat hyvänä näköesteenä Lohjanjärven ja maisemallisesti varsin ikävän näköisten joutomaa ym. kasojen välillä. Korkeintaan puuston kevyt harvennus olisi suotavaa. Alueella olevat roskat olisi poistettava. Veneiden säilyttäminen rannoilla tulisi kieltää tai niille olisi osoitettava tietty paikka tai alue, jotteivät ne turmelisi ja kuluttaisi koko ranta-aluetta.

3. Jouto- ja täytemaa-alue

KUVAUS: Koko alue on entistä saha-aluetta, jonne on kulkenut junaradan sivuraide. Eteläosissa on merkillistä ojitettua kosteikkoaluetta. Kenttäkerros koostuu erilaisista kosteikkokasveista. Näistä mainittakoon mesiangervo, amerikanhorsma, karvahorsma, leveäosmankäämi, suokorte, savijäkkärä, konnanleinikki ja valkomesikkä. Alueen puusto muodostuu lepistä ja koivuista. Ainakin heinäkuussa 1989 ojat ja koko alue olivat täysin kuivaneita ja puusto näytti varsin surkealta: leppä ja koivu olivat täysin lehdettämiä.

Alueen pohjoisosissa jousiammuntaradan länsipuolella on joutomaa-kasveja, joilla kasvaa muun muassa kannusruoho, harmio, viherjäsenruoho, nurmihärkki, vuohenkello ja punasänkiö sekä harvinaisen rohtopernaruoho. Jousiammuntaradan pohjoispuolella olevalla joutomaakasalla kasvaa puolestaan runsaana harvinainen muinaistulokas, myrkkyykatko.

ARVOLUOKKA: -

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Aluetta olisi hyvä siistiä ja maisemoida - se on maisemallisesti varsin ikävän näköinen.

4. Sahakadun pohjoispuolinen alue

KUVAUS: 4a) Joutomaiden länsipuolella on näkyvillä vielä sahan lautatarhan betonisia pohjarakenteita. Rakenteet ovat kuitenkin

jääneet kasvillisuuden alle alueen metsittymisen myötä. Nyt alueella kasvaa nuorta lehtipuustoa, muun muassa harmaaleppä, hies- ja rauduskoivu sekä raita, halava ja kiiltopaju.

4b) Karstuntieltä lähtevän pienen sivutien ja jousiammuntaradan välissä on kosteahko niitty, jolla kasvaa yksinomaan maitohorsmaa.

4c) Maitohorsmaniityn eteläpuolella on keskiravinteista ja kosteaa lähinnä käenkaali-hiirenporrastyypin lehtoa. Lehdon puusto on varsin lehtipuuvaltainen. Puustosta mainittakoon hieskoivu, haapa, raita ja pihlaja sekä tuomi, joka on paikoin hyvin runsas. Pensaita on runsaasti, muun muassa pähkinäpensas, lehtokuusama, punaherukka, taikinamarja ja koiranheisi. Ruohovartisia kasveja alueella edustavat nimilajien hiirenportaen ja käenkaalin lisäksi vuohenputki, nokkonen, syyläjuuri, metsäalvejuuri, metsäimarre, oravanmarja, rönsyleinikki, metsäkurjenpolvi ja ojakellukka.

4d) Lehdon etelä- ja länsipuolella on kosteaa niittyä, jonka lajistosta mainittakoon pelto-ohdake, mesiangervo, lehtovirmajuu-ri, ranta-alpi, ojakärsämä, maitohorsma, nurmipuntarpää, karhunputki, kirjopillike ja vadelma. Alue on ojitettu; ainakin heinäkuussa 1989 valtaosa ojista oli täysin kuivia.

4e) Niityn ja Karstuntien välissä on kaistale istutettua männikköä. Mäntyjen joukossa kasvaa jokunen kuusi, tuomi, halava, pihlaja ja haapa. Kenttäkerroksen lajistoa edustavat muun muassa maitohorsma, alsikeapila, nokkonen, hiirenvirna, koiranheinä, koiranputki, kyläkellukka, syyläjuuri, niittynätkelmä ja aitovirna.

4f) Alueen eteläosassa on matonpesupaikka sekä asuttuja rakennuksia, joista yksi on kulttuurihistoriallisesti merkittävä.

ARVOLUOKKA: -

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Alue on entisenä teollisuusalueena vielä melko ikävän näköinen - sitä voisi jotenkin maisemoida. Lisäksi alueen 4c puustoa voisi kevyesti harventaa.

11.4. Uhanalaiset lajit (liite 7 ja 8)

Alueelta ei ole tavattu uhanalaisia lajeja.

11.5. Kulttuurihistoriallisesti merkittäviä kohteita (liite 10)

1. Sahakatu 6

KUVAUS: Vuonna 1936-37 rakennettu puurakenteinen työvään asunto-talo. Talo rakennettiin entisen Lohjanvesistön Metsä Oy:n sahalaitoksen työntekijöille. Talo edustaa ajalleen tyyppillistä

funktionalismia ja se on sekä teollisuus että asuntohistoriallisesti merkittävä rakennus.

ARVO: rakennushistoriallinen, historiallinen.

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Kohde pitäisi suojella.

2. Karstuntie 77

KUVAUS: Vuonna 1928 rakennettu Lohjanvesistön Metsä Oy:n entisen sahalaituksen johtajan asuntona ja konttorina toiminut rakennus, joka edustaa 1920-luvun klassismia. Se on ainoa jäljellä oleva 1960-luvun puolivälissä toimintansa lopettaneen sahan alkuperäisistä rakennuksista. Rakennuksen ja Karstuntien välissä on säilynyt vuonna 1925 rakennetun, sittemmin puretun Hiidensalmen sillan kaidepylväs, jossa on jäljellä rakennusyhtiön graniittilaatta.

ARVO: historiallinen, maisemallinen.

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Kohde pitäisi suojella.

Näiden lisäksi alueella on ollut kolmaskin kulttuurihistoriallisesti merkittävä rakennus: Karstuntie 75. Rakennus on palanut ja sen tilalla on nykyisin mattojenpesupaikka.

11.6. Yhteenveto maankäytön suunnittelua koskevista toimenpide-ehdotuksista

Alueen kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet ympäristöineen tulee säilyttää. Entistä teollisuus- ja varastoaluetta tulisi maisemoida.

Alustavissa tutkimuksissa on entisen saha-alueen maaperästä löytynyt puun sinistymisen estämiseksi käytettyä kloorifenolia. Tämän ympäristömyrkyn olemassaolo on ehdottomasti huomioitava maankäytön suunnittelussa.

12. TYTYRI

<u>12.1. Yleistä.....</u>	119
<u>12.2. Rantatyypit.....</u>	119
<u>12.3. Kasvillisuus ja kasvisto.....</u>	119
<u>12.3.1. Vesikasvit.....</u>	119
<u>12.3.2. Kasvillisuuskuvat.....</u>	120
1. Tytyrin louhosalue.....	120
2. Louhoksen itäpuoliset alueet.....	121
3. Ranta-asumusten eteläpuolinen alue.....	121
<u>12.4. Uhanalaiset lajit.....</u>	122
<u>12.4.1. Uhanalaiset kasvit.....</u>	122
1. Lehtoneidonvaippa.....	122
2. Ahonoidanlukko.....	122
3. Kirkiruoho.....	122
4. Etelänpihtisammal.....	122
<u>12.5. Kulttuurihistoriallisesti merkittäviä</u>	
<u>kohteita.....</u>	123
1. Tytyrin kalkkilouhos.....	123
2. Candolinin huvila.....	123
<u>12.6. Yhteenvedo maankäytön suunnittelua koskevista</u>	
<u>toimenpide-ehdotuksista.....</u>	123

TYTYRIN KASVILLISUUSKUVIOT

12. TYTYRI

12.1. Yleistä

Valtaosa Tytyrin alueesta on Oy Lohja Ab:n omistamaa teollisuus- aluetta, jossa on kalkkilouhos. Alueen kaakkoisosassa on hieman asutusaluetta, jossa on muun muassa yksi kulttuurihistoriallisesti merkittävä rakennus.

Tytyrin kalkkilouhoksen ympäristöstä valtaosa on entistä louhos- jätemaata, jossa kasvaa nykyisin nuorta lehtimetsää. Louhoksen länsipuolella on jäljellä vähän alkuperäisiä avoimia kalkkikalli- oita.

Tytyrin alueelta on tavattu neljä uhanalaista lajia sekä monia harvinaisia sieniä. Vain yhdestä uhanalaisesta lajista on tuorei- ta tietoja. Alueella on myös kivikautinen asuinpaikka sekä kaksi kulttuurihistoriallisesti merkittävää kohdetta.

12.2. Rantatyypit (liite 2)

Alueen rannat ovat kivikkoisia ja metsäisiä lukuunottamatta pientä hiekkapoukamaa alueen länsiosassa sekä louhoksen pohjois- puoliselä rannalla olevaa kasattua lohkariekkoa. Alueen ainoaa hiekkarantaa pidetään veneiden säilytys- ja rantautumispaikkana, eikä siitä pienen kokonsa vuoksi muutenkaan ole virkistysran- naksi. Alueen sinänsä upeat kivi- ja sorarannat ovat osaksi keinotekoisia, eikä alueelta juurikaan löydy luonnontilaista rantaa.

12.3. Kasvillisuus ja kasvisto

12.3.1. Vesikasvit (liite 9)

Louhoksen pohjoisosassa kasvaa lähes yksinomaan ulpukkaa, mutta louhoksen itäpuolisten alueiden vesikasvillisuus on jo monilaji- sempää. Näiden rantojen kasvilajistosta mainittakoon ulpukan lisäksi myös järviruoko ja -kaisla, viiltosara, rantapalpakko ja ahvenvita sekä erityisesti vesitatar, joka muodostaa kauniita ja värikkäitä kasvustoja etenkin alueen eteläisimmillä rannoilla. Tällä alueella vesitatar on runsaimmillaan - edes Lahokallion vastaavat kasvustot eivät ole yhtä runsaita ja kauniita kuin täällä. Maisemallista kauneutta lisäävät vielä vesitatar- kasvuston ja rannan välillä olevat runsaat rantakukkakasvustot, jotka rajoittuvat rehevään rantalepikkoon.

12.3.2. Kasvillisuuskuviot (liite 7 ja 9)

1. Tytyrin louhosalue

KUVAUS: Tytyrin avolouhoksen reunaosissa, etenkin länsiosissa on jäljellä vielä kalkkikallioita. Näillä kallioilla kasvaa muun muassa nuokkukohokki, ketokäenminttu, jänönapila sekä eräs harvinainen nahkajäkälälaji (Peltigera ponojensis).

Louhoksen länsiosassa on pienehkö pähkinälehto, jonka lajistosta mainittakoon lehto-orvokki, sudenmarja, vuohenputki, jänönsalaatti, valko- ja sinivuokko, lehtokuusama sekä uhanalainen lehtoneidonvaippa. Pähkinälehdon lounaispuolella on synkkää kuusikkoa, jossa ei juurikaan muita puita kasva lukuunottamatta yksittäisiä pihlajia ja tuomia.

Alueen pohjoisosassa, jousiammuntaradan itäpuolella, on umpeenkasvaneita altaita, jotka lienevät syntyneen kaivoksesta pumpatusta vedestä. Altaiden pohja on nykyisin aivan täynnä tehokkaasti leviävää uposkasvia, vesiruttoa.

Ranta-alue on hyvin kivikkoinen, etenkin keskiosiltaan, jonne on kasattu kalkkikivilohkareita. Kasatussa lohkarikossa ei kasva juuri mitään lukuunottamatta muutamaa tervaleppää sekä ruohovartisista ketokäenminttua ja punakoisoa, jotka näyttävät viihtyvän hyvin. Kasatun lohkarikon ulkopuolisten ranta-alueiden puuston muodostavat pääasiassa terva- ja harmaaleppä, haapa, rauduskoivu sekä pihlaja.

Avolouhoksen ja rannan välissä on entistä louhosjätemaata. Nyt siinä kasvaa runsaasti lehtipuita ja pensaita: harmaaleppä, rauduskoivu, raita, vaahtera sekä korpipaatsama ja terttuselja. Ruohovartisista lajeista tuntuu alueella viihtyvän ainakin nuokkukohokki, keltamo ja haisukurjenpolvi.

Louhoksen itäpuolella on pienehkö kosteikkoalue, jonka pohjakerros on täynnä purua. Purun joukossa kasvavia lajeja ovat mesiangervo, järvikorte, punakoiso, korpikaisla, ranta-alpi, suo-ohdake, mätäs- ja viiltosara sekä karvahorsma.

Uudellamaalla silmälläpidettäväksi luokiteltua lehtoneidonvaippaa kasvaa alueella useassa paikassa, etenkin avolouhoksen lounaispuolella. Se tuntuu hyötynneen kalkinpölystä. Myös alueelta tavattut monet harvinaiset sienet kuten keltakääpä, partarousku, harmaasatulamörsky ja valkomörsky ovat hyötynneet kalkinpölystä. Tytyrin alueelta on tavattu myös erittäin uhanalainen etelänpihtisammal.

ARVOLUOKKA: maakunnallinen.

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Tytyrin louhosalueen ympäristö tulisi säilyttää rakentamattomana luonnontilaisena alueena, jolloin alueen arvokas itiökasvilajisto sekä lehtoneidonvaippa säilyisi.

Uhanalaisen lajiston kannalta erityisen tärkeää on, että alueella on sekä vanhoja lehtipuuvaltaisia metsiä että erilaisia avoimia puolikulttuuribiotooppeja. Alueen jäljelläolevat kalkkikalliot tulisi säilyttää luonnontilaisina.

2. Louhoksen itäpuoliset alueet

KUVAUS: 2a) Rannassa on louhoksen jätemaasta kasattu pengerr. Penkereen reunalla kasvavat terva- ja harmaaleppä, pihlaja, korpipaatsama ja kiiltopaju. Ruohovartisista lajeista mainittakoon komea vesihierakka sekä punakoiso, joka näyttää viihtyvän hyvin pengerkivikossa.

2b) Penkereen eteläpuolella on pieni laikku kosteaa ja ravinteista mesiangervovaltaista lehtoa. Puuvartisista lajeista yleisimmät ovat tuomi, haapa ja taikinamarja. Ruohovartisista lajeja mesiangervon lisäksi edustavat muun muassa vuohenputki, käenkaali, kyläkellukka, nokkonen ja karhunputki.

2c) Eteläisimpänä on tuoretta ja ravinteista lehtoa. Alueen puustoa edustavat tuomi, pihlaja, kuusi, harmaaleppä, vaahtera, tammi ja pensastoa puolestaan pähkinäpensas, lehtokuusama, tertuselja ja taikinamarja. Ruohovartisista lajeista mainittakoon jänönsalaatti, käenkaali, sudenmarja, mustakonnanmarja, letohorsma, valko- ja sinivuokko, kielo sekä lehtopalsami.

ARVOLUOKKA: -

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: -

3. Ranta-asumusten eteläpuolinen alue

KUVAUS: Alue on tyypiltään lähinnä ravinteista tervaleppä-harmaaleppävaltaista kosteaa lehtoa. Lepän lisäksi kuuluvat alueen puustoon muun muassa hieskoivu, kiiltopaju, tuomi, raita, vaahtera sekä jokunen kuusi. Erityisesti kiinnittyy huomio alueella oleviin kookkaisiin haapoihin. Pensastosta mainittakoon koiranheisi ja lehtokuusama, kenttäkerroksen lajistosta taas mesiangervo, nokkonen, ranta-alpi, sudenmarja, vuohenputki ja oravanmarja.

ARVOLUOKKA: -, maisemallinen.

TOIMENPIDE-EHDOTUKSET: Tulisi säilyttää luonnontilaisena. Metsänhoidossa olisi suosittava alueen luontaista puustoa. Alueen kookkaat haavat on ehdottomasti säilytettävä.

12.4. Uhanalaiset lajit

12.4.1. Uhanalaiset kasvit (liite 7 ja 9)

1. Lehtoneidonvaippa (*Epipactis helleborine*)

Uhanalaisuus: Uudellamaalla vaarantunut.

Lehtoneidonvaippa on kalkinsuosijakämmekkä, joka viihtyy muun muassa lehdoissa sekä ravinteisissa harju- ja kalliometsissä.

Lehtoneidonvaippa on tavattu Tytyrin alueella jo vuonna 1883 (H. Lindberg). Tämän jälkeen siitä on havaintoja ainakin vuosilta 1963, 1985 ja 1986 (1963 Lohjan Lukion koululaisherbaario, 1985 ja 1986 Juha Pykälä). Vuonna 1989 sitä kasvoi useassa eri paikassa etenkin louhoksen lounaisosissa. Yhteensä alueelta laskettiin 104 kukkivaa yksilöä ja muutamia kukkimattomia versoja.

2. Ahonoidanlukko (*Botrychium multifidum*)

Uhanalaisuus: Uudellamaalla vaarantunut.

Ahonoidanlukko kasvaa mieluiten hiekkaisilla laidunkedoilla ja niityillä.

Ahonoidanlukko on tavattu Tytyrin alueelta 1884-1890. Tämän jälkeen siitä ei ole ainuttakaan havaintoa alueelta, eikä sitä nytkään löytynyt alueelta. Toisaalta alueella ei juurikaan ole sille sopivia kasvupaikkoja jäljellä.

3. Kirkiruoho (*Gymnadenia conopsea*)

Uhanalaisuus: Uudellamaalla erittäin uhanalainen.

Kirkiruoho on ahoilla ja niityillä sekä lehtoniityillä ja letoilla viihtyvä kämmekkä.

Kirkiruoho on kerätty Tytyristä kostealta niityltä vuonna 1880 (H. Lindberg). Tämän jälkeen sitä on etsitty alueelta tuloksetta (Alanko ym. 1982, 1985 ja 1986 Juha Pykälä), eikä sitä nytkään alueelta löytynyt. Kosteita niittyjä ei juurikaan alueella enää ole, mutta lajia voisi löytyä kalkkikallioiden kedoilta.

4. Etelämpihtisammal (*Cephalozia lacinulata*)

Uhanalaisuus: valtakunnallisesti erittäin uhanalainen.

Etelämpihtisammal kasvaa lahopuulla varjoisissa ja kosteissa metsissä, etenkin kuusten varjostamilla paikoilla. Suomesta

laji on tavattu Tytyrin lisäksi vain Ahvenanmaan Sundista vuonna 1925.

Etelänpihtisammal on kerätty Tytyristä vuonna 1885, jonka jälkeen siitä ei ole ollut havaintoja. Vuonna 1987 sitä etsittiin tuloksetta Tytyrin louhosalueelta (Mattila 1987), samoin kuin vuonna 1989.

12.5. Kulttuurihistoriallisesti merkittäviä kohteita (liite 10)

1. Tytyrin kalkkilouhos

KUVAUS: Tytyrin kalkkiesiintymää on hyödynnetty jo vuosisatojen ajan. Ensin talonpoikaislouhintana ja -kalkinpolttona. Varsinaisen taloudellinen hyödyntäminen alkoi vuonna 1897, jolloin Lohjan Kalkkitehdas (nyk. Oy Lohja Ab) aloitti kalkin louhinnan. Toiminta oli keskeytyksissä 1925-1948, mutta jatkui vuodesta 1948 ja yhä edelleen esiintymää louhitaan. Maanalainen kaivos otettiin käyttöön 1950-luvun puolivälissä, minkä jälkeen hylättyä avolouhosta on vähitellen täytetty kaivoksen jättekivillä. Silti valtaosa avolouhoksesta on yhä entisellään.

ARVO: historiallinen, maisemallinen.

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Kohde pitäisi säilyttää.

2. Candolinin huvila, Törmä

KUVAUS: Vuonna 1915 tuomiorovasti Einar Candolinin itselleen rakennuttama ja hänen vaimonsa suunnittelema puurakenteinen jugendhuvila. Vaikka rakennusta muutettiin jonkin verran 1940-luvun lopulla, se on Lohjan seurakunnan kirkkoherroina vuosina 1888-1901 ja 1913-1950 tunnettujen Candolinien muistona paikallisesti arvokas henkilöhistoriaan liittyvä tyyliiltään hyvin säilynyt muistomerkki.

ARVO: rakennushistoriallinen, historiallinen.

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Kohde olisi suojeltava ja kunnostettava.

12.6. Yhteenveto maankäytön suunnittelua koskevista toimenpide-ehdotuksista

Uhanalaisten lajien kasvupaikat tulee huomioida maankäytön suunnittelussa. Tytyrin louhosalueen ympäristö tulisi säilyttää rakentamattomana luonnontilaisena alueena, jossa olisi sekä

vanhoja lehtipuuvaltaisia metsiä että erilaisia avoimia puoli-kulttuuribiotooppeja.

Kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet tulee säilyttää ja muinaismuistolain alainen kivilautainen asuinpaikka tulee huomioida maankäytön suunnittelussa.

13. MOISIO

<u>13.1. Yleistä.....</u>	129
<u>13.2. Rantatyypit.....</u>	129
<u>13.3. Kasvillisuus ja kasvisto.....</u>	129
<u>13.3.1. Vesikasvit.....</u>	129
<u>13.3.2. Kasvillisuuskuvat.....</u>	129
1. Moisionrannan luonnonsuojelualue...	129
2. Moisionrannan uima- ja veneranta...	130
3. Moisionrannan muut kosteat lehdot...	130
4. Niitty.....	130
5. Moisionlahden pohjukan rantaluhdat...	131
6. Peltosaarekkeet.....	131
<u>13.4. Uhanalaiset lajit.....</u>	132
<u>13.4.1. Uhanalaiset kasvit.....</u>	132
1. Isotakiainen.....	132
<u>13.5. Kulttuurihistoriallisesti merkittäviä</u> <u>kohteita.....</u>	132
<u>13.6. Yhteenveto maankäytön suunnittelua koskevista</u> <u>toimenpide-ehdotuksista.....</u>	132

MOISION KASVILLISUUSKUVIOT

13. MOISIO

13.1. Yleistä

Moision ranta-alueen kasvillisuus koostuu eri tyyppisistä luhdis-
ta ja ravinteisista lehdoista sekä pienestä niittyalaikusta.

Alueella on luonnonsuojelulailla vuonna 1983 rauhoitettu ranta-
lehto, jota käytetään myös koulujen opetuskohteena. Rantalehdossa
kasvaa uhanalainen isotakiainen. Moisionlahdella tavataan puoles-
taan harvinainen välkevita.

Moisionpellolta on löydetty kivikautinen asuinpaikka.

13.2. Rantatyyppit (liite 2)

Moision rannat ovat yleispiirteiltään varsin ruovikkoisia ja
umpeenkasvaneita lukuunottamatta pientä hiekkaranta-aluetta,
jossa on nykyisin uima- ja veneranta. Moisionrannan ruovikkoranta
on Lohjan kaupungin ranta-alueiden edustavimpia ruovikkorantoja
- paitsi lajistollisesti myös kasvustojen vyöhykkeisyyden ja
suuruuden vuoksi.

13.3. Kasvillisuus ja kasvisto

13.3.1. Vesikasvit (liite 9)

Moisionlahden vesikasvillisuus on varsin runsasta. Alueella
on paljon eri lajeja ja yksittäisten lajien muodostamat kasvustot
ovat usein suuria. Aivan rannan tuntumassa kasvavat viiltosara
ja isosorsimo. Järviruoko taas muodostaa lähes koko ranta-alue-
ta myötäilevän vyön, jonka joukossa kasvavat alueen läntisissä
osissa osmankäämi ja järvikaisla. Järvikaislaa kasvaa melko
paljon myös alueen itäosassa. Erityisen paljon alueella kasvaa
karvalehteä. Karvalehden joukossa tavataan ulpukkaa ja järvi-
kortetta sekä alueen itäosissa myös pohjanlummetta. Näiden
lisäksi muita alueen vesikasveja ovat vesitatar, rantapalpakko,
ahvenvita sekä harvinainen välkevita. Alueen lajiston monipuolisuus,
kasvustojen koko sekä lajien muodostama vyöhykkeisyys
tekevät alueesta vesikasvillisuudeltaan Lohjanjärven rantojen
arvokkaimman alueen.

13.3.2. Kasvillisuuskuviot (liite 9)

1. Moisionrannan luonnonsuojelualue

KUVAUS: Moisionrannan alue rauhoitettiin luonnonsuojelualueeksi
Lääninhallituksen päätöksellä 9.12.1983 Lohjan kaupungin hakemuk-

sesta. Luonnonsuojelualue on pääosiltaan ravinteista tervaleppävaltaista kosteaa lehtoa. Tervaleppä lisäksi etenkin alueen eteläosissa kasvaa harmaaleppä sekä keskiosissa hieskoivu. Muita puita ja pensaita edustavat tuomi ja pihlaja sekä muutama yksittäinen halava, raita ja kiiltopaju, joita on etenkin vesirajassa. Matalaa pensastoa edustavat taas puna- ja mustaherukka, koiranheisi ja paatsama. Kenttäkerroksen valtalajina on selvästi mesiangervo. Mesiangervon joukossa kasvavat muun muassa lehto- ja lännenpalsami, nokkonen, korpikaisla, mätässara, keltaängelmä, punakoiso, purolitukka, linnunsilmä, valkovuokko, pikkukäenrieska ja kevätlehtoleinikki.

ARVOLUOKKA: paikallinen, opetuskohde.

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Luonnonsuojelualue tulee merkitä päistään luonnonsuojelualuekyltein ja opastauluin.

2. Moisionrannan uima- ja veneranta

KUVAUS: Niukkakasvista hiekkarantaa, jota ympäröi joka puolella tervaleppävaltainen kostea lehto. Itse hiekkarannan varsin niukasta lajistosta mainittakoon ketohanhikki, pihatähtimö, rantanenätti ja katkeratatar. Alueen arvokkain laji on kuitenkin alueelta vuonna 1989 löytynyt uhanalainen isotakiainen, jota oli tällöin yhteensä kolme kukkivaa yksilöä ja kymmenen kukkimatonta ruusuketta.

ARVOLUOKKA: -, yksittäinen suojeltava kasviesiintymä.

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Uhanalaisen isotakiaisen kasvupaikka on huomioitava rantapuistoa hoidettaessa. Alue tulee jättää niittämättä isotakiaisen kohdalta.

3. Moisionrannan muut kosteat lehdot

KUVAUS: Lehdot ovat kasvillisuudeltaan varsin samanlaisia - ei kuitenkaan yhtä edustavia - kuin rauhoitettu Moisionrannan alue: mesiangervoaltaisia tervaleppälehtoja (ks. ed. kohta 1).

ARVOLUOKKA: -

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Myös tämä alue tulisi säilyttää luonnontilaisena.

4. Niitty

KUVAUS: Niitty on tyypiltään kosteaa ja suuriruohoista niittyä. Sen vaatimattomasta lajistosta mainittakoon mesiangervo, rantaminttu, nokkonen, pelto-ohdake, lehtovirmajuuri, luhtavuohennokka

ja karvahorsma. Niityn halki kulkee polku rantaan.

ARVOLUOKKA: -

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: -

5. Moisionrannan pohjukan rantaluhdat

KUVAUS: Alueella on kolmentyyppisiä luhtia. Enemmistönä ovat avoluhdat, joissa kasvaa saarekkeina sekä metsäisiä että pensaisia luhtia. Metsäistä luhtaa on myös alueen kuivemmissä osissa Laakspohjaan menevän tien varrella.

Metsäisen luhdan valtapuina ovat tervaleppä ja hieskoivu, mutta myös harmaaleppiä ja rauduskoivuja on jonkin verran. Puiden joukossa on muutama pensasmainen paju, lähinnä halava ja kiiltopaju. Alueen länsiosan saarekkeissa kasvaa myös tuomi sekä muutama pihlaja. Kenttäkerroksen lajistoa edustavat taas ojakellukka, ojakärsämö, rönsyleinikki, lillukka, jouhi- ja röyhyvihvilä, harmaasara, suo-orvokki, korpikaisla, suohorsma, hiirenporras, nurmilauha ja luhtamatara.

Pensasluhtaa on pieninä saarekkeina avoluhdan keskellä. Luhtien pensasto koostuu lähinnä pajuista: kiiltopaju, raita, halava ja tuhkapaju. Näiden joukossa saattaa olla toisinaan jokunen pensasmainen tervaleppä tai hieskoivu.

Avoluhtaa on koko alueella tasaisesti. Paikoin luhta on hyvin märkää, paikoin kuivempaa mesiangervovaltaista luhtaa tai lähes niittyä, kuten esimerkiksi varsinaisen avoluhdan ja Laakspohjaan menevää tietä reunustavan metsäisen luhdan välissä. Avoluhdan reunassa on selvä vyöhykkeisyys: ulomman vyöhykkeen muodostaa järviruoko ja sisemmän isosorsimo. Näiden välissä on harvakkona kasvustona viitakastikka. Avoluhdan muista ruohovartisista lajeista mainittakoon ranta-alpi, rantakukka, niittynätkelmä, suoputki, rantayrtti, peltokorte, pelto-ohdake, kirjopillike, maitohorsma, keltaängelmä, korpikaisla, lehtovirmajuuri, luhtavuohennokka, lehtopalsami, karvahorsma, tummarusokki sekä erikoinen loiskasvi, humalavieras. Niittymäisemmissä osissa kasvavia lajeja ovat taas nurmilauha, hevonhierakka, ahdekaunokki, nurmi-puntarpää ja paimenmatara.

ARVOLUOKKA: paikallinen, luonnonsuojelullinen.

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Alue on Lohjan kaupungin ranta-alueiden ainoa monipuolinen ja edustava luhtakokonaisuus ja siten suojelamisen arvoinen.

6. Peltosaarekkeet

KUVAUS: Molemmat saarekkeet ovat tyypiiltään ravinteisia tuoreita lehtoja. Niiden puusto on täysin lehtipuuvaltainen: lajeja

ovat muun muassa tuomi, pihlaja, harmaaleppä ja haapa sekä itäisemmässä saarekkeessa myös raita. Pensastoa edustavat taikinanmarja ja koiranheisi, ruohovartisia lajeja taas mustakonnanmarja, lehtohorsma, vuohenputki, lehtovirmajuuri, lehtokuusama ja kevät-lehtoleinikki.

ARVOLUOKKA: -, maisemallinen.

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA: Saarekkeet tulisi säilyttää sellaisenaan maisemakuvan monipuolistamiseksi.

13.4. Uhanalaiset lajit

13.4.1. Uhanalaiset kasvit (liite 9)

1. Isotakiainen (Arctium lappa)

Uhanalaisuus: valtakunnallisesti silmälläpidettävä taantunut, Uudellamaalla erittäin uhanalainen.

Ks. 6.4.1. kohta 1.

Isotakiaista ei ole aiemmin tavattu Moisiosta, mutta vuoden 1989 rantainventoinnin yhteydessä löytyi läheltä Moision uima- ja venerantaa yhteensä kolme kukkivaa ja kymmenen kukkimatonta isotakiaisyksilöä.

13.5. Kulttuurihistoriallisesti merkittäviä kohteita (liite 10)

Alueelta ei ole tiedossa kulttuurihistoriallisesti merkittäviä kohteita.

13.6. Yhteenvedo maankäytön suunnittelua koskevista toimenpide-ehdotuksista

Uhanalaisen isotakiaisen kasvupaikka tulee ottaa huomioon ja samalla tulee huolehtia siitä, ettei isotakiaista niitetä rantapuiston hoidon yhteydessä. Myös muinaismuistolain alainen kivi-kautinen asuinpaikka tulee huomioida maankäytön suunnittelussa.

Moisionrannan luhta-alue tulisi rauhoittaa luonnonsuojelualueeksi tai vähintäänkin säilyttää se luonnontilaisena, sillä se on Lohjan kaupungin ranta-alueiden ainoa luhtakokonaisuus, jossa on edustettuina erilaisia, tyypiltään edustavia luhtia.

14. LOHJAN RANTA-ALUEEN ARVOKKAAT LUONTOKOhteet

Lohjan kaupungin ranta-alueelta löytyi yhteensä 18 arvokasta luontokohdetta. Näistä valtakunnallisia on kaksi, maakunnallisia kuusi ja paikallisia kymmenen. Alla on luettelo näistä kohteista arvoluokittain. Nimen jälkeen on sulussa viite siihen raportin kappaleeseen, jossa kyseinen kohde on kuvattu.

VALTAKUNNALLISET KOhteet:

1. Porlan lehto (7.3.2. kohta 5)
2. Lohjan Paperin alue (9.3.2. kohta 3)

MAAKUNNALLISET KOhteet:

1. Liessaaren tuore rinnelehto (5.3.2. kohta 2)
2. Liessaaren kuivat ravinteiset lehdot (5.3.2. kohta 3)
3. Vähä-Ojamon kartano ympäristöineen (6.3.2. kohta 9)
4. Myllylampi ympäristöineen (7.3.2. kohta 1)
5. Kiviniemen louhos (10.3.2. kohta 1)
6. Tytyrin louhosalue (12.3.2. kohta 1)

PAIKALLISET KOhteet:

1. Lahokallion itä- ja kaakkoisosan rinnelehto (3.3.2. kohta 1)
2. Ojamonrannan luonnonsuojelualue (4.3.2. kohta 2)
3. Liessaaren rantalehdot (5.3.2. kohta 1)
4. Haikarin huvilan eteläpuolinen suurruoholehto (6.3.2. kohta 3)
5. Vähä-Ojamon kartanon länsipuolinen pähkinälehto (6.3.2. kohta 7)
6. Porlan kalanviljelylaitoksen eteläosan lehtoalue (7.3.2. kohta 6)
7. Suurruohoinen rantalehto (8.3.2. kohta 1)
8. Rantapuiston tervalepikot (8.3.2. kohta 3)
9. Moisionrannan luonnonsuojelualue (13.3.2. kohta 1)
10. Moisionlahden pohjukan rantaluhdat (13.3.2. kohta 5)

Mattila, P. 1987a: Etelämpihtisammal (Cephalozia lacinulata). - Uhanalaisten kasvien tarkastuskortti 9.9.1987, Ympäristöministeriö.

Mattila, P. 1987b: Etelänhaivensammal (Cirriphyllum tenuinerve). - Uhanalaisten kasvien tarkastuskortti 9.7.1987, Ympäristöministeriö.

Murto, R. 1988: Porlan lehto. Tilanneraportti 15.9.1988. - 1 s., Lohjan ympäristönsuojelulautakunta.

Murto, R. & Pykälä, J. 1988: Tummahorsma (Epilobium obscurum) Suomessa. - Uhanalaisen kasvin tie lähteistä ojiin. - Lutukka 4(3): 81-87.

Pykälä, J. 1986: Isotakiainen (Arctium lappa). - Uhanalaisten kasvien tarkastuskortti 18.7.1986, Ympäristöministeriö.

Pykälä, J. 1987: Länsi-Uudenmaan seutukaavaliiton arvokkaat kasvillisuuskohteet ja uhanalaiset kasvit. - 159 s. Länsi-Uudenmaan seutukaavaliitto. Lohja.

Ranta, P. 1983: Lohjan Ojamon Myllylammen kasvistollinen perusselvitys ja hoitosuunnitelma. - Moniste. 5 s. + liitteet. Maailman Luonnon Säätiö Suomen Rahasto.

Suomen geologinen yleiskartta, kivilajikartta 1:40 000, Turku. - Maanmittaushallitus, Helsinki 1958.

Suomen geologinen yleiskartta, maaperäkartta 1:100 000, Lohja. - Maanmittaushallitus, Helsinki 1964.

Södersved, J. 1989a: Lohjan linnustollisesti arvokkaita kohteita. - Konekirjoite. 2 s. + karttaliite.

Södersved, J. 1989b: Uhanalaisten lintujen ja petolintujen esiintymisestä Lohjan seudulla. - Konekirjoite. 2 s. + karttaliite.

Tekninen virasto 1989: Opetuskohteet, Lohja, kartta 1:10 000. Lohja 15.9.1986.

Valovirta, I. 1967: List of Finnish land gastropods and their distribution. - Ann. Zool. Fennici. 4: 29-32.

Vuorinen, S. 1989: Porlan lehdon kasviston ja kasvillisuuden seuranta. - 14 s. + liitteet. Lohjan ympäristönsuojelulautakunta, julkaisu 1/89. Lohja 1989.

Ympäristöministeriö 1989: Vesi- ja rantaluonto yleiskaavoituksessa. Vesi- ja rantaluonnon perusinventointien laadintaopas. Osa II: Järvet ja virtaavat vedet. Luonnos 6.1.1989. - 153 s. + liitteet. Ympäristöministeriö, Kaavoitus- ja rakennusosasto, Ympäristön- ja luonnonsuojeluosasto, Liikenne-Tekniikka Oy Maisema- ja ympäristösuunnitteluosasto, Helsinki.

KIRJALLISUUS

Alanko, P., Hintsanen, M-L., Keynäs, K., Suominen, J. & Uotila, P. 1982: Uudenmaan läänin uhanalaisten putkilokasvien kasvupaikkakartoitus. Lohja. - Moniste. 4 s.

Eurola, S. & Kaakinen, E. 1978: Suotyyppiopas. - 87 s. Porvoo.

Hämet-Ahti, L., Palmen, A., Alanko, P. & Tigerstedt, P. M. A. 1989: Suomen puu- ja pensaskasvio. - 290 s. Helsinki.

Hämet-Ahti, L., Suominen, J., Ulvinen, T., Uotila, P. & Vuokko, S. (toim.) 1986: Retkeilykasvio. 3. uudistettu painos. - 598 s. Forssa.

Kaipiainen, H., Alanen, A. & Harmaja, H. 1988: Hajasara (Carex remota). - Uhanalaisten kasvien tarkastuskortti 19.7.1988, Ympäristöministeriö.

Komiteanmietintö 1985:43a: Uhanalaisten eläinten ja kasvien suojelutoimikunnan mietintö. II Suomen uhanalaiset eläimet. - 466 s. Helsinki.

Komiteanmietintö 1985:43b: Uhanalaisten eläinten ja kasvien suojelutoimikunnan mietintö. III Suomen uhanalaiset kasvit. - 431 s. Helsinki.

Komiteanmietintö 1988:16: Lehtojensuojelutyöryhmän mietintö. - 279 s. Helsinki.

Kosonen, L. 1988: Hytymaljakas (*Sarcosoma globosum*), silmälläpidettävä kevätsieni. - Lutukka 4(1): 3-6.

Kujala, V. 1979: Suomen metsätyypit. - 45 s. Helsinki.

Kuusela, S. & Heikkilä, T. (toim.) 1983: Uudenmaan metsäopas. - 72 s. Forssa.

Lampinen, R. 1988: Isotakiainen (*Arctium lappa*) Suomessa. - Lutukka 4(1): 7-12.

Lohjan Museo 1989: Lohjan kaupungin rakennetun ympäristön inventointiluettelo. - 78 s. Lohja.

Luther, A. 1901: Bidrag till kännedom av land- och sötvattengastropodernas utbredning i Finland. - Acta Soc. Fauna Flora Fennica 20(3): 1-125.

Luther, H. 1936: *Carex Hartmanii* Aarno Cajander från Ab Lojo. - Memor. Soc. F. Fl. Fenn. 11: 230.

Maataloudellinen maaperäkartta 1:100 000, Lohja. - Maanmittaushallitus, Helsinki 1963.

KIRJALLISUUS

Alanko, P., Hintsanen, M-L., Keynäs, K., Suominen, J. & Uotila, P. 1982: Uudenmaan läänin uhanalaisten putkilokasvien kasvupaikkakartoitus. Lohja. - Moniste. 4 s.

Eurola, S. & Kaakinen, E. 1978: Suotyyppiopas. - 87 s. Porvoo.

Hämet-Ahti, L., Palmen, A., Alanko, P. & Tigerstedt, P. M. A. 1989: Suomen puu- ja pensaskasvio. - 290 s. Helsinki.

Hämet-Ahti, L., Suominen, J., Ulvinen, T., Uotila, P. & Vuokko, S. (toim.) 1986: Retkeilykasvio. 3. uudistettu painos. - 598 s. Forssa.

Kaipiainen, H., Alanen, A. & Harmaja, H. 1988: Hajasara (Carex remota). - Uhanalaisten kasvien tarkastuskortti 19.7.1988, Ympäristöministeriö.

Komiteanmietintö 1985:43a: Uhanalaisten eläinten ja kasvien suojelutoimikunnan mietintö. II Suomen uhanalaiset eläimet. - 466 s. Helsinki.

Komiteanmietintö 1985:43b: Uhanalaisten eläinten ja kasvien suojelutoimikunnan mietintö. III Suomen uhanalaiset kasvit. - 431 s. Helsinki.

Komiteanmietintö 1988:16: Lehtojensuojelutyöryhmän mietintö. - 279 s. Helsinki.

Kosonen, L. 1988: Hytymaljakas (*Sarcosoma globosum*), silmälläpidettävä kevätsieni. - Lutukka 4(1): 3-6.

Kujala, V. 1979: Suomen metsätyypit. - 45 s. Helsinki.

Kuusela, S. & Heikkilä, T. (toim.) 1983: Uudenmaan metsäopas. - 72 s. Forssa.

Lampinen, R. 1988: Isotakiainen (*Arctium lappa*) Suomessa. - Lutukka 4(1): 7-12.

Luther, A. 1901: Bidrag till kännedom av land- och sötvattengastropodernas utbredning i Finland. - Acta Soc. Fauna Flora Fennica 20(3): 1-125.

Luther, H. 1936: *Carex Hartmanii* Aarno Cajander från Ab Lojo. - Memor. Soc. F. Fl. Fenn. 11: 230.

Maataloudellinen maaperäkartta 1:100 000, Lohja. - Maanmittaushallitus, Helsinki 1963.

Mattila, P. 1987a: Etelänpihtisammal (*Cephalozia lacinulata*). - Uhanalaisten kasvien tarkastuskortti 9.9.1987, Ympäristöministeriö.

Mattila, P. 1987b: Etelänhaivensammal (Cirriphyllum tenuinerve). - Uhanalaisten kasvien tarkastuskortti 9.7.1987, Ympäristöministeriö.

Murto, R. 1988: Porlan lehto. Tilanneraportti 15.9.1988. - 1 s., Lohjan ympäristönsuojelulautakunta.

Murto, R. & Pykälä, J. 1988: Tummahorsma (Epilobium obscurum) Suomessa. - Uhanalaisen kasvin tie lähteistä ojiin. - Lutukka 4(3): 81-87.

Pykälä, J. 1986: Isotakiainen (Arctium lappa). - Uhanalaisten kasvien tarkastuskortti 18.7.1986, Ympäristöministeriö.

Pykälä, J. 1987: Länsi-Uudenmaan seutukaavaliiton arvokkaat kasvillisuuskohteet ja uhanalaiset kasvit. - 159 s. Länsi-Uudenmaan seutukaavaliitto. Lohja.

Ranta, P. 1983: Lohjan Ojamon Myllylammen kasvistollinen perusselvitys ja hoitosuunnitelma. - Moniste. 5 s. + liitteet. Maailman Luonnon Säätiö Suomen Rahasto.

Suomen geologinen yleiskartta, kivilajikartta 1:40 000, Turku. - Maanmittaushallitus, Helsinki 1958.

Suomen geologinen yleiskartta, maaperäkartta 1:100 000, Lohja. - Maanmittaushallitus, Helsinki 1964.

Södersved, J. 1989a: Lohjan linnustollisesti arvokkaita kohteita. - Konekirjoite. 2 s. + karttaliite.

Södersved, J. 1989b: Uhanalaisten lintujen ja petolintujen esiintymisestä Lohjan seudulla. - Konekirjoite. 2 s. + karttaliite.

Tekninen virasto 1989: Opetuskohteet, Lohja, kartta 1:10 000. Lohja 15.9.1986.

Valovirta, I. 1967: List of Finnish land gastropods and their distribution. - Ann. Zool. Fennici. 4: 29-32.

Vuorinen, S. 1989: Porlan lehdon kasviston ja kasvillisuuden seuranta. - 14 s. + liitteet. Lohjan ympäristönsuojelulautakunta, julkaisu 1/89. Lohja 1989.

Ympäristöministeriö 1989: Vesi- ja rantaluonto yleiskaavoituksessa. Vesi- ja rantaluonnon perusinventointien laadintaopas. Osa II: Järvet ja virtaavat vedet. Luonnos 6.1.1989. - 153 s. + liitteet. Ympäristöministeriö, Kaavoitus- ja rakennusosasto, Ympäristön- ja luonnonsuojeluosasto, Liikenne-Tekniikka Oy Maisema- ja ympäristösuunnitteluosasto, Helsinki.

Taulukko 1. Lohjan kaupungin ranta-alueella tavattua, raportissa mainittua kasvilajistoa (putkilokasvit, sammalet, jäkälät, sienet) suomalaisine ja tieteellisine nimineen.

Ahdekaunokki, Centaurea jacea
 Aholeinikki, Ranunculus polyanthemus
 Ahomansikka, Fragaria vesca
 Ahomatara, Galium boreale
 Ahonoidanlukko, Botrychium multifidum
 Ahopellava, Linum catharticum
 Ahopukkinjuuri, Pimpinella saxifraga
 Ahusuolaheinä, Rumex acetosella
 Ahvenvita, Potamogeton perfoliatus
 Aitovirna, Vicia sepium
 Alsikeapila, Trifolium hybridum
 Amerikanhorsma, Epilobium adenocaulon
 Etelänhaivensammal, Cirriphyllum tenuinerve
 Etelänhankasammal, Riccia beyrichiana
 Etelänhiippasammal, Orthotrichum cupulatum
 Etelänpihtisammal, Cephalozia lacinulata
 Haapa, Populus tremula
 Haisukurjenpolvi, Geranium robertianum
 Hajasara, Carex remota
 Halava, Salix pentandra
 Harakankello, Campanula patula
 Harjukeltalieko, Diphasiastrum complanatum subsp. chamaecyparissus
 Harjumasmalo, Anthyllis vulneraria
 Harmaaleppä, Alnus incana
 Harmaasara, Carex canescens
 Harmaasatulamörsky, Helvella ephippium
 Harmio, Berteroa incana
 Heinätähtimö, Stellaria graminea
 Hevonhierakka, Rumex longifolius
 Hieskoivu, Betula pubescens
 Hietakastikka, Calamagrostis epigejos
 Hiirenporras, Athyrium filix-femina
 Hiirenvirna, Vicia cracca
 Hirvenkello, Campanula cervicaria
 Hoikkavilla, Eriophorum gracile
 Hopeahanhikki, Potentilla argentea
 Hopeahärkki, Cerastium tomentosum
 Hopeapaju, Salix 'Sibirica'
 Humalanvieras, Cuscuta europaea
 Huopakeltano, Hieracium pilosella
 Huopaohdake, Cirsium helenioides
 Hytymaljakas, Sarcosoma globosum
 Idänkanukka, Cornus alba
 Idänukonputki, Bunias orientalis
 Imikkä, Pulmonaria obscura
 Isoalvejuuri, Dryopteris expansa
 Isomaksaruoho, Sedum telephium
 Isorustojäkälä, Ramalina fraxinea
 Isosorsimo, Glyceria maxima

Isotakiainen, Arctium lappa
 Isotalvikki, Pyrola rotundifolia
 Jouhiluikka, Eleocharis quinqueflora
 Jouhivihvilä, Juncus filiformis
 Juhannusruusu, Rosa pimpinellifolia
 Jänönapila, Trifolium arvense
 Jänönsalaatti, Mycelis muralis
 Jänönsara, Carex ovalis
 Järvikaisla, Schoenoplectus lacustris
 Järvikorte, Equisetum fluviatile
 Järviruoko, Phragmites australis
 Jättitatar, Reynoutria sachalinensis
 Jäykkäpitskäpalko, Arabis hirsuta
 Kalliokielo, Polygonatum odoratum
 Kalliokohokki, Silene rupestris
 Kalliotuhkapensas, Cotoneaster integerrimus
 Kanerva, Calluna vulgaris
 Kangaskorte, Equisetum hyemale
 Kangasmaitikka, Melampyrum pratense
 Kannusruoho, Linaria vulgaris
 Karhunköynnös, Calystegia sepium
 Karhunputki, Angelica sylvestris
 Karvahorsma, Epilobium hirsutum
 Karvakiviyrtti, Woodsia ilvensis
 Karvalehti, Ceratophyllum demersum
 Karvamaksaruoho, Sedum acre
 Karvaskallioinen, Erigeron acer
 Kataja, Juniperus communis
 Kellotalvikki, Pyrola media
 Kelta-apila, Trifolium aureum
 Keltakääpä, Albatrellus syringae
 Keltamatara, Galium verum
 Keltamo, Chelidonium majus
 Keltanokitkerö, Picris hieracioides
 Keltaängelmä, Thalictrum flavum
 Ketohanhikki, Potentilla anserina
 Ketokeltto, Crepis tectorum
 Ketokäenminttu, Satureja acinos
 Ketoneilikka, Dianthus deltoides
 Keto-orvokki, Viola tricolor
 Ketosilmäruoho, Euphrasia stricta
 Kevätlehtoleinikki, Ranunculus fallax
 Kevätlinnunherne, Lathyrus vernus
 Kevätlinnunsilmä, Chrysosplenium alternifolium
 Kevätpiippo, Luzula pilosa
 Kevättaskuruoho, Thlaspi alpestre
 Kielo, Convallaria majalis
 Kiiltopaju, Salix phylicifolia
 Kilpukka, Hydrochaeris morsus-ranae
 Kirjokorte, Equisetum variegatum
 Kirjopillike, Galeopsis speciosa
 Kirkiruoho, Gymnadenia conopsea
 Kissankello, Campanula rotundifolia
 Kissankäpälä, Antennaria dioica